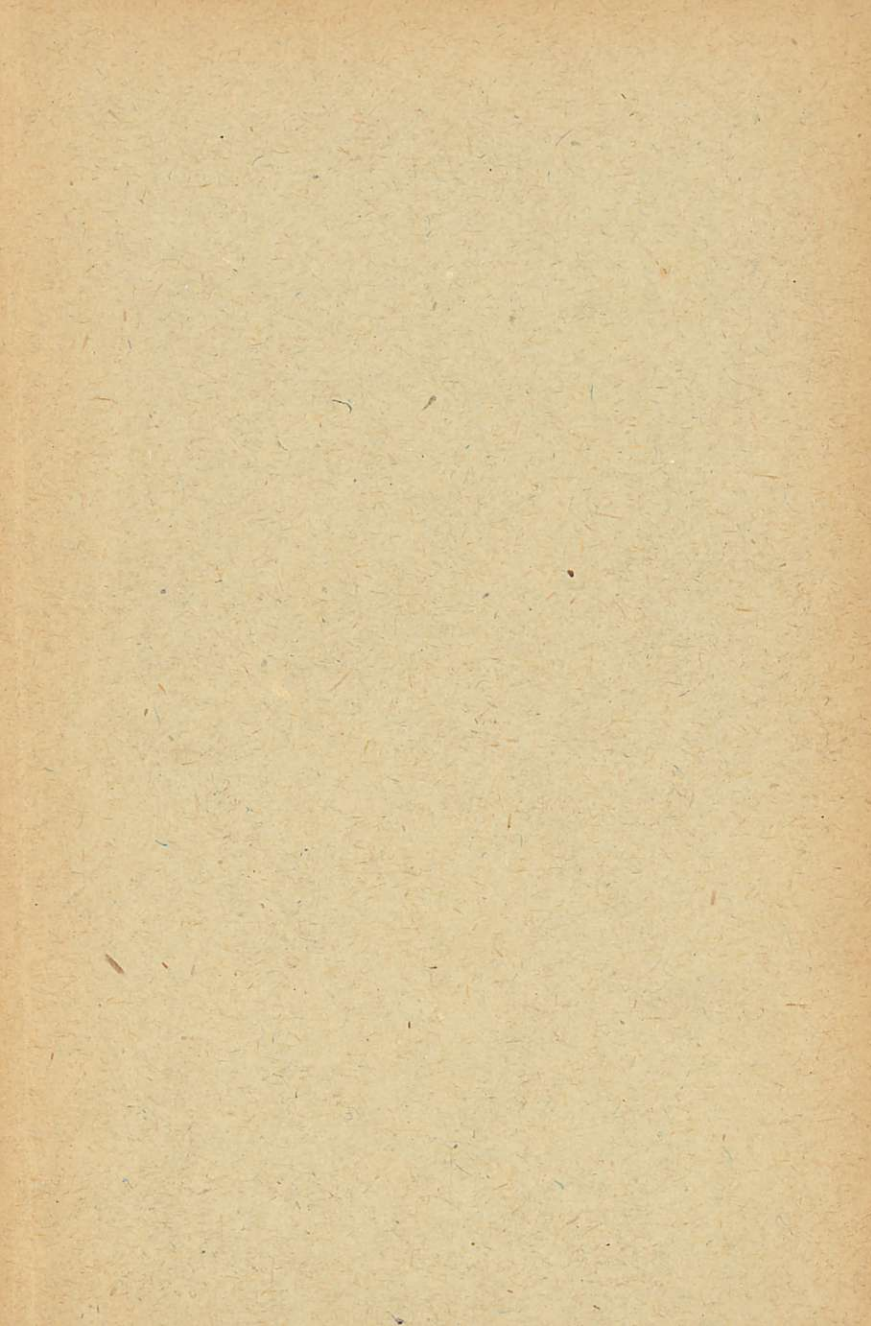

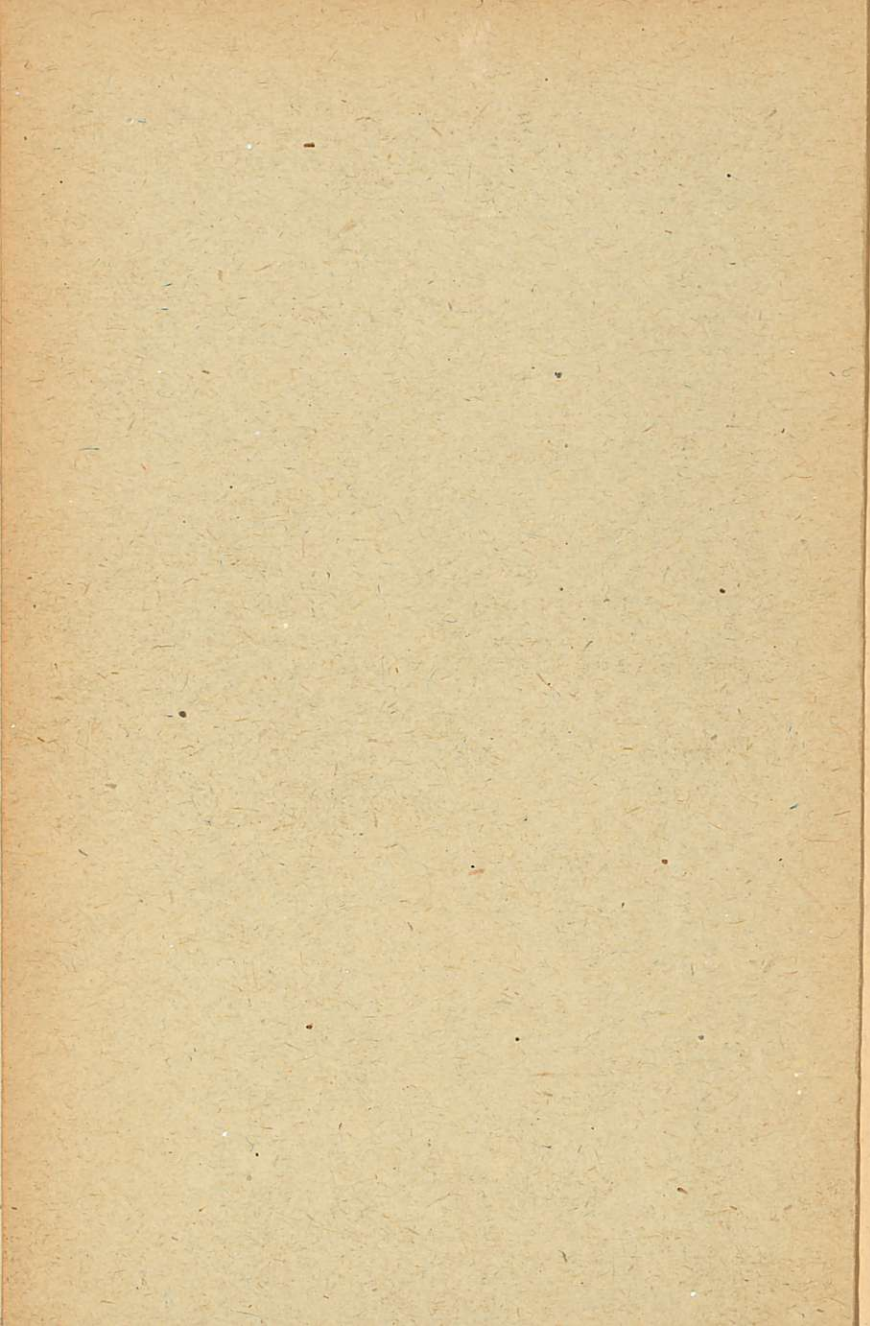
ALFR. SAUKKONEN

LENTOMATKA
POHJOISNAVALLE

LENTOMATKA POHJOISNAVALLE

NUOREN VÄEN SEIKKAILUKIRJA

KIRJOITTANUT

ALFR. SAUKKONEN

OSAKEYHTIÖ VALISTUS, HELSINKI

Helsinki 1920,
Vernerin Varjorannan Kirjapaino.

SISÄLTÖ:

	Sivu
I Me tahdomme tavata Jättiläisen!	5
II Varustelut ja lähtö.	8
III Olavinlinnan ohi Kolille.	15
IV Ensimmäinen ottelumme ilmassa.	22
V Seikkailu Uralilla.	29
VI Ilmassa on pelottavia enteitä.	38
VII Ottelu elämästä tai kuolemasta.	42
VIII Ihmeitä Indiasta.	53
IX Ruumiin ja sielun hädässä.	61
X Odottamaton uutinen ja yllättävä lahja.	72
XI Kuollut sähköttää ja nousee näkyviin.	77
XII Muru kertoo kauhistavan seikkailunsa.	84
XIII Mitä tapahtuu suuressa Siperiassa.	95
XIV Me varustaudumme kamppailuun Jättiläisen kanssa. ...	100
XV Ensimmäinen huimaava leikki.	107
XVI Hurjaa ottelua, sylipainia y. m. Jättiläisen kanssa. ...	121
XVII Viimeinen vaara ja — voitto!	129
XVIII Suuren arvotuksen ratkaisu.	134

I.

Me tahdomme tavata Jättiläisen.

Tietäisitpä vain, paras ystäväni, miten iloinen ja ylpeä on nuori kana, kun se on saanut syntymään tipun, joka on heti valmis ottamaan jalat allensa ja juoksemaan pihamaan laidasta toiseen!

Yhtä ylpeänä juoksi meidän yhteinen ystävämme Kullan Muru eräänä päivänä luokseni.

— Setä, nyt se on valmis! Minä onnistuin! Kun panen koneen käyntiin, alkaa se surista ja sitten se yks' kaks' nousee tasaisesti ilmaan! —

— Ahaa, se sinun lentokoneesi, jolla meidän oli määrä pistäytyä katsomassa Hiitolan Hiittä ja Pohjoisnavan Jättiläistä! huusin minä vastaan.

— Niin, niin! hihkuu Muru. Ja koko talo yhtyi samaan ilon hälinään.

Etkö usko, että syytä oli iloita? Neljäntoista vanha pojanvesa laittanut lentokoneen, jossa oli paljon omaa keksintöä ja joka saattoi nousta ilmaan!

Juoksimme henkeä pidätellen katsomaan.

Ja eikös totta! Siellä puutarhan laidassa seisoi lentokone, joka oli vaatinut monen illan miettimiset, monta kymmentä arkkia piirustuksia ja parannuksia niihin, monta vihkoa laskunumeroita, monta kymmentä markkaa

rahaa — ihan omia ansioita — ja vihdoin: monen kuu-
kauden työn!

Monta kertaa oli vasara pamahtanut peukaloon ja »ai-ai» kuulunut ikkunan läpi äidin korviin. Monta kertaa oli kone yrittänyt käydä ja sitten seisattunut. Mutta kaikesta siitä huolimatta: *nyt oli kone valmis!*

Heti hyppäsi Muru koneeseensa.

— Annanko mennä? —

— Päästä vaan täydellä höyryllä! huusin minä rai-
vautuen pois jaloista — Minä nimittäin pelkäsin.

Kuulin kaksi naksahdusta, surinan sellaisen kuin kah-
vi olisi kuohunut kuumalle hellalle, pärpätystä... ja
sitten pyörähtivät pyörät. Murun näin koneineen kiitä-
vän maan pintaa parikymmentä metriä ja sitten, puh!
Kone nousi ilmaan, vieden Murun mukanaan.

Me huiskutimme hattujamme.

Siellä avaruudessa leijaili poika kuin varis, nousi ja
laski, suhahti oikealle ja siitä viisti vasemmalle ja sitten
40° kulmassa suilahti alas.

— Tämä oli vain pieni näytelento. Pääsee sillä
kuinka korkealle ja pitkän matkan tahansa — hän
innosta punottaen selitti ja lisäsi heti:

— Tällä viikollako lähdemme? —

Mitäs minä siihen vastasin? Täytyihän ensin saada
selko koneen kyvystä ja kestävyydestä.

— Kantaako se meidät molemmat? minä tulin
kysäisseeksi.

Niin todellakin! Sen seikan oli Muru kokonaan unoh-
tanut. Nousemiskykyä hän vain oli tahtonut saavuttaa.

Hetihän tämä nähtiin!

Ja se nähtiin liiankin heti ja vähän surullisella tavalla.
Ensinnäkin: meille molemmille ei oltu varattu tilaa, joten

Murun täytyi istua minun syliini ja siitä hoidella konetta. Jo tämä seikka oli arveluttavaa: taitaisi käydä tukalaksi olla yötä-päivää sylitysten! Sitten: noustiinpa kyllä katonharjan yläpuolelle, mutta kun samassa tuuli tohahti jostain kiertotieltään, räsähti kone ja me lensimme — alas sellaisella ryskeellä, kuin olisi savupiippu katolta pudota jysähtänyt. Yhä edelleen: piti sinne sopia eväitä, aseita, kartta ja ties mitä pitkä ja vaivaloinen seikkailu- ja selkkausrikas matka vaati!

Mahdotonta! *Muru oli rakentanut liian pienen lentokoneen.* Jos sitä kävi suurentamaan ja korjaamaan, sujahti kesä ohi ja tuli talvi . . .

Minä huomasin Murun itkevän.

Työssään ja sen vaikeuksissa ei hän ollut sitä tehnyt ainutta kertaa. Hän oli keskittänyt kaikki voimansa siihen ajatukseen, että hänen täytyi saada syntymään kone, joka voisi kantaa ilman halki Pohjoisnavan valkeanvihreän Jättiläisen luo. Ja syntyihän se kone. Ylpeänä ja uskaliaasti kohosi se korkeuteen, levitti siipensä, nousi ja laski keksijänsä mielen mukaan. Mutta se seikka, ettei se saattanut viedä meitä molempia suureen päämääräämme seikkailujen läpi, se tuotti Murulle tuskaa. Yksin hän ei halunnut lähteä, sillä seikkailut, jotka jännittivät, saattoivat myöskin tarjota vaaroja.

Mitäpä tehdä? Oli keksittävä toinen keino ja sen tuli tapahtua sähkön nopeudella, sillä toukokuun alku oli jo käsissä. Mikäli mentiin kesän sydäntä kohden, sitä mukaa painui Jättiläinen pohjoisemmaksi ja väsyi voimiltaan. Ja toisekseen: kesätöihin oli jouduttava takaisin.

Löimme kättä päättäen, että yrityksestämme emme luovu. Ja sitten vei Muru lintunsa katokseen ja minä patikoin kotiin.

II.

Varustelut ja lähtö.

En tiedä, kumpi meistä teki enemmän työtä tämän asian eteen, mutta sen tunnustan, että minä jäin lopuksi alakynteen.

Toukokuun viimeisellä viikolla, ollessani Laatokan selällä hylkeitä härnäämässä, toi eräs kalastaja minulle pienen paperilapun.

Se oli sähkösanoma Kullan Murulta.

»Setä, palaa viipymättä! Lentokone tiedossa. Muru.»

Ja minä palasin! Saivat jäädä jättiläisaallot Laatokan selällä, leikkivät ja arat hylkeenpojat sekä reippaat kalastajalaulut! Me lähtisimme lentämään Pohjoisnavalle. Me saisimme osaksemme seikkailuja, joiden monivaiheisuutta ei vielä osannut arvata.

Tuskin olin ehtinyt asemalla hypätä vaunusta, kun Muru kapsahti kaulaani ja ojensi minulle kaksi kirjettä, joista toisen hän oli avannut, se kun oli hänelle osoitettu.

— Minä kirjoitin Helsinkiin sedälleni ja kerroin keksinnöstäni sekä siitä, missä pulassa nyt olemme. Pyysin hänen hyväntahtoisesti meitä auttamaan. Tässä on sedän vastaus! —

Helsinki 22. V. 1920.

»Nuori ja nerokas keksijä!»

Olen lukenut liikituksella kirjeesi. Kas, sellaisia poikia tarvitsee synnyinmaamme, poikia, joilta ei puutu yrittämiskykyä, kekseliäisyyttä eikä rohkeutta. Veljeni on Irlannista lentänyt Suomen messuille ja hänen lintunsa kylällä joutaa kuukaudeksi. Tottahan te silloin jo takaisin palaatte? Erkki tulee mukaan ja on parin päivän perästä luonasi. Voikaa paksusti ja tulkaa terveinä takaisin!

Setäsi.

»Paras Veli!

Oletko suostunut Murun puuhaan lentää Pohjoisnavalle? Lähetän Erkin ottamaan asiasta selvää, ja jos pojan touhu on suostumuksestasi, niin painakaa saman tien matkaan! Koneessa on kaikki välttämättömät varustukset. Anna Erkin pitää ohjaketet kädessään ja vastaa sinä vaaroista! Mutta muista, että teidän on ehdottomasti palattava ajoissa ja siksi kehotan kiertämään suurimpia vaaroja. Tuus! Kalle»

Tässä se nyt oli! Mikään ei murtanut Murun päätöstä. Kone oli tiedossa, kampeet kunnossa, mutta olinko minä valmis lähtemään? Suoraan sanoen: minä olin arka kuin jänis.

Uskoni varmistui vasta, kun Erkki koneineen lentää suhahti seuraavana päivänä pihaani ja hyppäsi Murun kanssa minua hoputtamaan.

Minulla ei ole aikaa selittää koneen rakennetta, siitähän ovat kymmenet kirjottajat pitäneet huolen. Tutki heidän kirjoistaan! Sanon vain, että lintu oli täysin luotet-

tava pitkien matkain lentäjä, varustettu viittä matkustajaa ja kahdentuhannen kilon kuormaa varten.

Lentäjä, se mies, jonka käsiin meidän tuli uskoa kohtalomme, Erkki, oli kuin teräksen täyttämä sotilas kii-reestä kantapähän. Hän, kahdeksantoista ikäinen — oli meitä kumpaaakin vahvempi — minä nimittäin olen pieni mies — ja hän puhuikin niin kovasti, että minun oli syy-siitä huomauttaa. Hänen katseensa oli kirkas kuin kristalli, posket punaiset ja täyteläät kuin Krimin paras omena ja käsivarret kuin karhun käpälät.

Hän ehti kertoa suorittaneensa lentäjä-upseerin tutkinnon, saaden korkeimman kiitoslauseen ja mainita sen, että nyt edessä oleva matka oli hänestä samaa kuin juosta tulitikun päästä toiseen. Kone saattoi kulkea 200—300 km tunnissa sään suotuisana ollessa, siis pyyhkäisisimme Suomen pohjoisimman rajanipukan viidessä tunnissa!

Avasin nousuluukun ja kurkistin sisälle.

— Mennäänpäs katsomaan — hihkaisi Muru ja hyp-päsi ensimmäiseksi sisälle. Olihan hän siellä jo kulke-nutkin.

Varustusta siellä oli jos mitä!

— Koskaan ei tiedä, selitti Erkki, mitä mutkia saat-taa olla matkassa ja siltä varalta kelpo lentäjä varustau-tuukin. Minulla on kaikki muu, mutta ei eväitä, sillä olisi hulluutta tuoda niitä Helsingistä tänne, jossa ihmiset kyl-pevät voiherassa ja uivat kokkelimaidossa! Te pidätte niistä huolen. —

Olin älynnyt eräässä nurkassa joukon mustia kumi-pallon kokoisia herneitä, puolen metrin suuruisen poltto-lasin, kaksi miekkaa ja omituisen mustan kepin. Katsoin mykkänä niihin.

— Älä pelkää — nauroi Erkki.

— Mutta mitä kummaa teemme näillä — surmavälineillä? hämmästyneenä kysyin. Herneet näet olivat heittopommeja ja keppi äänetön ilmapyssy.

— Me emme aio surmata, vaan viime hädässä pitää puoliamme, jos vaara uhkaa — vastasi Erkki.

— Kyllä siellä voi sattua mörkökin vastaan — ennusteli Muru.

— Sano oikeammin: sinä toivot, että kaikki merihirviöt, Hiidet, ilmakrokotiilit ja muut hönninmönnikäiset kiertyisivät tiellemme, saadaksesi tapella niiden kanssa — tokaisin minä.

Tiesinhän, ettei se poika peljännyt. (Vai etkö sinäkin muista, miten kävi Taikalammella ja Imatralla?)

Erkki vetäsi kellon taskustaan ja siihen silmäten komensi kuin upseeri konsanaan:

— Valmistukaa, aika juoksee! —

Toden totta: tässä ei ollut aikaa lörpötellä! Jättiläinen hikoili paon tuskissaan, kesä juoksi keikkuen ja Suomen messut lähenivät. Jouduttava oli!

Erkki läksi Murun kanssa tämän kotiin ja minä lupasin suoriutua kahden tunnin kuluttua.

Syydin kiireellä kasaan tarpeellisia varustuksia: kompassin (se oli mielestäni tärkeintä), matkailijakartan, ison joululahjapuukkonin, kenttäkiikarin y. m. s.

Kaiken piti käydä kuin sähkö.

Lähtömmekin tapahtui sähkönä. Juostessani Murun kotiin oli lintu jo lähtövalmiina ja pojat istuivat aisoissa: Erkki ohjaajana ja Muru moottoria hoidellen; minä saisin olla herrana, harppi ja kartta kädessäni ja kiikari pöydällä. *Minun oli, sedän velvotuksen mukaan, myöskin ehdottomasti vastattava vaaroista.* Muista se, rakas lukijani! Raisupäihin poikiin ei ollut luottamista, sillä seik-

kailuhalu saattoi vetää heidät vaikka suoraan kroko-
tiilin kitaan tai valaskalan vatsaan.

Ajattelin juuri, että nyt sitä lähdetään, kun Erkki
yht'äkkiä hyppäsi paikaltaan ja käveli luoksemme
nauha kädessään.

— Antakaas kun mittaan jalkanne — ja samassa
hän jo veti vasenta jalkaani esille. Sekin kävi kuin sähkö.

— Hyvä on! —

Muru ja minä katsoimme kysyvästi toisiamme, mutta
Erkki ei selittänyt tekonsa syytä.

Sijottuessamme jälleen paikoillemme kysäsin minä
Erkiltä:

— Onkohan tämä miten vaarallista? —

Muru oli keksinyt minun olevan kalpean.

— Katsohan Erkki, miten setä pelkää! Kyllä tämä
on jotenkin vaarallista — uhitteli hän.

— Meitä ei pelota mikään — rohkaisi Erkki. Mut-
ta heti hän oikaisi: — Tai ei nyt sentään voi niin rohke-
asti sanoa, mutta *melkein* ei *juuri* mikään. Ellemme
joudu suoraan tulivuoren aukkoon tai ihmissyöjäin
laumaan, niin kaikesta muusta selviämme... Ihmis-
syöjienkin kanssa ainakin hetken ottelemme. —

Sitten hän osotti mustaa liinakangassäkkiä nurkasta.

— Tuossa on se peto, jolla voitamme vaikka
itsensä valtameren, ja tuossa — sanoi hän mattoon kiin-
nitettyä pullon muotoista rautakulhoa osottaen —
on se peto, jota käytetään vain *viimeisessä* hengen
hädässä. —

Sekä Muru että minä olimme uteliaita näkemään
noita petoja.

— Ei veikkoset, vai tahtoisitteko päästä henges-
tänne jo ennen lähtöä? —

— Ei, emme missään tapauksessa —, myönsimme, vaikka uteliaisuus poltti mieliämme kuin tuli.

Hetki läheni — kesäkuun ensimmäinen, täsmälleen kello 12 — kun meidän tuli kohota ilmaan. Kaikki oli jo kunnossa, ja uteliaita naapureita kihisi ympärillämme kuin muurahaisia, niiden joukossa parikymmentä Murun koulutoveria. Hekin olivat jännityksestä kuin kuumilla hiilillä.

Ja sitten se tapahtui! Maailma mustui ympärilläni, sillä — minun täytyy tunnustaa — puristin silmäni kiinni. Kuului jokin kolahtelevan, huutoa ja hälinää: »säilytäkää nahkannel!», »tuokaa Inarin kultahiekkää» y. m. s., tasainen är-är-mur-rin-ur-rin surrrrrrr... Kaikki heilui ja häilähteli. Tunsin kuin jossain tyhjiydessä olisin lentänyt ympyrärataa, jonka keskellä kieppui tulipunainen kerä ja sitä pakoon juoksi pitkähäntäinen krokotiili hirveine veripunaisine hampaineen.

Selvisin ja uskalsin avata silmäni, kun kuulin Murun tutun äänen älähdyn.

— Ai, hyvänen aika! —

— Mitä nyt? Erkki kysäsi.

— Kun en muistanut varottaa äitiä, että hän pitäisi halkokatoksen lukossa... Minun oma lentokoneeni... jos sen joku kähveltää. —

— Elä pelkää. Tottuneet lentäjät ovat muilla markkinoilla ja kukaan taitamaton ei käy henkeään kaupitsemaan. —

— Niin, mutta sen saattaa vetää perässäänkin ja kantaa vaikka olallaan. —

— Pidä huoli kartasta ja suunnasta — kuulin puhetorven kautta Erkin äänen.

— Hyvähän tästä tuli, ehdin koota hämmentyneen

järkeni. Kyllä minä pidin kartasta huolen — kun en nähnyt silmilläni muuta kuin paperilevyn ja pojan, joka — siltä minusta tuntui — oli Muru.

— Voi, voi, setä parka! Jos olisit aavistanut, miten kauan tuli veljesi kone viipymään ja mihin kommelluksiin sillä meidät työnsit, niin ikimaailmassa et olisi edes vastannut Murun kirjeeseen — ajattelin puolipyörtyneenä.

III.

Olavinlinnan ohi Kolille.

Toinnuin täydellisesti vasta siihen, kun tunsin Murun hierovan niskaani ja painelevan ohimoitani, Hän puheli niin huolettoman reippaasti ja kevein mielin, että sain hävetä hölmöyttäni.

— Mitä sinä setä pelkää? Eihän tässä ole mitään hätää. Upseeri on ohjaksissa ja kone täysin taattu — ja ottaen minua kaulasta kiinni painoi hän suunsa niin liikkele korvaani, että tunsin hänen lämpöisten huultensa kosketuksen.

— Ja on se tämäkin hädän hetkellä joku mato! — Näin sanoen näytti hän kouransa sisältä desimetrin pituista ja 3 cm paksuista torvea, joka kiilsi kuin puhtain hopea.

Hän selitti saaneensa sen Erkiltä pahimman varalta. Se oli erään saksalaisen insinöörin viimeisin keksintö ilmasodan alalla. Niitä oli muutamia Erkin isällä, jonka piti ne toimittaa rajalle Venäjän-Karjalaan.

Millään ehdolla en saanut Murulta selitystä siitä, mikä se oikein oli ja millainen olisi sen vaikutus.

— Jos sattuu, niin vielä se nähdään — hän vain sanoi.

— Milloinkahan sitä tullaan Käkisalmeen? kysyin puhelimesta ohjaajalta.

— Oletko sinä tosissasi, vai lörpötteletkö? vastasi tämä jotenkin tiukasti. — Kahdeksan minuuttia koohamisemme jälkeen sivuutimme Käkisalmen. Nyt on jo yli puolituntia tultu. —

— Hirveä vauhti. —

— Elä veikkonen, lasten leikkiä vasta. En ole uskaltanut näin alussa ottaa puoltakaan kurssista, koska tunnut olevan ensikertalainen. Oikeastaan meidän pitäisi olla jo Olavinlinnankin ohi. —

Muru tempasi lakin päästään ja huiskutti vimmatusti.

— Tuossa pihassa on setä juoksennellut housuitta pikkupoikana. —

Kurkistin alas ja ehdin vain nähdä suuren pihaköivun vilahduksen. Kas todellakin, siinähan oli synnyinkotini kukkula!

— Pidätkö suuntaa? kysyi Muru minulta.

— Koetanhan minä tässä. —

Hän tyrskähti nauramaan ja silmissä leimusi valaton veitikka.

— Saattaahan setä minulle sanoa, ettei siitä tule yhtään mitään, eikö niin? — Ja sitten hän puristi minua kaulasta ja kuiskasi:

— Ole rohkea ja näytä urhokkaalta Erkin nähden... Hän pitää suunnasta huolen, vaikka tahtoo setää vain koetella. —

Tuokion perästä törähti puhetorvesta Erkin ääni:

— Olavinlinna; pysähdymmekö?

Murun mielestä se oli turhaa ajan hukkaa, hän kun on tuon linnan monesti nähnyt. Mutta minusta oli hauskaa kurkistaa hiukan, mitä savolaiset nyt touhusivat. Senvuoksi ilmoitin:

— Laske niin alas kuin suinkin. Kiertelemme kymmenen minuuttia tornin yläpuolella. —

Kello oli 12,50. Olimme taittaneet tämän 120 km matkan verrattain joutuin. Hauskaa oli pieni »paikallaan» olo.

— Osaako Muru »kiertää ruuvia»? — kysyi ohjaaja. Kyllä se Muru sitä osasi tehdä, ja kuin kärppi hyppäsi hän ohjauslaitteeseen, vapauttaen setänsäpojan.

Pysäys maksoikin vaivan. Käsissä oli laivojen lähdönhetki. Ne uivat kuin joutsenet tuossa kauniiden salmien suilla, lähtien leikkaamaan tietä, yksi Punkaharjulle, toinen Mikkeliin ja kolmas Kuopioon. Sen lisäksi vilisi viljalti muita höyryjä.

Olimme jotenkin alhaalla ja saatoimme selvään nähdä, jopa kuullakin savolaisten menoa.

Tuossa pieksi pyykkiään pari pyylevää muijaa.

— Kato hyvä immeine tuota issoo harakkata! — kuului se huutavan toiselle, käsiään huitoen.

— No, johan onnii rotka! Ihan se tulloo kähveltämää mun saippuvapalasein. Otannii sen pois. —

Kävelysillan päässä seiso i ukko, lihava kuin laski-aispulla ja huitoi käsillään:

— Elekee, elekee! hevonen pelekee! —

— Mittees työ siellä jörräätte! Tulokee alas tai räpyttäkkee vilikassa matkoonne! — huusi toinen.

— Laskoo se, ruoja, ihan tuohon räystäälle. Mittee lienöövät saksalaisii. Tulloovat vielä varastammaa sieltä linnan kammarista sen Pyhän Olavin, tai jos hyvinii tärräyttävät ilmaan koko ruohkan. —

— Juokseppas ilimottammaa pormestarille, jotta tuokoon pyssyn! Kelepois tuohon siiven alle tärskäyttee —

Ja eikös mitä! Läksihän se toinen juoksemaan!
Erkki oli tällä välin pukenut turkin ylleen.

Hän sanoi alkavan tästä toisen huikinan, ja jäätävää ilmvirtaa vasten oli turkki tarpeen.

— Katsohan setä — kuului Murun naurava ääni. — Ne hinaavat tuolla pitkiä tikapuita, kaiketi pyrkiäkseen silittämään »harakan» höyheniä. —

Mutta ei meillä ollut aikaa jäädä vartomaan heidän silitystään, varsinkin muistaen, että savolaisten silityspuuha taisi olla hidasta.

Pysäysaika oli kulunut, Erkki tarttui pyörään ja »harakka» jätti savolaiset avosuvin ihmettelemään.

— Mikä on suunta? kysyi ohjaaja.

Minäkin olin jo siksi »leipäytynyt» tähän leikkiin, että saatoin pitää ryhtini. En peljännyt enää tuulta enkä vettä, sillä kun »vanha nahka parkitaan, tulee siitä kova».

Kartan ja harpin avulla ilmotin siis:

— Länsi-luode ja luode. Suurin tie 130 km Kuopioon, mutta kaarramme vähän vasempaan, nähdäksemme Hauki- ja Kallaveden kauneudet; matka 200 km. —

— Hyvä, painamme tunnissa. Korkeusmittari 1500 m! —

— Laske alemmas, ehkä 600 m. Ei täällä veden päällä vaaraa ole! —

Menoa sitten oli totta totisesti! Vettä! Vettä — ja aina vaan samaa sinistä aukeamaa sekä yllä että alla. Veden päällä — meidän allamme — vilahtelivat saaret kuin pienet vihreät lankakerät ja niemet olivat kuin jätti-läissormet tämän sinisen aukeaman ympärillä. Päämme yläpuolella leikkui ja liekehti auringon kulta; ilma oli kirjasta, mutta jotenkin tiivistä.

Me puhelimme Murun kanssa:

— Et ole käynyt Kuopiossa etkä Puijolla? Siellä hän on näkötorni. —

— Viisi niistä kaikista torneista! Jättiläistä tapamaan meidän on joutuminen. —

— Puijon näkötorresta aukeaa katsottava, joka valtaa silmän ja sydämen. Edessä on Kallavesi sadoin saarin kuin sininen taikaverkko, jossa käyvät kilpajuoksu vihreät, mitä monimuotoisimmat saaret. Yllä kaartuu taivas kuin hieno harso, jonka läpi vuotaa kulta niemien neniin ja salmien suihin. Ken on kerran nähnyt Puijolta Suomen, hän ei saata olla sitä rakastamatta. —

— Kaksi vuotta sitten näin keskiyön ihmeen Ounasvaaralta. Etsitään nyt muita ihmeitä — väitteli Muru.

— Kuopiosta olisi 20 min. matka Runnille, jossa on terveyslähteitä ja paraillaan rakennetaan sinne uutta kylpylää. Siellä käy viljalti vieraita — viime kesänä m. m. valtionhoitaja Mannerheim. Hauskaa ja raiakasta on siellä olo. Lattian läpi pulppuaa radiumpitoinen vesi, jota virkistelijät juovat, liikkuen ja liekkuen suuressa hirsikeinussa. Sitten siellä on maan kuulu suihku-uimala . . .

— Sanoitko sinä, että vedessä on radiumia? kysyi Muru silmät suurina.

— Niinpä kyllä, se on eräs metalli, joka antaa tuolle vedelle vaikuttavan voiman. —

— Silloin meidän täytyy mennä Runnille! huusi Muru seisalleen kapsahtaen — Radium on äärettömän kallista metallia, jota minun täytyy saada millä keinoin tahansa. —

— Kyllä sitä ei saa. —

— Saapas. Minä otan vettä limonaadipulloon ja

suuren leilimme täyden ... Minun täytyy saada radiumia! —

— Mitä sinä sillä teet? —

— Sitä en virka nyt vielä. Kunhan saan ...

— Taitaa sitten jäädä salaisuudeksi. Radium on ainetta, jota on maailmassa löydetty vain muutamia milligrammoja. Siksi se on hirveän kallistakin. Ajattele, että saisit koota hiekkaa, joka sisältäisi radiumia. Saisit syytää täyteen 10 m korkean, 20 m leveän ja 50 m pitkän huoneen siis, kymmenentuhatta kuutiometriä — Siitä saisit tuota metallia noin yhden milligramman. Vedessä sitä on mitättömän vähän. Ja sitäpaitsi: se karkaisi käsistäsi. Se haihtuu vedestä ja juoksisi pullostasikin pois. —

— Sitten saa jäädä Runnille menemättä. —

— Mutta hyödyllistähän olisi juoda vettä, joka tekee sairaat terveiksi. —

— Kylläpä kai joku lasi, jonka saisimme kallistaa suuhumme, ihmeet tekisi! Ei, pojat, jotka lentävät Pohjoisnavalle ja ehkä joutuvat otteluun jääkarhujen kanssa, eivät ole parin Runnin vesilasin vaivaisia! —

Sovimme sitten miehissä siitä, ettemme viivy Kuopiossa, vaan lennämme yhtä päätä Kajaaniin. Mutta juuri kun kaukaa alkoivat kaupungin tornit ja katot kuumottaa, huusi Erkki:

— Kolilla en ole eläessäni käynyt. Se meidän täytyy nähdä! —

— Mutta tuo paikkahan vie meidät kokonaan suunnasta! — minä vastasin.

— Pitkältikö? —

— 120 km! —

— Hyvä, se leikataan puoleen tuntiin. Siellä kor-

kealla Kolin tuvassa purasemme voileivät ja sitten suoraan Suomussalmen kautta Kuusamon salojen yli Tenolle! — Virkistäähän nähdä kirjailija Kiannon »nälkämaata» ja maamme jylhimmät korvet ja autioimmat erämaat. —

Ei maksanut rakentaa riitaa. Erkki teki sen, minkä sanoi. Kello 2,30 olimme lähenemässä ukko-Kolin korkeaa päaluuta.

— Tai jos otamme vielä pikkuisen kaupantekijäisen ja lirahutamme rajalla päin katsastamassa, miltä näyttää? Vai onko teidän kova nälkä? Syökää! — kuulin puhelimesta.

— Elä hyvä mies, emmehän ikinä pääse Pohjoisnavalle, jos käymme kaikkia rajoja kurkkimaan — kielisin puolestani ja lisäsin hyvin pelottavalla äänellä:

— Sitäpaitsi voi tuo kaupanpäällinen koitua sangen kalliiksi ... Sotatila-alue ... hengen vaara. —

— Anna soittaa! huusi Muru.

Ja Erkki soitti. Sen sijaan, että olisi laskenut rauhalliselle ja kauniille Kolille, ohjasi hän lintumme suoraan surman suuhun.

Seikkailuhaluinen nuori veri se sitä tekee!

IV.

Ensimmäinen ottelumme ilmassa.

Aavistukseni toteutui mitä surullisimmalla tavalla. Olimme Murun kanssa juuri aikeissa paneutua pitkäksemme, kun kuulin Erkin äänen:

— Mikä suunta? —

— Minä en tiedä, katso itse — vastasin vähän harmissani pojan kepposesta.

— Kompassi rikki... mikä suunta?

Kauhistuneena hypähdin ja tempasin kompassini.

— Itä, enemmän koilliseen!

Parin minuutin perästä:

— Mikä suunta? —

— Itä, enem...

— Se on väärin, toimiiko kompassi? —

Kamalaa! Minä olin katsonut ja ohjauttanut ja huomasi nyt hämmästykseni omankin kompassini olevan epäkunnossa. Sen neula hyppi levottomana, pyörähti joskus ympäri ja nousi ja laski lasiin ja numerotauluun yhtenäen. Se tanssi kuin hurjimus.

— Minunkin... rikki — sain vastatuksi.

— No sitten sitä ollaan säkissä! — kuulin Erkin mutisevan.

— Röttelöitä ovat teidän kellonne, kehaisi Muru.

Katsotaanpas oikeaa peliä! — Näin sanoen kaivoi hän liivintaskustaan kompassinsa. Mutta näin hänen naamansa nyt nolompana kuin konsaan elämässä.

— *Seisovan näkyy tämäkin* juutas... oikeammin sanoen: lyövän kuperikeikkaa. —

Mitä ihmettä! Kaikki kolme kompassiamme olivat saaneet saman taudinkohtauksen.

Säkissä olimme! Saatoimme seivästä itsemme minä hetkenä hyvänsä johonkin kukkulan harjuun tai ajaa suoraa päätä vaikka Turkin maalle tai hottentottien valtakuntaan.

— Ainoa mahdollisuus nousta ylös — huusi Erkki, ja minä tunsin, että nopea nousu alkoi.

Olimme jo 4000 m korkeudessa, kun äkkiä pyörremyrskyn rautainen käsi tarttui koneeseemme kiinni. Se tempasi konetta noin 50 m alaspäin ja viskasi siitä oikealle. Me molemmat lensimme lattialle nurinniskoin ja Muru oli vähältä lyödä päänsä veriin vaatearkun kulmaan. Tässä tuiskeessa ehdin älytää, miten Erkin leveät hartiat nytkähtelivät, kun hänen karhunkäpäälänsä tukivat ohjauslaitetta, koettaen pysyttää ja tapailia linnun tasapainoa tuon luonnon valtavan voiman käsissä.

Erkki oli toivonut tunkeutuvansa pilvikerroksen yläpuolelle, saadakseen kompassit toimimaan. Sillä ilmeistä oli, että ukkospilvien valtava sähkö vaikutti kompasseihimme. Ylösnousumme oli todennut tämän otaksuman, sillä alhaalta päin tulevan sähkö vaikutus oli heikennyt, mutta ilmasähkö voima sitävastoin tehostunut.

Toimimme ja elimme nyt totta totisesti sähkössä, kuten retken alussa yhtenä hällisimme!

Näky oli kamala. Salamet sinkoilivat sivuillamme

ja allamme. Tulinuoli juoksi hetken ja repesi sitten vispilän tapaiseksi; toinen koukersi kuin koulupojan vapisevan käden kynä, jonka piti piirtää suora. Tuli leimusi punaisena, sinisenä ja hohtavan kuparin värissä. Pilvikerrokset lonkerehtivat ympärillämme kuin nälkäiset jättiläiskäärmeet, uhaten musertaa meidät joka hetki. Jäätävä viima tunki korviimme ja pieksi ohjausmiehen kasvoja, että ne olivat punaisenkirjavat, ikäänkuin puolikypsän muuraimen kylki.

Tällä hetkellä meillä ei ollut enää paljoakaan elämän toivoa.

— En ole vielä mokomassa leikissä ollut — kuulin Erkin teräkseen jännitetyn äänen sanovan.

Jos hän kesti kamppailun, niin saatoimme pyrkiä pelastukseen, mutta sillä hetkellä, jolloin hänen voimansa pettivät, olimme kuoleman omat.

Meidän olisi ollut pyrittävä eteenpäin, mutta se oli melkein mahdotonta. Äskeisen kovan kamppailun vuoksi ei taas ollut paljoa halua ylös yrittämiseenkään.

Erkki laski 2000 m korkeudelle, mutta leikki ei lakannut. Suunturit pysyivät edelleen hulluina ja ukkonen jylysi ympärillämme.

— Me olemme täsmälleen vihollisen pään päällä — ilmoitti Muru, sillä hän oli kaivellut kuulotorven ja tutkinut sillä syvyyttä allamme.

Sen saimme myös heti kokea. Edessämme muutamman kymmenen metrin päässä räiskähti kappaleiksi kuoleman pommi, jolla meidät oli tahdottu tuhota. Kuului altamme syvyydestä kuin mustansinisen veden pohjasta valtava jumahdus.

Erkki lennätti kiireellä 4000 m asemaan.

— Ennen Luojan salaman suuhun kuin rosvolauman saaliiksi! — uhmasi hän.

Muru kopeloi taskuaan.

— Mitä sinä aijot tehdä? — kysyin.

— En mitään, koettelin vain, onko minun hopeatorveni tallella —

— Niillä on näillä paikkein sähkölanka-aitoja, noita kuolemanverkkoja ja niistä johtuu tämä omituinen ylös ja alas oikeaan ja vasempaan ristiin käyvä sähköjen jännitys. Ukkosen väkevä sähkö painuu maata kohden — selitti lentoupseeri.

— Katsohan vaan, jos minulla olisi kolmekaani näitä matoja, niin soitettaisiin hiukan tietä auki —.

Luulimme jo ilmantien aukenevan ja ukkospilvien painuvan pois, — tai oikeammin: itse eksyneemme niiden ohi — kun samassa kuulimme päämme yläpuolelta omituista särisevää ääntä.

— Tähystäkää ylös — komensi Erkki.

— Pilven läpi ei erota —

Tunsin koneen nousevan.

— Tähystäkää uudestaan! —

— Lentokone... venäläinen —

Taas nousi lintumme, tehden kuin vihaisen kaari-syöksyn etuviistoon.

— Muru tänne! — Pidä kovin ottein, pysyttele paikalla ja heti kun huudan, tee näin! — kuulin Erkin selittävän.

Hän itse hyppäsi luokseni ja alkoi naputtaa sähkötykoneeseen.

— Ketä ja mikä tarkotuksenne? ...

Ei tullut vastausta, vaikka Erkki silmää räpäyttämättä vartosi.

— Sanokaa nimenne ... mitä aiotte?

Ei vieläkään vastattu.

— Ylös nopeasti — — huusi Erkki Murulle.

Kone kohosi valtavassa kaaressa.

— Viimeisen kerran: nimenne ... tarkotuksenne ...
meillä on lyhyt armo ...

Ja nyt tuli vastaus:

— Suomalaisia ... ketä te? —

— Samoin ... aikomuksenne? —

— Tutkimme teitä —

— Matka Pohjoisnavalle ... eksyneet ... mikä suunta? — naputti Erkki.

— P. L ... P. L ... P. L ... Onnea matkalle! —
Erkki paiskausi hermotonna penkille.

— P. L ... P. L ... Sehän on ihan samaa, kuin sanoa hottentotille: laula »Oi maamme, Suomi, synnyin maal!» Mistä me tiedämme pohjois-luoteen, jota he hoppusivat! —

— Tulkoon mitä tahansa, pelastusta yritämme! —
hän harppasi ohjauslaitteeseen ja Muru tuli pois.
Olimme lentäneet eteenpäin.

— Näithän, setä, että minä osaan! —

Kone kohosi 5500 metrin asemaan, mutta kompassit tanssivat yhä. Siinä korkeudessa ohjasi hän hyvän matkaa suorakulmaan ja laski sitten 2100; sama juttu. Kymmenen minuutin perästä laski hän 1500, mutta muutosta ei tullut. Laskeusimme 1000, koettaen säilyttää saman suunnan, ja ihmettä: tanssivat ja leikkivät neulat alkoivat vähitellen kuin väsyneet asettua. 800 m asemassa ne olivat voittaneet vangitsijansa ja toimivat täydellisesti.

Vastaamme löyhysi lämmin ja kevyenlainen ilma.

Kello oli 7,30 ip. Olimme olleet pilvimeren, ukkosen ja vihollisen käsissä neljä tuntia. Kompassineula näytti suuntamme olevan eteläkaakko ja silmäin edessä hämmötti Uralin jättiläis-vuorijono. Astemittarista huomasimme olevamme 50-60 it. pituus- ja 55-56 pohjoisen leveysasteen paikkeilla, lähellä sitä haaraa, missä Kama ja Belaja yhtyvät ja missä Uralin vuoriaallokko aukeee leveimmillään (n. 360 km), kohottaen 1200 m korkean Taganain, 1600 m korkean Ireneliñ ja 1650 m korkeisen Jaman Tau-kukkulansa.

Olimme siis kulkeneet sähkövirtojen ja »kevätkesän myrskyjen» kynsissä tavallaan hirveää vauhtia eteenpäin (n. 1200 km), vaikka hengenhädässämme sitä tuskin olimme tunteneetkaan ja, pyrkiessämme Pohjoisnavalle, painuneetkin puolessa kahdeksatta tunnissa *etelää* kohden noin 5 lev. astetta!

Erkinkin täytyi myöntää, että tuli tosiaankin pieni lirus — kaupanpäällisiksi!

Kuultuaan, minkä jäniksentien olimme juosseet, ei Murun ihastuksella ollut rajoja.

— Sitten, pojat, lähdemmekin kaivelemaan Uralin vuoria! Sieltä saamme vaskea, kultaa, platinaa ja malakiittia! Palaamme rikkaina pohatoina kotiin! — Ja hän alkoi etsiä jo aluminiumilapioitamme.

— Ole veikkonen! Päästäksemme näille kaivoksille saisimme lentää n. 600 km pohjoiseen päin! Helpompi meidän on kaikista vastuksista huolimatta saavuttaa Pohjoisnapa, kuin kaivaa Uralista kultaa.

— Samapa se, kaksi kärpystä yhdellä iskulla — hän vain penäsi.

Minä tunsin, että kone laskeutui nopeasti alaspäin.

— Mitä sinä nyt teet? — kysyin upseeriltamme.

— Alashan tässä täytyy mennä. Tämä oli leikkiä, jota en ollut odottanut ja sen vuoksi meidän on nyt rauhassa ruokailtava ja tehtävä uusi matkasuunnitelma — vastasi hän.

Saimme kuitenkin vielä viiltää lähes puoli tuntia, ennenkuin tapasimme »kuivaa» maata pyöriemme alle.

Sitten kopsahti lintumme maahan ja me jäimme hetkeksi avosuin töllistelemään elämää ympärillämme.

Olimme joutuneet paimentolaiskansan ja Muhamedin uskolaisten *baskirien* keskelle.

V.

Seikkailu Uralilla.

Ehdimme tuskin hätäisesti haukata voileipämme ja kallistaa maitolasimme, kun meitä alkoi ympäröidä kirjava joukko. Siinä tuli miestä, naista ja lasta jos minkänäköistä! He olivat yleensä kookaskasvuisia, iholtaan ruskeahkoja. Arvattavasti kevään helle oli paahtanut ihon entisestäänkin. Varsinkin miesten katseet olivat tulisia; silmät paloivat heillä kuin voimakkaan öljylampun ruskea liekki, ja kun ne iskeytyivät meihin, tuntui kuin miekan pisto. Miehillä riippui harteillaan pitkäkarvainen lampaan nahka. Samanlaista nyllettyä nahkaa näyttivät housutkin olevan. Yli olan kiersi nahkahihnaan sidottu keihäs ja hampusta punottu ruoska. Naisilla oli toisilla välkkyviä lasihelmiä kaulallaan, vyötäisiltä sidottu punaruskea viitta ja siniset saappaat jalassa, toiset olivat avojaloin ja heillä oli hiuksissaan tammen ja lehmuksen lehdistä punottu kiekura. Lapset olivat lyhyissä mekoissaan, joten heidän kuparinruskeat säärensä välkkyivät, kun he äitiensä hameenhelmassa riipuen tunkeutuivat tirkistelemään meitä.

Heidän omituisista ilmeistään ja varovaisista liikkeistään teimme sen johtopäätöksen, että he tuonne vuoris-

toon vetäytyneinä ovat viettäneet jotenkin suljettua elämää.

Emme ymmärtäneet sanaakan heidän puheestaan, sillä se oli omituista siinä suhteessa, että usein tinisevää tai laulavaa äänenpainoa seurasi karhean syvä ja mörisevä ääni. Jaksoimme kuitenkin päästä siihen käsitykseen, että he halusivat tietää, keitä olimme ja mitä meillä oli tekemistä heidän kanssaan.

Tämän selitykseni kuultuaan alkoi Muru heti innokkaasti levitellä käsiään ja viittoa taivasta kohden sekä teki päätteeksi pari pitkää viittausta kuin sanoakseen, että me olimme mittaamattoman kaukaa.

Miehistä komein ja pelottavin näytti kohta tajuavan, mistä oli kysymys. Hän murisi hetken toisiin kääntyen ja alkoi sitten houkutellessa viittoa meille kädellään, että seuraisimme häntä.

Mitäpä tehdä? Kutsumus miellytti, sillä oli ainakin huvittavaa nähdä tuon omituisen joukon elämää. Mutta eikö siinä saattanut toisekseen pistää päänsä pölkylle? Ei ollut lainkaan sanottu, etteikö meitä olisi kohta keihästetty seinään, tai viskattu johonkin kallion koloon, ellei olisi veitsin viileksitty nahkaa selästämme.

Olimmehan tosin paljon lukeneet paimentolaiskansoista ja aavistelimme sitä, ettei nyt ainakaan Europan kynnyksellä saattanut olla ihmissyöjiä, mutta näihin tietoihin ei ollut varsinkaan tänä Venäjän levottoman ja kaikenlaisen kiihotuksen aikana liioin luottamista. Saatettiinhan näiden vastaanottajaimme puolelta hyvin ymmärtää Murun ja minun selitykseni niin, että me olimme sieltä heidän kuvittelemastaan pakanajumalan maasta, josta sekasorto ja kurjuus oli aina Uralin rinteille asti, jopa sen tuolle puolen kaukaiseen länsi-Siperiaan lainehtinut.

Minä seisoin ja epäilin. Erkki vakuutti, ettei hän ainaakaan halua jättää lintua omiin hoteisiinsa, jos meitä halutti mennä vierailulle. Mutta Muru oli heti valmis tarttumaan onkeen.

Taaskin näin, että hän koetti taskuaan.

Sitten minä Murun kanssa menin.

Tapasimme kohta kyläntapaisen. Siinä oli kymmenkunta pyöreää huopateltaa lehmusten ympäröimänä. Melkein joka teltan ympärillä oli monia kymmeniä pyöreitä mehiläiskekoja. Baskiirit näes harjottavat mehiläishoitoa, joka lammaskarjanpidon ohella tuottaa heille lisää toimentuloa. Tämän lisäksi näkyi puiden juurella omittuisia aitauksen tapaisia laitoksia, joiden tarkotuksesta emme saaneet selkoa.

Vastaanotto ja kohtalomme oli salaperäinen ja jännittävä. Päämiehen teltan luo ehdittyämme tuotiin seinustalle pyöreäjalkainen jakkara, jolle oli levitetty pari lammastaljaa. Kaikista vastusteluistamme huolimatta painettiin meidät siihen istumaan ja yksi miehistä jäi, käsi keihäänvarressa, henkivartioksemme.

Uskalsimme tuskin hengittää.

Murulla oli käsi taskussaan, ja hän katseli kirkkain silmin uhkaavannäköisen vartiamme joka-ainoa liikettä ja silmänlehtä.

Minä olin myöskin kaiken varalta vienyt käteni takin alle ripustamaani aseeseen.

Sitten tuli päämies, kumarsi syvään ja viittoen kehotti meitä seuraamaan perässään telttaan.

Emme siis vielä ainakaan istuneet kuoleman penkillä. Ja kun menimme telttaan, oli sinne asetettu nautittavaksemme kurkkuja ja arpuuseja sekä näiden vierille suuria

hakattuna savustettuja lihakimpaleita ja hedelmiä. Leipää ei ollut hiventäkään.

Otettava sitä oli, ei mikään siinä auttanut. Maistelimme eri lajeja, haroen astioista sormillamme, sillä mitään haarukoita tai veitsiä ei ollut. Tässä kestitellesämme salaa silmäilimme itse asumusta. Mitään mainittavaa sisällä ei juuri ollut; joku jakkara, muutamia nahkoja ja pari kolme keihästä. Ketään muita, paitsi päämies, ei ateriamme aikana ollut sisällä

Selvittyämme mahdollisimman syvillä kiitoksilla ja hyväntuulen ilmaisulla tästä leikistä kohtasi meitä uusi yllätys.

Jossain lähellä törähti torvi neljä kertaa ja kuului mesuava ääni, josta ymmärsimme ainoastaan sanan »Allah» . . . »Allah» . . .

Hetkeäkään empimättä alettiin meitä houkutella ja kiskoa sitä ääntä kohti. Ei auttanut näyttää suomalaista vastahakoisuuttaan, sillä nyt saimme havaita ympärillemme kokonaisen keihäsvartioston, joka sulki meiltä tien muuanne, paitsi päämiehen perästä.

Tulimme puoliympyrään istutettujen lehmusten varjoon. Siinä oli laudoista kyhätty suippotorninen rakennus.

— Tuohon meidät napataan kuolemaan! — suhahti Muru korvaani.

— Ole, sehän on kirkko, heidän hartaushuoneensa — vastasin.

Kävisi pitkäksi selittää, mitä kaikkea siinä tapahtui. Menossa oli laulua, soiton helinää, rummun pärrytystä, käten ojentelua taivasta kohti, kumarteluja ja muita ruumiinliikkeitä jos minkälaisia. Sekalaisista äänistä erosi itkun voivotusta ja naurun helinää ja tuon tuostakin leikkasi korviamme yhteinen huuto: »allah» . . . »allah» . . .

Menoa johti valkeaan kauhtanaan kääriytynyt mies, arvatenkin pappi.

Tätä taisi kestää puolisen tuntia, kun nuorempi väki äkkiä jakautui kahtia, maahan kumartuen, keihäsmiehet kävivät meihin käsiksi ja nostivat päittänsä yläpuolelle.

— Hyvästi setä, jos emme enää näe toisiammel! — kuulin Murun sydämellisen lempeän äänen korvissani.

Sitten alkoi tajuntani heiketä, sillä nähtävästi suitsutettiin hengitettäväksemme jotakin huumaavaa hajua.

Selvisin vasta lintumme luona siihen, että Erkki takoi voimainsa takaa kantapäihini.

— Mikä sinun, veli hopea, tuli? — hän päivitteli. Samassa keksi silmäni ihmeitten ihmeen.

Vierelläni oli valkeaan lakanaan kääritty — uhri-
lammas.

— Nyt minä käsitän kaiken — aloin iloisesti selittää.

— Vastako nyt? vei Muru suustani sanat. — Johan minä aikaa sitten ymmärsin, että ne pitivät meitä Allahin poikina, jotka olimme pudonneet pilvistä ja joille siis toimitettiin kunniallinen palvelus ja kiitoslahja. —

Tällä välin oli Erkki tutkinut tietä ja laatinut matkasuunnitelman. Tarkastaessamme sitä yhdessä, selitti hän:

— Luullakseni lienemme yksimieliset siitä, ettemme aja tästä suoraan Pohjoisnapaa kohti. Tienämme olisivat *European puoliset* Uralin rinteet — ja niissähän meille ei liene paljoakaan tutkimista. Toisekseen joutuisimme tunkeutumaan määräämme sitä tietä, jonka toiset jo ovat ennen meitä käyneet ja kaiketi olisi suurenmoista ja yllättävää meidän avata oma tiemme. Mutta tätä etsiäksemme saisimme ajaa hirveän kierroksen: meidän olisi painuttava maapallon toiselle puolelle. —

— Huh — heijaa! vihelsin minä.

— Niin, Amerikkaan? uteli Muru.

— Sinnepä tietenkin. Mutta minä pelkään, että näin kauas eivät siipemme kannu. Esteenä on kaksi tärkeätä tekijää: meiltä loppuu bentsiini ja aika. —

— Uskallusta meiltä ei ainakaan puutu — sanoi Muru vakuuttavasti.

Olimme olleet hyvän aikaa kyyrysellämme kartan ääressä, kun Muru yht'äkkiä hihkasi korvani juuressa:

— Hei pojat! Minä näytän tien! Tuossa on noin — likellä, sormen mitta vain — maailman korkein paikka: vuori-jättiläinen Himalaja. Siinä on maailman katto, Pamir, ja yli kahdeksan ja puoli kilometriä korkea Karakorumin kukkula Godevin Austen, ja siinä on sitten ihan kynnyksellä, kynnen leveyden matka vain, historian mainitsema maailman merkillinen maa, Aleksanteri Suuren seitsemän virran maa, India ja Indus-virta . . . Indiassa meidän on käytävä . . . siellä ovat krokotiilihirviöt . . . käärmeet . . . kilpikonnat . . . elefantit ja . . . indialaiset. —

Mitähän sen pojan suusta vielä olisi tullutkaan, ellei Erkki olisi häntä hillinnyt!

— Olehan nyt, veikkonen, ja ajattele vähän, mitä puhut! Sinä mittaat matkoja vain sormellasi, mutta tiedätkö, mitä ne ovat metrimitalla? —

— Tästä suoraan Indian pohjoisimpaan kolkkaan, *Kasmiriin*, Pamirin eteläpuolelta on 2640 km, mutta ei ole lainkaan varmaa, mitä tietä sinne on pyrittävä. Suunnan sulkevat korkeat vuoret — sanoin minä.

— Vaikkapa kiertäin Atlantin halki Indian meren kautta, on meidän sittenkin nähtävä vuorijättiläinen ja India — väitti Muru.

Minun kävi ihan tuskaksi ajatella, että hänen suurta haluaan emme voineet tällä kertaa noudattaa.

Erkki laski ja mittaili.

— Kasmirin pääkaupunkiin, Srinakariin, lentäessämme viipyisimme, jos onni olisi suotuista, ainakin 13 tuntia.

— Huomenna tähän aikaan olisimme kaupungin torilla — kiirehti Muru.

— Mahdotonta, ihan mahdotonta — panin minä mitä jyrkimmin vastaan. On otettava huomioon, että se on vaarallisin lentomatka, mitä voi ajatella. Emme saata sanoa, tuleeko meistä ainutkaan sieltä palaamaan — kielsin minä velvollisuuttani muistaen.

— Vaaroja me emme saa peljätä — vastasi upseeri ja hänen äänensä soi omituisena. — Eivät ne peljänneet henkeään ja vastuksia Nansen ja Peary, jotka tietyivät Pohjoisnavalle. Tiedättehän, että Nansen kävi siellä 1896 ja Peary 1909.

Minusta tuntui ihan siltä, että Erkki oli jo mielessään suostunut Murun ehdotukseen.

— Mutta ajatelkaa nyt, hyvät ystävät, järkevästi asiaa, — koetin selittää näille nuorille seikkailijoille. — Mehän olemme ottaneet itsellemme *päämäärän*, johon meidän on tinkimättä pyrittävä. Me emme ole lähteneet ajamaan takaa seikkailuja, niitä kun suurin tiemmekin tarjoaa riittämään asti. Jos me nyt käymme tuon pojan intoilevaa päähänpistoa noudattamaan, niin me emme ikinä saavu Pohjoisnavalle. Me väsymme, sairastumme ja loppujen lopuksi olemme perikadon omat —

Selitykseni teho oli vähäinen. Erkki ojentui edessäni suoraksi kuin rohkein sotapäällikkö.

— Lintua minä en epäile, sillä se ei petä koskaan. Voimiamme emme myöskään saa väheksyä. Olemmehan

nuoria ja voimakkaita kuin taivaan tuuli. Me siis lähdemme Indiaan. —

— Mutta olehan toki . . .

— Kyllä minä olen järkevä — sitä kai aioit sanoa? Ajattele sinä puolestasi asia näin: Maailman tie on vaiherikas ja se, joka liikkuu paljon, hän näkee ja oppii paljon. Ajattele sitten vielä, että olen vasta vihitty lento-upseeri. Kun minä onnistun *tällaisella* matkalla, niin voiko Europan manner tai meret sitoa sen jälkeen siipiäni! Kaikkialle maailmassa on minulle ilmantie auki —.

Hetken perästä hän lisäsi:

— Ainoa, mitä minä pelkään, ovat korkeat vuoret ja se seikka, että bentsiini loppuu, emmekä onnistu hankkimaan lisää. —

— Ja sitten, kun Indiassa käymme, lirahutamme »kaupanpäällisiksi» myöskin Madagaskarissa ja Austraaliassa, vai mitä? kysyin minä kiusallani.

— Ei! Kielsi upseeri jyrkästi. — Tämä on viimeinen syrjäpolkumme. Mutta Srinagarista kyllä voimme lentää Indusvirran yli ja Hindustanin halki Gangesin varrella olevaan *Benaresiin*, Indian pyhään kaupunkiin. Sitten saatamme sanoa käyneemme jo melkein päivantasajalla. Tämän viimeksi mainitun tien, joka on 1300 km, lennämme 7 tunnissa. Jos vaikeuksien osaksi laskemme 4 tuntia, olemme Benaresissa täsmälleen vuorokauden kuluttua. —

Tämä oli jo niin hullua, etten voinut oikein suuttua-kaan! Lähdetään etsimään Pohjoisnapaa ja sitten lennetäänkin etelää kohti tahallaan, jos vahingossakin!

Muru ei muuta tietoa tarvinnut. Hän alkoi heti kaihella Erkin ainevarastoa. Nähtävästi varasi hän vuorokauden ajaksi työtä, sillä katseltavaa ei paljon tullut olemaan.

Yö koitti ja levottomuuksien ja melskeiden vallassa olevan seudun yli mentäessä oli lennettävä mahdollisimman korkealla.

— Benaresista on meidän palattava samaa tietä takaisin *Balkasjärven* tienoille. Tämä matka tulee olemaan 2500 km. Siitä otamme suunnan P-K: *Jeniseille*, missä sulan maan raja on ylinpänä, s. o. 2700 km Balkasista. Siitä suunta *Kap Tseljuskinin* kärkeä kohti Jäämeren rantaan, matka 1250 km. Paluumatka ja leikkaus Siperian halki siis kaikkiaan 6450 km. Suoraa päätä painaen veisi se aikaa 33 tuntia. Mutta näin vaivaloista reittiä varten on varattava vuorokausi katselemisen ja levon osaksi . . .

— Indiassa meidän täytyy viipyä vähintään 2 päivää — katkaisi Muru Erkin selityksen.

— *Kyllä me viivymme siellä!* vahvistin minä, pahinta peljäten.

— Tänään on tiistai-ilta; olemme siis Benaresissa keskiviikko-iltana. Sieltä lähdemme perjantai-aamuna. Sunnuntaina kello 3 ip. pysähtyy lintumme Pohjoisen Jäämeren rannalle *Kap Tseljuskinin* kärkeen — laski Erkki. Matka ja aika olivat hänestä niin luonnollinen asia.

Olimme viipyneet tässä Uralin rinteellä kaksi tuntia. Kello 9,30 pani upseeri koneen käyntiin, lintumme levitti siipensä ja me sanoimme jäähyväiset rakkaalle Euroopallemme, leijaillaksemme yli mahtavan Aasian tuntemattomien aavikoiden.

Selkämme taa jäi Eyreb: auringonlaskun maa. Auringko olikin juuri laskenut. Mutta sen tuli muutaman tunnin kuluttua näyttää meille uusi huomen suuren Idän arojen ja ylänköjen takaa. Ja sehän sopikin, sillä nimi Aasia, aacy, merkitsee: auringonnousun maa, joksi vanhat sivistyskansat nimittivät tämän mantereen.

VI.

Ilmassa on pelottavia enteitä!

En halua taaskaan viivyttää sinua, rakas lukijani, kuvailemalla niitä näkemyksiä, joita meillä oli Kirgisien ja Turanin arojen yli lentäessämme. Olethan maantieteestäsi lukenut, kuinka siellä vain arokosteikot ovat viljelyksessä, asutus harvaa ja siellä täällä majailee joku paimentolaisheimo, joka tuon tuostakin muuttaa olinpaikkaansa.

Olimme lentäneet vähän yli kolme ja puoli tuntia, väliin laskien alemmas, nähdäksemme seutua. Upseeri oli pannut »täyden tuulen» siipien alle, minun moottoria hoidellessani, niin että minusta toisinaan tuntui kammottavan oudolta tämä avaruuden tyhjiys allamme »kuolleen Siperian» aroilla. Mutta Muru ei ollut tästä juuri tietänyt, sillä koko Uralilta lähtömme jälkeisen ajan oli hän ahkerasti viilailnut, takonut ja sovitellut erilaisia metallikappaleita ja lankoja toisiinsa. Olin häneltä kysellyt, mikä työstä piti tuleman, mutta hän vain nauraen vastasi:

— Nähdäänhän se vielä. Ennenkuin ollaan Indiassa, on se varmasti valmis. Paperilla ja päässä se on minulla ollut valmiina jo puoli vuotta, mutta aineiden puutteessa on jäänyt tekemättä. —

Sydänyöllä hän yht'äkkiä viittasi kädellään itäistä taivaanrantaa kohden ja sanoi minulle:

— Katsohan, setä, onko aurinko tullut hulluksi? —

Aro hohti ja liekehti veripunaisessa ruskossa, taivaan rannalta nousi tuhansittain alkavan päivän airueita, säteitä, jotka heijastivat näköpiirin alapuolelta. Aurinko alkoi kiertyä näkyviin.

— Kuinka niin? kysyin minä hämmästyneenä.

— Katsohan — ja hän otti kellon taskustaan. — Kello on vasta 12, 44 ja aurinko jo näkyy. Kotipuolella se, tiedän mä, nousee kesäkuun 2 p:nä vasta k:lo 2, 52.

— Auringolla on kiire, kuten meilläkin. Se tahtoo joutua valamaan kultansa Himalajan huipuille ja pesemään Induksen kalvon kristallin kirkkaaksi, ennenkuin ehdimme sinne — nauroin hänelle. Sitten täydensin oraakkelini:

— Näithän sinä kerran, ettei se edes ollut näkymättömissäkään, miksei sen piiloaika tässä saattaisi olla lyhempi kuin muualla? Me olemme 32 pituusastetta kotipaikkaamme idempänä, ja tässä siis auringon täytyy näkyä 2 t. 8 min. aikaisemmin. —

— Kulkevatko idän kansat sitten niin paljon edellä ajassa? —

— Kyllä. Ero on sitä suurempi, mitä idempänä ollaan. Se on 4 min. jokaista pituusastetta kohden. Maapallon toisella puolen, juuri meidän kohdallamme, ollaan tarkalleen 12 tuntia eri aikaa: päivää tai yötä, tai päinvastoin —

Kellon lähetessä kuutta saavutimme 67 it. pit. ja 38 pohj.leveysasteen. Meillä oli siis ollut verraton vauhti. Saavuimme juuri niille paikoin, jossa Araljärven joet Syrdarja ja Amudarja ojentavat kättä toisilleen ja missä on huonosti hallitun ja hajallisen Afghanistanin koillinen kärki. Tässä Siperian (sekasotkun, lumen ja jään), Kiinan (keltaisen vaaran) ja Indian (hurjain seikkailujen) sol-

mussa nojaa „Mailman kattoon” Pamiriin jättiläinen Karakorum, jonka korkein huippu, Godvin Austen, on 8640 m.

Taivaan rannalla himmeästi häämötti kuin paksu pilvenlonka, jossa oli paikoin terävämpiä, paikoin hyvinkin tylppiä kärkiä. Se oli Himalajan pohjoinen pää, mahtava Pamirin ylänkö.

— Meidän täytyy lentää alas! — kuulin Erkin huudon.

— Mitä varten? Loppuiko bentsiini? —

— Ei, vaan minusta on nyt totta totisesti kamalaa käydä kamppailemaan tuon jättiläisen nuolia vastaan. Sen hampaisiin antautuminen on aivan toista kuin kelloilla Uralin kylkiluiden lomassa. Meidän on aivan tarkoin tutkittava, mistä solasta yritämme läpi. —

Upseeri oli oikeassa, sillä niin Pamirin kuin Himalajan ja Karakoruminkin kupeilla kiertää suunnattomia jäävirta-jättiläisiä, jotka voivat olla 70 km pitkiä ja liikehtivät n. 3 km korkeudessa meren pinnasta lukien.

Itse vuoret ovat syntyneet maan kiinteän kuoren puseruksesta poimuutuen, joten niissä näkee kaakosta luoteeseen käyviä aaltoja, jotka luonnostaan ovat nähä samantaisia kuin mittaamattomat jättiläisaltaat, aina 5 km syvyisinä. Nämä vuoriharjanteet ovat syntyneet ajanjaksoittain vuosisatojen kuluessa tuhansia vuosia sitten, joten Himalaja-jättiläistä voi pitää suurena ihmeellisenä kirjana, jota tiedemiehet ovat osanneet tutkien lukea.

Näiden jättiläisaltaiden reunoilla, varsinkin Himalajan etelänpuolisella rinteellä, lumirajasta (n. 5 km) alaspäin näkee koko maapallon kasvivyöhykkeistön. Lumirajan reunanauhana on jäkälä- ja sammalkasvullisuus. Sitten seuraavat samantaiset vaivaisen näköiset varvut ja pensaat, kuin napamaissa. Siitä alaspäin on pohjois-

maiden havumetsävyöhyke, sitten kesävihannat lehtipuut, tämän jälkeen ikivihreät lehtipuut ja alimpana, Induksen ja Gangesin kosteassa ja lämpimässä syleilyssä, avautuu mitä moninaisin kasvi-, väri- ja hedelmärikas aarniometsä. Tässä kohoavat siis askelmittain ne kasvivyöhykkeet, jotka kiertävät maapalloa navoilta päiväntasaajalle.

Minä tiesin ennestään, että Himalaja-jättiläisen kansa ovat saattaneet käydä taistelua ainoastaan ne voimat, jotka liikkuvat maapalloa ja maailmoita luodessa: syvyyksien tuli ja vesi. Maapallon ympäri kiertävä maanjäristys-vyöhyke sipuu näet pitkin Himalajaa, ja kartasta näemme, kuinka mahtavat virrat Indus, Ganges ja Bramaputra ovat leikanneet tiensä Himalajan huimavain harjanteiden poikki. Niinpä esim. Indus, joka alkaa 4-5 tuh. metrin korkeudesta, katkaisee Himalajan »selkäluut», joiden välinen sola on 6 km syvä.

— Niin, kyllä se on sangen arveluttavaa — sanoin hetken kuluttua Erkin pelon vahvikkeeksi. — Kaikkien muiden vaarojen ja vaurioiden ohella sattuu täällä korkeudessa äkillisiä ilmapirtauksia ja myrskyjä, joiden käsiin ei haluta vapaaehtoisesti antautua. —

VII.

Ottelu elämästä tai kuolemasta.

Laskeusimme siis maahan Samarkandin kaupungista noin 200 km etelään.

Meitä odotti jälleen sellainen näky, jota emme ole maantieteestä lukeneet. Vielä ilmassa ollessamme keksi silmämme muhkean lehtimetsän ja sen syliin uponneena soraraunioita, rakennusten jäännöksiä, käytäviä ja ammottavia hautoja, ja mitä alemmaksi painuimme, sitä pelottavamaksi muuttui näky. Oli kuin olisimme lähenneet hautakumpuja, joihin vuosisatoja sitten oli sortunut ihminen ajatuksineen ja töineen, ja muistona kaikesta siitä olivat nyt vain jättiläistammet, jalavat ja saksanpähkinäpuut, jotka tuo ihminen oli joko omin käsin istuttanut, tai oli sitten tuuli tai linnut tuoneet niiden siemenen, ehkä lähi laaksosta tai Himalajan rinteiltä.

— Minä muistelen lukeneeni, että tällaisia sorakasoja, jotka ovat väkirikkaiden kaupunkien jäännöksiä, on Aasian länsiosassa monen monta — sanoi Muru, selittäen vielä, että sama hirmurutto, »musta surma», joka 550 vuotta sitten levisi täältä Europankin puolelle ja surmasi siellä 25 milj. ihmistä, riehui jälleen tässä Afghanistanissa v. 1906. Tuon surman aikana oli ollut tuska ja ahdistus sa-

nomaton. Sairastuneet olivat hätäänsä huutaen kiertäneet kaduilla ja teillä, rynnänneet englantilaista konsulivirastoa vastaan, koska muhamedilainen papisto uskonnokiihkossaan oli uskotellut taudin kristittyjen tuomaksi. Uhrieläimiä oli mustin lipuin kuljetettu moskeoihin ja Allahilta oli apua rukoiltu. Ne, jotka pelkäsivät kaaduttuaan joutuvansa verenhimoisten sakaalien ja hyeenain hampaisiin, kaivoivat jo eläissään haudan itselleen, johon paiskautuivat kuolemaan. Kalmaa koetettiin karttaa pakenemalla ja niin jäi kyliä ja kaupunkeja autioiksi.

Otaksuen, ettei kenties enää taudin henki täällä asunut, päätimme hiukan tarkastella tätä kammottavaa »elävältä haudattua» kaupunkia, minkä Muru nyt nimitti *Tsingangiksi*. Se oli kuitenkin sopimuksemme, ettei kukaan saanut äänen kantamattomiin toisestaan edetä, ja että meidän siis tuli tuon tuostakin antaa huutomerkki.

Minä kiersin idän puolista laitaa, jossa suunnaton kiviröykkiö oli muurin jäännöksenä. Tunsin kuin joka jalan kosketuksella olisi rusahtanut sääri- tai käsivarrenluu kappaleiksi. Mutta se oli vain pelontunne, sillä vainajat olivat jo tuhkana ja enin osa tuhkastakin tuulessa tai toisaalta tulleen hiekan alla.

Vähän päästä kuu'in Murun kimeän vihellyksen ja Erkin sotilaallisen syvän äänen. Mutta yht'äkkiä . . . oh, minä vapisen vielä sitä näkyä!

Erästä kiviluolasta pisti esiin ruskean, karheen tukan varjostama pörröinen pää, pienet tihrusilmät pyöreiden poskien yllä ja latuskaisen, kuin laudalla lyödyn nenän kahden puolen, olivat umpeutuneet. Likaisten kasvojen väri oli kellanruskea, ja erikoisen kauhuherättävän sävyn näihin kaiken lisäksi antoi leveä suu ja suunnattomat sieramet, jotka olivat kuin hevosen.

Seisoin kuin kiinni lyötynä. Nukkuiko siinä yksi noita vuosisatain takaisia olentoja, ja minä onneton olin astunut hänen pyhää untansa häiritsemään!

Peräydyin varpaillani, vaistomaisesti vieden käteni aseeseen. Sitten uskalsin huutaa tovereilleni.

Aron tuuli soitti suhisevaa hautalauluaan tammessa ja jalavassa ja maan alta, jostain sorakasasta, kuulin kuin nuoren pojan itkua, mutta niin Erkki kuin Murukaan eivät vastaneet minulle. Uudistin huutoni, mutta vastausta en saanut.

Silloin iski sieluuni outo aavistus. Me kaikki kolme tulisimme tuhon omiksi tässä soraraunioiden seassa, jossa ennen kuolema oli niin armotta kohdellut otettaviaan.

Koetin väen-voimin repiä sydämestäni tuon ajatuksen ja läksin juosten joutumaan lähtöpaikalleni. Mutta liioin en lohdutusta sieltäkään saanut.

Lintumme oli siirtynyt kappaleen matkaa. Näytti kuin sitä olisi väkevä voima työntänyt, käyntiluukku oli lukossa eikä sisällä ollut ketään.

Aloin painua kiireesti siihen suuntaan, johon Muru oli mennyt, sillä vaikka vapisinkin tapausten jännityksestä, ei minulla ollut keinoja valittavana. Toverini täytyi minun saada käsiini, joko hengissä tai hengettöminä. Enhän osannut tämän autiuden keskeltä yksin mihinkään lähteä; lintu oli lukossa enkä olisi sitä osannut käyttääkään. Ja vaikka olisinkin tuhannen kertaa omannut lentämisen taidon ja pakoan lähteminen olisi ollut mahdollista, en olisi saattanut olla sellainen kurja raukka, että omaa nahkaani säästäen olisin jättänyt paraimman ystäväni ja matkatoverini tuntemattomiin kohtaloihin! Kukaan ei olisi voinut antaa minulle

sellaista rikosta anteeksi, enkä itsekään sen tahraa olisi saanut sielustani koskaan pyyhityksi.

Aioin jo kääntyä ja lähteä lintumme luo, murtaakseni sen sisältä tuon mustan kepin, tuon surman aseene, kun äkkiä suhahti jostain soraluolasta nuoransilmukka kaulaani ja minä olin koreasti tunteuttoman vankina.

Heti kömpi esiin olento, mies, joka oli äsken kuvaamaani olentoa hirvittävämpi. Ero oli vain siinä, että tiesin tämän eläväksi luuksi ja lihaksi, joka liikkui paikaltaan ja että sen suonissa virtaili veri, vaikka se olisikin ollut raainta ryöväriverä.

Päätäni huimasi nähdessäni miehen katseen, sillä hän oli vinosilmäinen. Lyhyesti sanoen: minä ajatuksissani pidin olentoa ilmeisenä orankina eli metsäihmisen perikuvana.

Mies hihkui ja kihisi kuin suuren saaliin hampaisiinsa saanut peto. Ja nähdessään, että yritin kiskaista itseni kahleista irti, puristi hän riipukkeensa tiukempaan. Mutta tämä hänen pieni, vähäpätöinen liikkeensä pyyhki puolet tuskaani. Silmänräpäyksessä tein johtopäätöksen, että olin tekemisissä jonkun näillä aroilla asustelevan paime- nen tai karavaanikauppiiaan kanssa.

Omituista kyllä tapahtui nyt jotain sellaista, joka oli odottamatonta. Sen sijaan, että hän olisi lähtenyt raa- haamaan minua kahlehdittuna perässään, köytti hän mi- nut erään luolan suulla kasvavaan tammeen ja alkoi ve- telehtien ja iloisesti vihellellen astella sorakumpujen vä- litse puiden varjoon.

Olin koettanut pusertaa muististani jotain kirjatietoa tämän paikan paimentolaisista, tullakseni vakuutetuksi miehen heimosuhteista, mutta muistini petti. Ainoa varmuus, johon pääsin, oli että tämän täytyi olla mongoli-

rodun heimoa ja nähtävästi *turkkomanni* tai joku sekarotuisen *kirgisi*.

Mutta viisi minä hänen sukulaisuuksistaan! Jos hän aikoi — tai jos heitä oli useampia — pudottaa hiuskarvaakaan minusta tai tovereistani, oli hänen kuoltava! Millä okeudella sitoi ja kahlitsi hän meitä, jotka emme olleet pienimmässäkään määrin pahante-kijöitä?

Tuskin oli hän häipynyt näkyvistäni, kun suuri joulu-lahjapuukkoni osui käteeni ja kahle lensi kappaleina tantereelle.

Viisas tuo olento ei ainakaan ollut, sen saatoin päättää siitä, että hän sitoi miehen keskiruumiista ja jätti sekä kädet että jalat vapaiksi.

Päistikkaa syöksyin läheiseen luolaan välittämättä tai ottamatta selkoa, vaikka sen pohjalla olisi loikonut elävä leijona. Minä tahdoin siellä salassa tarkata miehen toimia ja antaa hänelle sitten suloisen lähdön.

Mutta miten suuri oli hämmästykseni, kun kohta äsköisen vangitsijani tietä astui neljä samanlaista vinosilmää metsäläistä! He rähisivät keskenään kovaäänisesti, josta erotin yhtenäen uusiintuvan: pjuipus-kirkku pjuipus-kirkku . .

— Kirkukaa vain, — ajattelin. Mutta tuskin olivat he ehtineet kymmenen metrin matkan vankeuspuustani ja luolan suusta, kun he jäivät sanattomina paikalleen. Olikin heillä syytä hämmästyä, sillä vanki oli karannut.

Olin juuri vetäisemässä asettani vireeseen kun tuossa puolipimeässä luolassa kosketti käteni jotain lämmintä ja pehmeää, ja katsahtaessani säikähtäneenä sinnepäin leimahti vastaani kaksi kirkasta valoa. Ne loistivat kuin

taivaan tähdet, jotka olivat mahdollisesti pudonneet tänne kuolleitten hautoihin.

Ehdin hätäisesti ajatella, että sittenkin olin kau niisti — karanneenakin — kiikissä, ja parempi kai olisi ollut murtaa linnan lukko ja paeta pois, kun pehmeä ystävällinen käsivarsi puristui kaulaani ja otsallani tutui kuumain huulten kosketus.

— Setä, sinäkin elät vielä! —

Kullan Muru oli vieressäni vahingoittumattomana, mutta lopen väsyneenä.

— Missä Erkki? — kysyin kuiskaten.

— En tiedä, sen vaan näin, että hänet sidottiin, kun hän yritti juosta avukseni. —

— Avuksesi? Mitä sinulle sitten oli tapahtua? —

— Minutkin aiottiin sitoa, mutta minäpä en antautunut —

— Miten oli mahdollista, että sinä pelastuit? —

— Pahimpaan rytäkkään juoksi Erkki. Aijoin häntä varottaa tulemasta, sillä minulla oli kourassani jo pelastuskeinoni, mutta samassa suhahtikin nuora hänen kaulaansa. Sinä välissä minä juoksin tämän luolan pitkää käytävää ja piilouduin takaa-ajavilta. —

— Tiesitkö, kuinka monta niitä oli? —

— Ainakin kahdeksan. —

Me emme enää saaneet kumpikaan sanaa suustamme. Miesjoukon keskelle oli tuotu sidottuna — Erkki.

Minä näin, että Muru katsoi vangittua ystäväänsä niin hartaasti kuin olisi tahtonut lävistää silmilään Erkin sydämeen sanat: *ole rohkea, ystäväsi ovat lähellä!* Ja tuntien tämän epätoivoisen silmäin liekinnän, taas haluavan vakuuttaa: viimeinen keinoni on vielä käyttämättä!

Minä en toivonut nyt mitään muuta niin hartaasti,

kuin metsäläisten siirtyvän sen verran, että Erkki ei olisi ollut heidän kohdallaan, vaan sivussa.

— Osaathan sinä ampua kohti? —

— Kyllä. —

— Varmasti ja ehdottomasti? —

— Aivan varmasti. —

Asemasta luolan suulla ei näyttänyt tulevan selvää. Vangittua kuulusteltiin sanoin jos eleinkin, mutta hän ei siitä saanut enemmän selvää kuin toisetkaan hänen selityksestään.

Sitten alettiin Erkkiä sitoa samaan puuhun, josta minä äsken olin irtautunut. Mutta häneltä köytettiin kädetkin.

— No siitä ei haittaa — ajattelin — sillä minä osaan solmut kyllä lauaista käsistäkin, jos te mörököllit vain menette siitä kaksikaan askelta sivuun. —

Kun vanki oli saatu huolella sidotuksi, poistui puolet miehistä. — Jällelle jäi neljä.

Mikä tästä piti tuleman? Jos olisimme tietäneet heidän paljoutensa, olisi toimitapa ollut selvä. Kahdeksaa vastaan kyllä kykenimme ottelemaan, mutta ensimmäisenkin laukauksen kajahdettua, saattoivat sorakummut nostattaa kaksikymmentä tai sata näiden lisäksi, meiltä loppui luodit, uusiin varastoihin emme päässeet käsiksi, sillä avain oli joko vangilla tai noilla hirtehisillä, emmekä päässeet silmälläpidonalaisuudesta siksi aikaa, että olisimme kerinneet koneellemme, lyöneet lukon säpäleiksi ja ottaneet apua tai pahimmassa hädässä nousset piviin.

— Ei koskaan maailmassa se tapahdu, että Erkki jätettäisiin — sanoi Muru kuultuaan sopottovan selitykseni. Kaikki yhdessä uhritantereelle tai kaikki voittajina pois.

Sitä kolmiapilaa me emme riko! —

Minä en ollut tähän ehtinyt vielä vastata, kun hän huusi täyttä kurkkuaan:

— Erkki, Erkki, ole rohkea! —

Minä yritin tukkia hänen suunsa, mutta hän viskasi käteni pois ja hihkui entistä lujemmin:

— Ystäväsi ovat tässä jalkaisi juuressa, me elämme! —

Tuo huuto leikkasi soraraunioiden seiniä ja virisi pitkien kuolleitten kaupunkia. Heti äänen kuultuaan hyppäsivät vahdit tirkistelemään luolaan.

— Ja te kuolette, sillä ette ole mitään paimentolaisia, vaan kurjan Afghanistanin rosvoja! — Näin sanoen tempasi Muru aseeni ja laukaisi yhtä kohti. Se tuupertui niskoilleen, mutta toiset lähtivät pakoon.

Syöksyimme salamana luolasta. Aikaa ei ollut hukata, sillä miesjoukko saattoi minä silmänräpäyksenä tahansa palata. Pian olivat Erkin siteet poikki.

— Nyt pian lintuun ja ylös tästä hirvittävästä haudasta — sanoin kiireesti.

— Mitä? Aijotko sinä noin vain lähteä? — kysyi Erkki ihmeissään.

— Luonnollisesti me nahkamme pelastamme, kun kerran siteet on auki saatu. —

— Ole veikkonen vaiti! Kehtaako Pohjolan poika paeta taistelutantereelta, tekemättä asioista lopullista selvää? Mitään hätää tässä ei enää ole, kun käsivarteni ovat vapaina — vastasi Erkki teräksisellä äänellään.

— Sitähän minäkin, että lapsellista on mokomia murjaaneja karkuun lähteä. Eivät ne purematta kuitenkaan niele — nauroi Muru.

— Mitä sinä sitten oikein aiot? tiedustelin rohkealta upseeriltamme.

— Asettaa rinnan vasten rintaa ja taistella oikeu-

desta. Vastatkoot he, mistä syystä meidät sitoivat! —

— Tämä on rosvojen ja nyrkkivallan oikeus. Vapaa miestä ei saa vangita, ennenkuin hän kuulustelussa on huomattu syylliseksi . . . Nähtävästi nämä aikovat anastaa lintumme ja kaupata sen hyvään hintaan, meidät ensin jauhettuaan nuuskaksi — puhui Muru hyvin kiihtyneenä.

— Tohtikootpas he sen tehdä! —

Samassa keksimme, että puiden varjosta astuivat esiin äsköiset neljä, muassaan pari hevoskaakkia ja köysiä. Pitkä vihellys . . . ja kolme uutta rosvoa sikeytyi joukon jatkokksi.

— Yksi . . . kaksi . . . seitsemän — laski Muru.

— Väistykäähän taapäin! Tässä käydään oikeus meidän hengestämme ja koneestamme, näen — komensi Erkki.

Joukosta alkoi kuulua omituista kurahtelua ja kirkunaa. Joku näkyi heristävän uhkaavaa nyrkkiään. Yksi erkani toisilta ja kiersi puiden lomitse, aikoen salaa viskata surmansilmukan äsken vapautuneen vangin kaulaan.

Silloin polkasi Erkki jalkaansa karjaisten ja viitaten molemmin käsin, että salakytän oli nostettava kätensä ylös.

Tämä ei ollut siitä teitääkseenkään; ärjähti vain vielä kovemmin ja hiipi likemmäksi.

Upseeri peräytyi kolme askelta, uudistaen äsköisen vaatimuksensa. Kahta viekkaammin läheni toinen.

Silloin laukasi Erkki ja rosvo keikahti hengetönä tantereeseen.

Karjuen syöksyivät tämän nähdessään kuusi etempä-

nä kurkkinutta Erkkiin päin, mutta kun tämä laukaisi vielä kaksi luotia ilmaan ja kolmannen lähimmäksi joutuneeseen, läksivät viisi kypälämäkeen, ulvoen ja hevosiin hoputtaen.

Taistelu oli päättynyt. Kuolleen kaupungin kattoi jälleen hiljaisuus, ja sen muurien sisälle oli jäänyt kolme yhteiskunnan heittiötä.

Tapausta selvitellen riensimme lintumme luo ja aloimme valmisteleida matkaan. Meiltä oli kulunut aikaa neljä tuntia kuolleitten kaupungissa, Murun nimittämässä Tsingangissa.

Haukkasimme vähän aamiaista ja sijotimme aseisiimme puuttuvat luodit.

— Täällä näkyy täytyvän olla varuillaan — ja pitänee erikoisesti varustautua Indian pyhää maata varten — murisi Erkki. Näin sanoen alkoi hän kopeloida tuota salaperäistä mustaa liinakangassäkkiä, jolla hän oli uhannut valtamerenkin voittavansa.

— Mitä sinä nyt teet? minä hämmästyneenä huudahtin.

— Minä avaan vain tämän säkin.

— Mutta sehän on vaar . . .

— . . . ratonta — nauroi hän ja vetäisi pussista esille kolme omituisen näköistä vaatekertaa. Ne olivat harmahkot saapashousut, niin tiivistä kudosta, että tuskin kovimmalla iskulla olisi tikari sitä lävistänyt.

— *Tälläkö* sinä aiot uhmata valtamerta? — minä pahasti pettyneenä kysyin.

— Pistäkää vaan päällemme, elkääkää tinkikö — koki häntä.

Housut — oikeammin puku — olivat melkein ruumiinmukaiset. Ne ulottuivat kaulaan ja ranteisiin asti.

Ensimmältä oli se vaikea kantaa, mutta vähitellen siihen tottui.

Kello 10 kohosimme ilmaan, silmäiltyämme suunnaksemme Aasian »jättiläiskäsivarren» ranteen kohdan: Pamirin länsipuolitse Himalajan eteläistä sivua. Jos katsot tarkaten kartastasi, niin näet, että tuo mahtava vuorisarja näyttää todellakin kädeltä, sormineen, peukaloineen, ranteineen ja käsivarsineen.

VIII.

Ihmeitä Indiasta.

Viisi tuntia kestäneen varovaisen ja vaivaloisen kaartolennon jälkeen vilahti yht'äkkiä allamme vihreä ruohomeri ja sen keskellä sinisen hohtava veden vyö. Olimme 30 km leveän *Indus*-virran yläpuolella.

Kehotin Erkkiä ottamaan niin vähäisen korkeuden ja vauhdin kuin mahdollista, kiikarilla nähdäksemme kasvullisuutta ja elämää allamme.

Kyllä siinä olikin näkemistä! Yhtenäen maakaistaleiden lomitse vilahti esiin vesi, sillä Induksella on useita syrjäjokia, jotka hyppäävät Himalajan lumirinteiltä, vuotaakseen mahtavana virtana mereen. Mutta ennen laskuaan repeytyy virta vielä kolmeentoista haaraan 250 km alueelle. Jokien partailla ja ruohistossa kasvoi mitä moninaisimpia palmupuita. Siellä oli solakkavartisia *Kokospalmuja*, joiden lehdet latvassa muodostavat viuhkan. Tämän viuhkan juuressa riippuu ryhmä hedelmiä, joiden ytimeistä valmistetaan voita, rasvaa ja saippuaa. Olipa omituinen *mangrovepuu*, jonka pitkät ilmajuuret riippuivat kuin käärmeet. Tämä on merkillinen kasvi siinä suhteessa, että se kantaa siemenensä, idättää ne, kasvattaa taimiksi ja vasta sitten pudottaa ne valmiina juurtumaan liejuun, jossa puu kasvaa. Tämän kuorta

käytetään väri- ja lääkeaineeksi ja itse kova aines koristepeuna. Suurina ja leveinä, kuin jättiläishatut, esiintyvät *bamburuovot*, maapallon suurimmat ruohokasvit, kosteikoissa. Tämä on niin tärkeä kasvi Indian asukkaille, etteivät he osaa ajatella voitavan elää ilman sitä. »Se soveltuu 99 tarkotukseen», sanovat he. Omituisena näkyy *banani*, 10 m. korkuinen ruoho, jonka lehtihangassa on 2 metrin pituiseen tähkylään puristunut parikolmesataa hedelmää, jotka kykenevät antamaan kuumien seutujen asukkaille eri ravintoaineita sisältävän ravinnon.

Viimemainittu, kuten *sokeriruoko*, kaneli, pippuri, tee, riisi, jamsjuuri y.m. ovat viljelyskasveja, ja näkyi niitä jokivarsilla muokatuissa pelloissa.

On vaikea ottaa tähän pieneen matkakuvauksemme selontekoa Indian, varsinkin Gangesin ympäristön kasvullisuudesta. Samoin tulkoon vain lyhyesti mainituksi, että täällä vilisee myöskin maapallon suurimpia eläimiä. Tuossa rypee virran liejussa ja rämemetsässä kömpelö, vahva *sarvikuono*, jolla on kuonon päällä oiva iskuase, tuolla kieppuu puiden oksilla erilaisia *apinoita*, jotka ilansuussassa kaiuttavat ääniään erämaan autiuteen, tai taavelevat kouraansa hedelmiä puusta. Tuossa kahisee korkea ruoho, liikkuu levottomana pensas, sillä sen juurella lonkerehtii joku *jättiläiskäärme*, tai pienempi erittäin myrkyllinen matelija. Virran rannalla saattaa loikoa 5 metriä pitkä *krokotiili*, jolla on niin kova panssari, ettet sitä kirveelläkään jaksa iskeä puhki, tai ojentaa se virrasta kohti avaruutta kitansa, jossa hehkuu veren hohde. Viidakon sydämessä vaanii verenhimoinen *tiikeri* saalista.

— Aasiassa on kaikkea paljon ja kaikki jättiläismoista

— sanoo Muru, ja epäilemättä se on totta. Mittaamattomat erämaat, päätä pyöräyttävät vuorien korkeudet ja lumilakeudet, jättiläisvirrat, pelottavat eläimet, jättiläisvaltakunnat ja laskemattomat kansat! Siinä on pikakuva Aasiasta.

Aasia on alaltaan melkein yhtä suuri kuin Eurooppa, Afrikka ja Austraalia yhteensä ja sinne on ahtautunut enemmän kuin puolet maapallon ihmiskunnasta.

Lentäessämme kohti Benaresia hindulaisten pyhää kaupunkia, pysyttelimme pyhän Gangesin lähetyvillä. Täällä oli pyhää alla, yllä ja ympärillä. Itsellään pyhällä virralla ovat pyhät lähdelammikkonsa tuossa Himalajan rinteellä, joihin hindulaiset tekevät pyhiinvaelluksia ja uivat lammikoissa, synneistä puhdistuakseen. Näiden pohjoispuolella Tšibetin takana n. 1700 km on Tiensan, »taivaanvuori.» Metsissä, puissa, ruohikossa ja vesissä liikkuu tai loikoo pyhiä eläimiä: lehmiä, härkiä, apinoita, krokotiileja, käärmeitä, kilpikonnia, kotkia, riikinkukkoja ja kyyhkysiä, jotka kaikki ovat jumalien pyhittämiä. Koko luonnon, ihmisen ympäristön ja ajatusten maailman täyttää 330 miljoonaa jumalaa, joista *Brahma* on luoja, *Vishnu* säilyttäjä ja *Siva* hävittäjä. Ja siitä huolimatta, että höyrylaivoja liikkuu Gangesilla ja sen vesi näyttää varsinkin Benaresin kohdalla samealta ja likaiselta, on joki jumalien asunto. Sen vedessä votkelehtii krokotiili häiritsemättä. Se saa ryömiä rantaäärästä ylös ja siepata leikkivän lapsen hirvittäviin hampaisiinsa sekä sukeltaa saaliineen takaisin virtaan, sitä ei vahingoiteta, sillä se on jumala, »jonka vertaa ei ole maan päällä!» Miljoonittain kuolee Indiassa ihmisiä joka vuosi käärmeen puremaan, mutta käärme on jumala, jota ei saa surmata eikä vainota!

Silmiä häikäisevän kirkkauden keskellä kello 11 yöllä saavumme vihdoin Benaresiin, maapallon pyhimpään, puolentoistatuhannen temppelin ja viidensadan moskeian kaupunkiin. Korkeudesta katsoen näyttää kaupunki mitä omituisimmalta. Puiden varjossa siellä täällä kohoaa korkeampi torni ja niiden vierillä mehiläiskeon muotoisia myttyjä lukemattomiin. Rakennusten kirjavuus ja väri-loisto koskee silmiin. Tuntuu siltä kuin koko suuren ja hedelmällisen Indian elämänsuonet virtailisivat tässä 200 tuhannen asukkaan kaupungissa ja sanotaankin, että hindujen kaiken kaipuun määrä on Benares. Se on samaa kuin muhamedilaisten Mekka ja juudalaisten Jerusalem. Sinne tahtoo saapua sairas ja raahautua rampa, sillä Benaresin laidassa 40 m korkeilla leveillä maidonvalkeilla marmoriporilla, jotka johtavat alas virtaan, on elämän autuus, jota ei voi kuvailla. Kaupunkiin pyhiinvaeltavat hurskaat kerääntyvät tähän tervehtimään nousevaa ja laskevaa aurinkoa ja huuhtovat sitten syntinsä virran likaiseen veteen.

Olemme joutuneet juuri oikeaan aikaan uskovaisten rantaääyräälle. Laskeudumme lehtipuiden varjoon ja varoen ja kaartaen kävelemme näkyä lähemmäs. Rantaääyrään puissa vilahtelevat vihreät papukaijat kirkuen ja kieppuvat, apinat häntiään heilutellen ja mölisten. Porilla elää ja aaltoilee puolialaston tai vaaleissa keveissä pukimissa oleva rahvas. Aivan virran rajalla veden yli on kivisiltojen päälle kohotettu olkimatoilla ja päivänvarjoilla katettuja kokuja. Eräällä kivisillalla suorittaa kaljupäinen Bramiini, pappi, mitä moninaisimmin temppuin jumalanpalvelusta. Hän kouraisee suuhunsa vettä, huuhtelee suunsa ja sylkee sitten pois, avukseen huutaen suojeleuspyhää. Sitten hokee hän tämän kaksikymmentänel-

jä nimeä, kääntyy maan, ilman, auringon, kuun ja tähtien puoleen, vaelleen päätään virran vedellä.

Kun aurinko on ilmestynyt, pirskkottavat nuo monet kymmenentuhannet hurskailijat virran vettä aurinkoa kohti sekä laskeutuvat sitten veteen, jolla ajalla pappi taas tekee arvotuksellisia eleitään.

Tuossa kävelee portaita ylös pesetynyt hindulaiskaunotar. Hänen kiiltävästä tukastaan tippuu likainen vesi, jota hän pyhässä toimituksessaan on juonut sekä amentanut vielä astiaankin mukaansa. Tuossa lojuu ryysyllään vanhus, jossa ei näy enää muuta elämää kuin kaksi talmaista silmää, hopean harmaat suortuvat ja lumivalkoinen parta. Hän on saapunut kuolemaan pyhälle partalle ja odottaa nyt autuaana, että jumalat tulisivat otamaan hänen sielunsa, siirtääkseen sen kiertämään puhdistuskulkuaan kahdeksassa miljoonassa eläimessä. Tuossa viskataan virtaan laatikko, joka sisältää tuhkaa jostakin kaukana kuolleesta vainajasta, jolla ei ollut onnea päästä Benaresiin kuolemaan. Tuossa lekkuu virran kalvossa katkeralta löyhkäävä kukkakasa, rikkoja, ryy-syjä, mustia roviolla kärvennettyjä ruumiita y. m. Vihloo ajatus, että samaa vettä juodaan ja sillä uskotaan olevan taivaallinen voima! Istuimme syrjästä katsellen tuota menoa, joka ennen pitkää teki vastenmielisen vaikutuksen. Muru pyysi minun kertomaan jotain hindulaisten omituisuuksista. Erkki oli myöskin valmis kuolemaan, paneutuen pitkäkseen päivänpaisteeseen.

— Suuri maailma sisältää tuhansia erilaisia uskontomuotoja. Brahman oppi ei ole niistä suinkaan helpoimmin ymmärrettävä. Se kuvittelee maailman ja elämän kärsimysten kiirastuleksi, jossa ihmisen on puhdistuttava voidakseen kuoituaan vaipua suureen tyhjyy-

teen, *navanaan*. Tämän puhdistuksen jatkona on yllämainittu sielun vaellus eläimissä ruumiin riuduttua, ja siitä syystä, että eläimet saattavat pitää hallussaan miljoonia ihmisieluja, on eläinten surmaaminen synti ja kuoleman rikos. Jumalattomin teko on lehmän surmaaminen. Lehmä on eläin, joka saa sairastuttuaan sairashuoneen asunnokseen. Se kävelee vapaasti kaupungin kaduilla luoden kaikkialle löyhkääviä jätteitään. Kaduilla ja myymäläin luona syötetään sitä keltaisilla rinkikukilla ja estämättä saa se ottaa suuhunsa myyjäin astioista hedelmiä. Jos joku tulee vahingossakaan saaneeksi suuhunsa vaikkapa yhden karvan lehmästä, tai on syönyt lihaa, on hän tulisen öljyhelvetin ansainnut ja uskovaisten kauhistus.

Tämä omituinen oppi on jo vuosituhansia vanha. Keran yritti Buddha-niminen mies . . .

— Kuka se Buddha oli? — keskeytti Muru.

— Hän oli kuninkaan poika, jota kasvatettiin palatsissa, tahtomatta näyttää hänelle maailman kurjuutta. Eräänä iltana hän kuitenkin pääsi karkaamaan kaupungille, jossa saatu kurjuuden kuva koski hänen sieluunsa. Hän alkoi kysellä, millä kärsimyksellä ja tuskalla saataisiin poistetuksi. Silloin neuvoivat ihmiset häntä, että ainoastaan erakoksi vetäytymällä saataisiin maailma hyväksi. Nuori kuninkaan poika ei kuitenkaan mieltynyt tähän neuvoon, vaan läksi saarnaamaan rakkauden ja tasa-arvoisuuden sanaa. Tämä tapahtui noin kaksi ja puoli tuhatvuotta sitten. Hänen oppinsa saikin alussa kannatusta, mutta hävitettiin sitten ja tilalle tuli Brahman oppi. Tällä on monta synkkää värjopuoltansa. Se opettaa toimettomuuteen, tappaa yritteliäisyydentunteen ja ihmiskunnan keskeisen veljeyden.

Kukin ihminen on jo syntymässään saanut määrätyn elämäntoimen osakseen, joten pojan on aina otettava isänsä ammatti. Yhdeksän vuotiaina solmitaan lasten avioliitto ja täysi-ikäisiksi tultuaan muuttavat he samaan kotiin, ja jos tuo nuori isä kuolee ennen yhteenmenoakaan, jää nuori äiti (tyttö) lesken halveksittuun asemaan koko elämäniäkseen . . . Ihmiset ovat luodut erilaisista aineksista — sanoo tuo oppi — bramiinit, papit, itse jumalan Brahman päästä, muut hänen käsivarsistaan ja jaloistaan. Sillä perusteella vallitsee heidän keskinsä jyrkkä säätyrajotus: kastijako. Ylimpään kuuluvat papit, toiseen sotilaat, kolmanteen maanviljelijät ja ammattilaiset ja neljänteen orjat. Näistä haaraantuu vielä alaluokkia, kaikkiaan puolikolmatta tuhatta. Johonkin kastiin kuulvalta on jyrkästi kielletty kaikki kanssakäyminen toisen kastilaisen kanssa. Kastirikoksen voi vain saada anteeksi suurilla, papeille annetuilla uhreilla ja katumusharjoituksilla. Papit ovat itse pyhyys: he istuvat jumalain jalkojen juuressa, ja heille osotetut lahjat lankeavat myös jumalille. Kun he piirtävät pyhän kylpijän otsaan merkin, ottavat he samalla toisella kädellään vastaan lahjan. Heidän sielunsa eivät myöskään tarvitse puhdistuskiertoa, ja kuoltuaan heitetään heidän ruumiinsa — niin myös 2 vuotta nuoremmat lapset — polttamatta virtaan. Kaikki muut ruumiit kärvennetään roviolla ja bamburuokoihin sidottuna heitetään hetkeksi veteen ja sitten poltetaan tuhkaksi.

Me emme voi käsittää tällaista uskontoa ja oppia. Saatte nähdä kaupunkia kiertäessämme suuria hirveitä, savesta muovailtuja epäjumalia katujen kulmissa ja puiden varjossa. Kirjavan värisinä ne monine käsineen ja jalkoineen seisovat, meidän nähdäksemme kuin kummitushir-

viöt, joiden pitäisi päinvastoin tehdä luotaan työntävän eikä miellyttävää ja lohduttavaa vaikutusta . . . Saatte nähdä sadat temppelit, joihin asukkaat mielensä mukaan rientävät rukouksiin ja uhreihin, muiden muassa sadan apinan pyhäkön.

— Saako sinne mennä? — kysäsi Muru.

— Kenties. Niin: me emme voi käsittää uskontoa, joka sallii valheen, varkauden ja murhan, mutta toiselta puolen repii ja hajottaa. —

IX.

Ruumiin ja sielun hädässä.

Kaupungilla oli jo vilkas liike, ja me riensimme nyt sitä lähempää tarkastelemaan. Kiersimme kapeita ja likaisia katuja, joiden varsilla olivat avonaiset puodit. Ostimme mielin määrin hedelmiä, mutta niiden nauttaminen tässä löyhkän keskellä oli melkein mahdotonta. Tuon tuostakin vilahti päämme päällä papukaija, popottaen ja kirahdellen, tai loikkasi katon reunaan pitkin moksikuono: hulmaani-apina. Ne viskoivat itseään puusta toiseen, tai kapusivat seinää myöten katolle ja heilahtivat sieltä taas lähimmälle oksalle. Väliin pälyivät ne meitä ilmeettömällä silmillään, maiskuttelivat huu-liaan, istuivat takaraajoillaan ja silittelivät nenäänsä, poskipäitään tai niskaansa.

Väkisinkin täytyi meidän nauraa.

Pihamailla katujen vierellä leikkittelivät ruskeaihoiset lapset alastomina. Kerjäläisiä vilisi kaikkialla. Sairaita ja apuatarvitsevia kohtasi yhtenäin. Koko Indian maassa on kurjuus tavaton. Perheen keskimääräinen ansio on näes vain 8 mk kuukautta kohti, s. o. 30 penniä päivässä. 70 prosenttia väestöstä on vailla kaikkea oppia. 100 miljoonaa ihmistä kuolee, saamatta lääkärin apua. Kulku-tautien tuho on hirveä. Isorokko niittää lähes 60, puna-

tauti 253, kolera 354 ja rutto 733 tuhatta elämänlankaa. Lisäksi kuolee samassa ajassa 4 milj. 207 tuhatta henkeä erilaisiin kuumetauteihin.

Tämän kaiken saa aikaan monin paikoin epäterveellinen ilmasto, yksipuolinen ravinto, huonot olot — ja lopuksi: nuo piintyneet taikauskoisuudesta johtuvat välinpitämättömyys, alhainen sivistystaso ja likaiset tavat. Likaisuus ja järjestyksen puutehan ovat tautien äidit!

Kylmän Pohjolan ja — Indiaan verraten — pienen Suomen Pohjoisnapamatkailijat saivat totta totisesti nähdä maapallon pyhimmässä kaupungissa sellaista, joka ei koskaan mene mielestä!

Illalla kello 6 aikaan, jolloin meidän oli määrä taas joutua marmoriportaiden luo katsomaan kirjavaa menoa, unohdin erään majapaikan edustalla Murun hetkiseksi näkyvistäni. Olin sanoin ja elein keskustelussa erään katukouluopettajan kanssa ja viivyin siinä korkeintaan 10 minuuttia. Mutta sillä aikaa oli Benares ehtinyt viedä sokkeloihinsa ystäväni.

Huomiostani en heti hämmästynyt, sillä tiesin pojan kompassinsa avulla ainakin selviytyvän lintumme luo. Melkein varmana läksin siis kiertämään sinne. Mutta mitä minun tuli ajatella paikalle päästyäni! Lintu seisoi pyhästi paikallaan, Erkki ja Muru vain olivat poissa.

Tunnin odoteltuani tuli Erkki.

— Missä Muru on? — hän jo kaukaa huusi niin kovaäänisesti, että kirjava katuvaan joukko alkoi ihmeissään meitä pälyillä.

— Aioin kysyä sinulta juuri samaa —

— Ja sinä olet laskenut pojan omiin hoteisiinsa! Kyllä siitä nyt hindut saippuaa keittävät! — hän torui ja harmitteli.

— Tuskin häntä vaara kohtaa — koetin minä lohduit tautua.

— Täällä ei olekaan muuta kuin vaaroja ja vastoin-käymisiä! Ajattele, että minäkin olin joutua jo tiukalle. —

— No? —

— Katsoa töllötin erästä äpinan lurjusta ja siinä kävellessäni töykkäsin kumoon kaupustelijan pöydän. Siitä sain kelpo korvatillikan. Vähältä piti, etten soit-tanut eukkoa vasten naamaa . . . Katsokaa, jos se oli vain mies, niin jo pamahti. —

Aloin jo todella käydä levottomaksi. Tuosta pojasta-han ei koskaan voinut olla varma. Uteliaisuus, opin- ja seikkailunhalu saattoi panna sen alttiiksi millaiselle vaa-ralle hyvänsä. Ties vaikka olisi mennyt virran varrelle härnäämään krokotiileja, tai saanut jonkun pyhän käär-meen kimppuunsa.

Tanner poltti jalkojani. Kaikki pyhän menon ja lumon tunne repesi rinnastani, ja minä näin tämän kirjavan jou-kon vain vieraana, jonka jokainen yksilö näytti tietävän valkean pojan pahan teon tai murehtivan hänen onnetonta loppuaan.

Pyhä Benares katosi silmistäni kuin sumuun ja tämän sakean auringon peittäjän läpi lensi minua kohden jätti-läiskrokotiili Kullan Muru hampaissaan!

Tuskasta palaen juoksimme molemmat häntä hake-maan.

Onkohan koskaan äiti ollut suuremmassa hädässä rak-kainpansa takia ja juossut jalkojaan enemmän veriin sitä hakiessaan, kuin minä Gangesin rannalla etsiessäni Kul-lan Murun teitä, tai tapaillessani ajatusteni johtopäätök-sistä pistettä, joka olisi ohjannut askeleeni hänen luokseen?

Elävinä näin nyt edessäni noita jättiläishirviöitä, joita

Muru oli aina himoinnut nähdä. Kaiketi hän ne nyt vihdoin näki ja ne, kiitokseksi tästä ensitapaamisesta, pistivät hänet iltapalaksi suihin!

Gangesin likaisella pinnalla kelluivat ruumiskekäleet; jossain kävi valtava vesipyörre. Selkääni viilsi jäinen väre, sillä tiesin tuossa hindulaisten jumalan, mutta minulle verenjanoisen pedon, krokotiilin, pyörittelevän itseään, valmiina kohotakseen rannalle ahmaisemaan saalistaan.

Mitä minä nyt tein ja mistä poikaa etsin? Kukaan ei ymmärtänyt minua, enkä minä heitä. Pään pyöräytys ja mykkä silmäys olivat alituiseen vastauksenani.

Tuli ilta ja päivä loppui kuin katkaisten, sillä täällä päiväntasaajan maissa ei ole lainkaan ilta- ja aamuhämäriä. Kuu alkoi heittää hopeoitaa Gangesin kalvoon ja pyhillä portaila hiljeni liike. Meluava Benares sulkeutui kuoreensa.

Äkkiä kaikui eläinten kuninkaan, tiikerin, sotahuuto, joka ilmotti, että saalistaja läksi liikkeelle. Onneton se elävä olento, joka joutui sen silmän näköpiiriin! Salamana taukoavat silloin muiden eläinten äänet, kuuluu valtava veden posahdus, sillä rannalle nukkumaan vetäytynyt krokotiili syöksyy syvyyteen tiikerin tieltä.

Minä hyppään eteenpäin. Eläinten kauhun sotahuuto ei saa pysäyttää jalkojani. Sydämeni se on hetkeksi saatanut lyömään levottomammin, mutta silmäni tai korvani tarkkuutta ja sitä sidettä, jolla kadonnut poika on sieluuni sidottu, ei tuo ääni ole jaksanut katkaista. Niin menen minä ja vierelläni upseeri, joka on vihkiytynyt panemaan elämässä pään päästä oikeuden edessä ja jota eivät sido uskonnon säädökset säästämään surmaajaa.

Taistelu elämästä ja kuolemasta — sen me vannom-

me — mutta peräytyä emme aio yön syvyydessä liikkuvain eläinkuningasten edessä.

Kierrämme kaupungin ulkopuolella, sillä kaupungista olemme ensimmäiseksi etsineet ja sen ovet ja portit ovat nyt teljetyt. Liikumme puiden ja metsän rintojen ohi, kuunnellen, vaistoten ja sielumme ääntä seuraten.

Missä tapaamme nähdäksemme puun juurelle ilmestyneen mustan olennon, lyö sydämemme kuin siteistään kimmoten. Mutta lähelle juostuamme katoaa jälleen kaikki toivo, sillä siinä onkin vain ruohomätäs tai joku pieni metsän otus, eikä etsittävää ystäväämme.

Näin ristiin rastiin samoillen olemme juosseet alaspäin ehkä kymmenen kilometrin taipaleen, väliin vetisessä rämeessä kahlaten, kun arvaamattamme joudumme pieneen metsätilkareeseen, odottavain petojen pariin.

Tuossa rannalla parin kymmenen metrin päässä lojuu hirveä krokotiili, oksalta ruhahtaa kotka, toisessa puussa heilauttaa apina häntäänsä, viskautuen ääntä päästämättä toiseen puuhun ja silmäimme edessä oksan koukerossa pälyy meihin palavat pisteet.

Muudan käärme on saanut meidät tarkasteltavakseen, eikä aio päästää näkyvistään. Se oli lasisilmäkäärme.

— Peräydymme hiipien — kuiskasin sydän kurkussa seuralaiselleni:

— Oletko sinä mieletön? Otamme vain askeleenkin, on meistä toinen taikka toinen kuoleman oma. Tuo tarkastelija tuolla viskautuu heti kaulaan. —

— Mitä sitten teemme? —

— Minä katson silmästä silmään. Katseeni palavan liekin täytyy lannistaa käärmeen saaliinhalun. —

Näin kuluu pitkät ja pelottavat hetket. Vaara edessä ja takana. Jos liikumme, on käärme tuhonamme, jos

taas viivymme aamun valkenemiseen, herää rantahirviö.

Viimemainitusta me kuitenkin uskomme jotenkuten selviävämme, sillä me molemmat olemme hyviä juoksijoita. Äkkikäanteillä ja syrjähyppyillä saatamme pitää itsemme siitä jotenkin loitolla, sillä sen kankea panssari ei ole luotu sirkustempuja varten. Mutta käärmeen kynsistä meidän oli irtautuminen, sillä aika vuoti virtana eteenpäin! Ties missä vaarassa, vielä hengissä, saattoikin Muru-ystävämme olla! Jokainen minuutti saattoi merkitä hänelle elämää tai kuolemaa.

Helppo keino olisi ollut ampua käärme, mutta eikö laukaus saattanut herättää rantahirviön? Jos toinen kuoli, niin toinen heräsi.

Tästä mietteestäni heräsin säpsähtäen, sillä pelkäämämme ja meidän vangitsijamme jättiläinen pudota lotkahti oksalta alas. Sydäsmestäni tuntui kuin kuoleman vasara olisi iskenyt maahan.

— Tuho meidät ... olin ääneen alkanut huutaa.

— Hs, hiljaa siinä! Ei se mitään tee — mutisi upseeri ja alkoi kävellä käärmettä kohden.

— Menetkö sinä? ... Minä olin kuin jähmettynyt paikalleni.

— Täytyy katsoa, miten on ystävämme hengen laita.

— Ja hän meni todella pedon luo ja potkasi sitä jalallaan. Sitten tuli hän takaisin ja heilautti nähteni mustaa keppiään.

— Tämä on sellainen peto, että se tukkeaa suun — nauroi hän.

Vasta nyt muistin, että hänellä oli äänetön ilmapysynsä, tuo keppi.

— Ja niin kaualle, kuin onnistuimme tekemään siltä

hypyt mahdottomiksi, ei meidän olisi tarvinnut peljätä sen puremia. Etkö muista, että meillä on panssari päälämme? —

Niin puhui tuo rohkea mies. Mutta sillä oli myöskin aina liian rohkea ääni. Ja juuri hänen puhelunsa aikana kohotti krokotiili päänsä.

Paiskausimme siinä silmänräpäyksessä kyyrysillemme.

— Kun vain pääsisin hiipimään niin, että saisin ampua kitaan tai leuan alle. Sen kovaan kilpeen on turha yrittääkään —

Nyt oli upseerin ääni hiljainen: se tuli kuin maan alta, sillä minä pidin kämmentäni hänen suutaan vasten.

Tästä varokeinostamme huolimatta näimme pedon kääntyvän laiskasti meihin päin.

Hetkien jännitys tuntui panevan metsän hiljaisen sydämen vapisemaan. Minä tarkkasin toisella silmälläni Erkkiä, toisella petoa, nähdäkseni mitä nuo kaksi vastastusten olevaa vihollista aikoivat tehdä.

Ammutko sinä todellakin — jumalan? — kysyin kuiskaten.

— Jos jumalat janoavat verta, ei niiden henki ole paljonkaan arvoinen. Ja sitä paitsi muista, että me emme ole hinduja, vaan eurooppalaisia seikkailijoita. —

— Mutta eihän tuo jumala janoa verta, sehän nukkuu. —

— Jumalat eivät koskaan nuku ja siksi ei tuo voikaan olla sellainen. Jos se ei nyt janoa verta, niin ajattelehan, miten monen verta se on saattanut vuodattaa! Ehkäpä se paraillaan sulattaa vatsassaan Kullan Murua. —

Minun estelyni oli lyöty. Olin täydellisesti upseerin kanssa samaa mieltä, että peto oli ammittava. Erkki olikin vartunut vain varmaa tähtäyspistettä.

Kuitenkaan ei sitä saavutettu. Ehkä hirviö vaistosi jotakin, koska se yht'äkkiä läksi ponnistaen liikkeelle. Se syöksyi suoraan meitä kohti.

Alkoi hurja kilpajuoksu ja ottelu.

Kiersimme ja kaarsimme hyppyjä tehden, krokotiili kimpuroi pyrstöönsä, veti hirveän kitansa auki ja iskien kyntensä tantereeseen ponnisti eteenpäin.

Edellisten päivän ja yön ponnistuksista lepäämättä olimme niin tyyten uupuneet, että meidän oli ennen pitkää viskauduttava puuhun.

Mutta tuskin olin minä saanut sormeni ensimmäiseen oksaan, kun kuulin Erkin hätäisen äänen.

Hänen päänsä yläpuolella kieppui irvistelevä hulmaaniapina häntäänsä letkutellen,

En saata sanoa, kenellä meistä oli tällä hetkellä helppoin olo: upseerilla, minulla vaiko Murulla.

Minä olisin nyt puolestani mielinyt pelastaa Erkin tuosta kiusasta, kuten hän minut äsken käärmepelestani. Laukaus vain aseestani, ja pedon vatkale olisi moksahantanut alas. Mutta pelkäsin tähtäystarkkuuttani. Vaikea riippuma-asento, väsymys ja mielen jännitys aiheuttivat sen, etten ollut herra omalle tahdolleni. Yhtähyvin kuin luotini olisi osunut mahdollisesti moksikuonoon, olisi se saattanut osua Erkkiinkin, tai olisi sitten tuo tarkkaamani karvakorva riivaissut mennessään Erkin alas oksaltaan suoraan krokotiilin kitaan.

— Ammu sitä moljasilmää! — huusi Erkki samassa minulle.

— Minä pelkään, etten tarkkaa. Luoti voi sattua vaikka sinuun. Ties mikä onni sillä on, pyhällä eläimellä. —

— Eläimellä? — kysyi Erkki hämmästyneenä.

— Niin, apinahan se on! —

— Tuhannen, ja minä kun luulin sitä indiaaniksi! Johan sen sitten olisin aikaa kellistänyt. Samassa kuulin pamauksen, ja apina surkeasti ulvahtaen retkahti alas.

— Siitä harmista on päästy! huusi Erkki voiton varmana.

Samassa otti krokotiilikin jalat allensa ja jätti meidät rauhaan. Olimme ehein nahoin selvinneet selkkauksesta.

Muutaman hetken perästä valkeni seutu yht'äkkiä. Häikesevä kirkkaus ja väriloiste yllätti meidät, sillä kauneinta, mitä Indiassa voi nähdä, on auringon nuosu ja lasku ja hopean välkkeinen yön kuutamo.

Toinen ja kolmas päivä kului meiltä samanlaisessa sieluntuskassa, alituudessa etsimisen juoksussa ja seikkailuissa metsän julmurien ja outojen ihmisten kanssa. Väliin saimme syödäksemme pienessä hindulaisessa majassa, lattialla istuen ja hedelmiä, riisin jyviä ja banaaneista sormin astioista haroen, väliin löytämällä jostain puutarhan laidasta milloin mitäkin ravinnoksi kelpaavaa.

Mutta yhtäkaikki ravinnon saanti tai sen puute oli meille nyt samaa. Meillä ei ollut liioin halua herkutella, sillä huoli kadonneen ystävämme löytämisestä sammutti kaiken oman tarpeen tunteen.

Tällä kertaa muistin oman äitini kertomuksen siitä, kuinka hän kerran oli etsinyt minua neljä päivää syömättä, tuntematta tai muistamatta laisinkaan nälkäänsä. Tulin nyt vakuutetuksi siitä, että siten saattaa tapahtua.

Kolmannen päivän illalla olimme kuluttaneet voimamme loppuun. Tuskin jaksoimme kohoutua erääseen tuuheaan bamburuoko-pensaaseen, jossa meidän oli määrä vuoroin nukkua toisen vahtia pitäessä.

— Minä otin ensimmäisen vartiovuoron. Mutta leinee uni

voittanut jo sen aikana silmäni, sillä kun ne avasin jälleen, paistoi aurinko jo korkealla. Erkki-ystäväni oli jo valveilla ja istui surullisissa mietteissään.

— Mitä nyt teemme? se oli aamutervehdykseni.

— Minun tunteakseni on paras lähteä samoin tein takaisin. Olemme kaiketi loitonneet jo runsaan sata kilokilometriä Benaresista ja tänne asti ei Muru ole mitenkään joutunut, ei elävänä eikä kuolleenä. —

Minun ei auttanut muu kuin suostua, mutta asetin ehdoksi sen, ettemme saisi Benaresia koskaan jättää, ennenkuin olimme saaneet vaikka hiuskarvankaan Murun jäännöksiä. Muistutin hänelle Murun vannomaa valaa, kun Tsingangista aioimme kahden lähteä.

— Kaikki yhdessä uhritantereelle, tai kaikki voittajina pois — sitä kolmiapilaa me emme revi. —

— Mitä me teemme Benaresissa, jos pojasta emme jälkeäkään tapaa? Emme suinkaan sinne voi elinpäiviksemme jäädä. Vähän hyötyä meistä on tälle epäjumalain asuinsijalle, mutta monta kertaa suurempi vahinko pienelle maallemme. Tauti täällä voisi ennen pitkää meidät taittaa, enkä minä aio ainakaan joutua hindujen polttoroviolle ja Gangesin krokotiilin murkinaksi. — Näin puhui Erkki päättävästi. Mutta tuo hänen lausumansa tuntui repivän sydämeni kappaleiksi.

Minun syyni oli Murun katoaminen. Minä kannoin edesvastuun, Erkki oli vapaa.

En silläkään ajatuksella, että Erkki oli langennut Murun kiusaukseen lähteä Indiaan, saattanut lykätä syytä hänelle. Sitä vain voin ajatella, että merkillisesti vetää ihmistä halu usein sinne, jossa häntä onnettomuus kohtaa.

Se on kuin korkean kohtalon pakko.

Palasimme viidentenä päivänä Benaresiin. Ruumiimme oli lyöty. Viidakot, rämeet, taistelut petoja vastaan sekä ravinnon ja levon puute olivat kuluttaneet voimamme loppuun ja pohjaton tuska oli haavottanut sydämemme veriin.

Lintumme seisoj liikkumatta paikallaan. Sen siipien päälle oli asetettu rinkikukkia ja kaikista jäljistä päätäten oli sitä pyhänä taivaan lintuna juhlittu.

— Pyhä ja harras uskonnollinen innostus! Oi sinä ihmisen sielu, joka saatoit syöttää, juottaa, kukittaa ja nukuttaa jumalasi! — tulin tuskasta huudahtaneeksi kaiken tuon nähdessäni.

Olisin tahtonut nyt löytää omankin jumalani näin läheltä, käsin koskettavista. Olisin mielinyt tavata Hänet tuosta Benaresin portailta *näkyväisenä* lihana ja verenä, hallitsijana, joka saattoi katsoa, kuulla ja puhua.

Maahan Hänen, valtiaan, jalkain juureen olisin viskautunut ja kaikki uhrini antaen puhunut Hänen kuulakseen:

— Sinä, Kaikkivaltias, etsi maan tomuhiukkanen ja kuljeta vaarain läpi pelastettuna minun pieni ystäväni! —

Ja näin minä painuin polvilleni pyhäksi luullun lintumme viereen. En sitä jumalaksi kuvitellen enkä omaa jumalaani lihana ja verenä *etsien*, vaan tuntien Hänet näkymättömänä elävänä pelastajana, jonka voima oli maailmaa aikain alusta hallinnut.

Minä rukoilin Benaresin partaalla. Se tapahtui seitsemäntenä päivänä.

X.

Odottamaton uutinen ja yllättävä lahja.

Sinä et taaskaan jaksaisi lukea kaikkea sitä, mitä saimme vielä nähdä, kokea ja ajatella Murua etsiessämme tässä kaupungissa, jossa jumalat seisoivat katujen kulmissa, kiikkuivat ja liitelivät katon harjoilla ja puissa, tai uis-kentelivät kukka- ja muiden törkykasain täyttämässä löyhkäävässä virrassa!

Sen vuoksi on minun lyhyesti harpattava kymmenennen päivän aamuun, jolloin kaupungissa toimeenpantiin sellainen juhlanremakka, että me siihen tympeytyneinä päätimme uhrata kaikkemme ja mitä kiireimmin lähteä sieltä pois. Se oli olevinaan uskonnollisen elämän ja harrtauden harjotusten huippukohta, korkein saavutus, mutta se oli oikeastaan markkinamelu, jommoista tuskin missään muualla saattaa tavata. Kaikenlaiset huvitukset ja — meidän mielestämme — hullutukset olivat etusijalla: Jos minkälaiset soittokoneet hulisivat, vinkuivat, rillittivät, rumisivat ja rämisivät; pyhät eläimet, lehmät, härät ja apinat luovivat kukitettuina katuja pitkin, alastomain ja koreaksi maalatuiden poikain saattamina. Muu väki vieri perässä meluten, huutaen ja hihkuen. Jos-sakin yedettiin käsintehtyä räikeänkirjavaa jumalaa, jonka eteen kadulle viskeltiin kukkasia. Syömät ja juomat olivat kaikkialla avoinna j. n. e.

Vähää ennen lähtöämme osuin saman koulun edustalle, jossa olin kadottanut Murun näkyvistäni. Päätin sanoa opettajattarelle jäähyväiset ja kertoa hänelle tuskanani, niin vaikea kuin meidän olikin toisiamme ymmärtää.

Hän katseli minua ensin hämmingissään, paiskausi sitten maahan pitkäkseen, nousi jälleen ja viskasi palmun lehviä jalkaini peitteeksi. Sitten alkoi hän viittovan ja monimutkaisen selityksensä.

Sen loppupuolilla minä jähmetyin paikalleni. En saanut pitkään aikaan suutani enkä silmiäni liikutetuksi.

Hän selitti, että seitsemän päivää sitten oli pyhän linnun luota löydetty kuollut jumalan poika, ja se oli pyhästi asetettu virtaan, matkalle autuaitten navanaan.

Hindulaiset olivat viskanneet Murun Gangesiin!

Tällä välin oli opettajatar pyörähtänyt jossain talossa ja tuli nyt takaisin ylhäinen ja kaunis hindutar muassaan.

Minut nähtyään tämä samoin painui polvilleen, suuteli multaa, huusi, ojenteli käsiään sekä nauroi ja itki ilosta.

Opettajatar otti poikajoukosta kauneimman, arvioltani kymmenen ikäisen, sekä, hoidokkinsa syliini painaen, merkein ja elein selitti, että minä saisin ottaa tämän. Äiti oli onnesta kuolla, saadessaan asettaa rakkainpansa navanaan vaeltaneen jumalan pojan sijaan!

Minä olin myöskin kuolla — en onnesta, vaan epätoivosta ja hämmingistä.

— Hindulainen kaunotar oli valmis luopumaan lapsestaan uskossa, että tämä tuli uhriksi jumalille! —

Minä koin kieltäytyä sekä selittää ja penätä, että kadonnut poika ei ollut mikään sellainen pyhä, jona he häntä pitivät, mutta se ei auttanut. Poikaa vaan työntämällä työnnettiin ja painettiin syliini.

No, saman tekevä — ajattelin. Murua en kuitenkaan koskaan saisi takaisin, jos hänet kerran on kuolleena Gangesiin viskattu. Ja vaikkei tämä hindulaispoika mitenkään voinut olla eikä tulla Kullan Murun veroiseksi, niin olihan hän yhtäkaikki poika kadonneen maanipojan tilalle! Kaunis hän oli, kiharatukkainen ja ruskeasilmäinen, — joskin liian ruskea naamaltaan! Minulla ei ole poikaa, niin että mitäs syytä minulla oli kieltäytyäkään häntä omistamasta.

Aloin jo rakentaa ystävyuden liittoa hänen kanssaan, kun sitten opettajatar alkoi selitellä ja antaa matkaeväitä.

— Jäätä? —

— On jäätä, oikein, oikein paljon! — minä hosuen selitin.

Ymmärsin hänen kysyvän, pitikö antaa jäätä evääksi. Mutta hän tarkotti, oliko maassani jäätehtaita.

Eihän toki! Kuinkas sellaisia olisi Suomessa, minun maassani, jossa tuhannet järvet ja seitsemättuhannet joet kuudeksi kuukaudeksi jäätyvät, useat melkein pohjaa myöten.

Sittenpä se ei käynytäkään päinsä! Opettajatar kaappasi pojan pois sylistäni ja äiti itki — nyt onnettomuudesta.

Tässä oli sellainen juttu, että jäämaan miehen syliin sysätty, jumalan pojan (Kullan Murun) asemaan asetettu hindulaispoika kuului jääkastiin: hänen isänsä oli jäätehtailija ja pojasta piti tulla saman ammatin harjottaja, ellei hän tahtonut suoriutua hallituksen palvelukseen. Sitä ei käynyt rikkominen.

Asia tuntui minusta nyt niin hullunkuriselta, että kaikesta vakavasta huolimatta täytyi pistää leikiksi.

Selitin, etteivät kastijaot meillä merkitse mitään. Meil-

lä oli niitä Murun syntymäaikaan neljä: aatelit, papit, porvarit ja talonpojat. Nyt ei ole enempää kuin kaksi: porvarit ja ei-porvarit, mutta tämäkään kastijako ei pidä paikkaansa. Nämä kastit yhtyvät ja sekaantuvat, toisiinsa ehkä liiaksikin. Maani on veljeyden, tasa-arvon ja sovun yritteliäs tasavalta. Siellä istuvat koulussakin rinnan pojat ja tytöt kummastakin kastista: papin poika senpä taikka suutarin pojan ja tohtorin tyttö pyykkimuorin tytön vieressä.

— Mahdotonta, jumalatonta, raakalaista! Ei käy laatuun! —

Niin, ei käyntykään laatuun, että olisin saanut hindulaispojan omakseni, varsinkaan kun en uskaltanut hänelle luvata mitään paikkaa maani hallituksenkaan palveluksessa.

Itkien läksi äiti pois. Opettajatar puolestaan pahoteli sitä, ettei saanut korvata minulle kuollutta jumalan poikkaa. Ja itkin minäkin: Sitä minä itkin, etten löytänyt Murua ja etten saanut tuoda kotimaahani hindulaispojan keralla banaaneja ja monia muita hedelmän köllisköjä!

Tullessani lintumme luo kihisi kirjava yleisö paraillaan valkeilla marmoriporilla. Minuun teki tällä kertaa tuskallisen vaikutuksen ajatus siitä, että tuollaisen menon keskellä oli Muru seitsemän päivää sitten viskattu virran petojen hampaisiin. Minä seisoin taas kuin kivettynyt ja laskin aikaa. Seitsemän päivää! Se oli siis sama aamu, jolloin olimme metsässä selviytyneet ensimmäisestä ottelustamme lasisilmäkäärmeen, krokotiilin ja apinan kanssa! Me olimme väsyneinäkin virkistyneet, nähdessämme aamun kirkkauden syttyvän ympärillämme ja kultaavan Luojan kaunista maailmaa tässä kuolleen uskonnon maassa.

Miten väsynyt lienee vain Muru ollut ja lieneekö hän saanut nähdä uuden päivän kirkkauden ilmestyksen?

Miksi emme silloin palanneet Benaresiin!

Näissä mietteissäni ja mykkänä ainoaan ystävääni Erkkiin tuijottaen astuin lintuun. Tunsin viskautuessani penkille, jossa Murun paikka jäi tyhjäksi, että seikkailurikas India oli vaatinut meiltä liian suuren uhrin ja että Erkki oli minua nyt lähempänä kuin ennen.

Vielä kerran vilahti pyhä Benares silmissäni, vielä kerran katkera muisto liian likeisenä leikkasi sieluani — Tuntui kuin kaikki olisi tapahtunut yhdessä yössä ja että Muru olisi eilen viimeksi katsonut silmiini, puhunut kanssani, nauranut minulle, takonut tuossa salaperäistä laitostaan ja sujahuttanut lämpimän kätensä kaulaani . . .

Lintumme nousi avaruuteen ja levitti siipensä kesäkuun kymmenennen päivän sammussa k:lo 6⁵¹.

Kolmiapilaasta oli reväisty lehti.

XI.

Kuollut sähköttää ja nousee näkyviin.

Käyntimme Benaresissa oli monessa suhteessa merkittävä. Suurin toivein ja iloisin ajatuksin me saavuimme siihen juuri päivän valjettua. Jätimme sen nyt päivän mailleen mentyä ja surun hukutettua sydämestämme kaiken toivon ja olemisen onnen. Kenties tämä oli rangaistus siitä, että olimme halveksien katselleet hindulaisten uskonnollisia menoja ja nauraneet heidän pyhille apinoilleen?

Pyhän pilkka saa näet aina palkkansa!

Olin miettinyt tätä asiaa lentäessämme takaisin kohti Kasmiria. Yhä selvemmin oli alkanut tunnossani soida Murun syyttävä ääni siitä, että olin veljesvalan rikkoja, sillä olihan hän, kolmiapilan lehti, tuntemattomilla teillä. Ja mitä kauemmas poistuimme, sitä tuskallisemmaksi tuli oloni. Häätä huusi joka hetki, joka minuutti ja sekunti korvaani: *palaa takaisin!*

Ja miksi me emme palanneet?

Vauhtimme vain kiihtyi. Kolmen ja puolen tunnin kuluttua olimme edenneet 960 km ja olimme jo saavuttaneet 30 lev. ja 75 it. pituusasteen. Lähenimme »viiden virran», Induksen, itäisintä haaraa.

Silloin havahdun mietteistäni omituiseen nakutukseen. Minä säikähdän, sillä tuo nakutus kuuluu ihan siltä, kuin

Muru tuossa nurkassa takoi konettaan. Minä hyppään sinne, mutta ei siellä ole ketään. Toisesta nurkasta satuu silmääni tuo kuoleman pommien sarja . . . Oh, miten minä kiihdyn tuskassani! Tahtoisin kylvää kaikki nuo yksitellen juuri niille paikoin, jossa Muru on tuhoutunut ja sen krokotiilin, joka on hänet hampaissaan jauhanut, haluaisin rusentaa tuhanneksi siruseksi!

Taas kuuluu nakutus. On kuin Muru olisi noussut kannelle ja sormellaan löisi lasia vasten.

— Kuuletko sinä mitä? — kysyn puhelimesta Erkiltä.

— Kuulen kyllä. Tuulen kieli laulaa korvissani ja pieksää kasvojani — ja ehkä tuolla rinnan allakin joku sävel soi. —

— Täällä kajuutassa naputtaa. —

— Katso sähkötyiskonetta!

Aivan oikein! Neula nousee ja laskee . . . Lepo . . . kaksi, kolme pistettä. — viiva — — — viivoja . . . pisteitä.

— Meille sähkötetään! — huusin Erkille.

— Tiesinhän minä sen! Ota vastaan ja ilmota. —

— Minä en osaa — valitan.

— Tule sitten ohjauslaitteeseen. —

— Minä en osaa. —

— Minä en osaa — minä en osaa! — Sinä et osaa mitään! — vastaa Erkki minulle moittivasti.

Oikein! Antaa vain tulla moitosta. Minun taitoni onkin varsinkin ilmassa ollessa, sangen vähäinen.

— Koeta vastata vaikka hottentottien kielellä, että sähkötyös on huomattu! Paina lyhyeen ja pitkään, pitkään ja lyhyeen, vuorotellen yksi-kaksi, kaksi-yksi, yksi-kolme, kaksi-neljä, yksi-neljä — neuvoi upseeri ja rähähti nauramaan.

Minä tein työtä käskettyä.

Kone naputti jälleen, lepäsi, yritti uudelleen ja taas taukosi. Sanoin sen upseerille.

— Kyllä siinä sitten täytyy olla tärkeä tiedotus kysymyksessä. Ehkä käyntimme Uralilla on saattanut aikaan vallankumouksen, tai on Indian pyhä Brahma heittänyt henkensä tai kenties Lofotin sillit ovat saaneet sydänhalvauksen. —

— Miksi sinä tällaisia aavistuksia otat? — kysyin harmissani.

— Otinpahan vain summakaupalla eri maailman kolkilta. Mutta alas kai tässä on mentävä, kun sinä et mitään osaa. —

Meidän täytyi kuitenkin lentää vielä 144 km ennenkuin saavutimme pitävän perustuksen maihinlaskua varten, sillä Induksen haarainen seutu oli monessa suhteessa epäsuotuisa. Vasta toisen ja kolmannen haaran välissä pääsimme maahan. Kello oli 10 illalla.

Odotimme yhtenäen, milloin naputus alkaisi uudelleen. Olimme sen jo kuulevinamme, mutta petyimme siitä, että tuuli oli viskannut puusta jonkun kappaleen konettamme vasten. Katsomme neulaan silmää räpäyttämättä ja heristämme korviamme. Joskus olen kuulevinani kuin josain Himalajan juurella huutaisi tiikeri ja Murun itku soisi senkin yli . . . Toisinaan taas olen tuntevinani hänen hiipivän, nauru suupielissään ja käsi taskussaan koneemme nousuluukun taa, tai kiertävän tuosta ikkunan alitse minun kohdalleni ja yrittävän kopata minua niskasta kiinni.

Naputus ei vain uusiinnu!

Vasta päivän hyvän aikaa kierrettyä rataansa kello 4 se alkaa uudelleen.

Upseeri hyppää koneen ääreen ja painaa peukalollaan.

— 32 pl. 73 ip. . . . lentäjä Erkki . . .

— nk . . . rkk . . . alaan . . .

— Kummallista! Tästä ei saa selvää — mutisi Erkki.

— Mistä . . . selvemmin — Erkki sähkötti.

— Kank . . . nk . . . rkk . . . na . . . a . . . alaan.

— Siellä on totta totisesti Turkin sulttaani sorkki-massa! Ei ole niin viisasta, joka tämän sotkun selvittää — tuskaili Erkki, viskautuen penkille pitkäkseen.

Mutta kone tahtoi koetella hänen kärsivällisyyttään: se naputti, lepäsi ja taas alkoi saman sarjan.

— alaan . . . ala alaan . . . ala —

— Selvää turkin kieltä! —

Hän viheltelee hetken, kaivelee indialaisia hedelmiä esille, lohkaisee eräästä hevosen hampaillaan aimo kap-paleen ja kehottaa minuakin käymään käsiksi.

— Viimeinen laukaus — sanoo hän ja naputtaa.

— Kuka kirjottaa . . . paikka tarkkaan . . .

— Kaakk . . . Kank . . . n . . . rannalla

Tässä kuluu pitkä aika. Mutta minä huomaan, että Erkki ymmärtää nyt jotakin. Sähkönä leviää puna hänen poskiltaan hiusmartoon asti . . . Hän tuijottaa hetken kuin kuolema olisi hänen edessään. Sitten peräytyy hän pari askelta.

— Löitkö sinä koneen rikki? — kysyn hämmingissäni. Viimeiseksi oli neula lyönyt kirjaimet:

— m . . . u . . . r . . . u . . .

Erkki repäisee nauhan ja osottaa minulle;

— Ensimmäinen m, toinen u, kolmas r, neljäs u. Mitä siitä saat?

— Muru? — Minä en ainoastaan huutanut, vaan par-kaisin.

— Niin, Indiassa vainajatkin näkyvät sähköttävän. —

— Kuule, älä pilkkaa! Onko siinä tosiaankin Murun nimi? Mitä muuta saat selville? —

— Tässä on kaak, tarkoittaa kai kaakkoa, kank . . . ja sitten n, ehkä se pitää olla Gangesin; sana »rannalla» on täydellisesti. —

En kykene kuvaamaan, miltä minun tuntui ajatella, että Muru eli. Ehkäpä sinä sen ilmankin ymmärtänet?

Se oli heti selvää, että me palaamme häntä etsimään. Vaikkapa tuhannen tuntia ja ristiin rastiin Indian, tahdoimme hänet sittenkin saada käsiimme.

— Ganges on jättiläinen, jolla on kaksi pitkää ja leveää rantaa. Mistä sieltä häntä yrittää hapuilla? — koetti Erkki ratkaista.

— Sinä et osaa päätellä oikein — sain minä nyt vuorostani neuvoa rohkeaa upseeriani. — Ensimmäkin on jätettävä laskuista pois kaikki Benaresinyläpuolinen juoksu. Koska hänet on virtaan heitetty, on veden täytynyt viedä hänet alaspäin, sehän on selvää. Sitten on vähennettävä virran etelänpuolinen ranta, sillä todennäköistä on, että ainakin 20 km leveään veden yli ei hän saattanut elävänä ajautua. Siis täytyy etsimisalueemme rajottua korkeintaan 10 km alueelle pohjoisrannalla. —

— Suo anteeksi, mutta minun on huomautettava: onko se sanottu, että hänet on virtaan viskattu? Eihän siihen eläviä heitetä, tai jos sellaista tapahtuisi, voiko siitä elävänä nousta? —

Siinä oli todella arvotus.

Niin: me muuta arvailemme, mutta emme edes tule kysyneeksi, missä ja miten Muru sähkötti?

Etkö sinäkään sitä heti kysynyt?

Minulla oli luonnollisin asia se, että hän sen teki omalla koneellaan, samalla salaperäisellä laitoksella, jonka piti

Indiaan tullessa olla valmis. Siihen kävi nakuttaminen puussa, maassa, vedessä tai vaikkapa krokotiilin selässä.

Se selviö mielessämme pyörsimme takaisin ja aloimme pyyhkiä Benaresia kohti. Jos milloin, niin ainakin nyt piti ilmantien aueta!

Tällä kertaa vei kohtalo meidät melkein hänen syliinsä. Olimme laskeneet osapuilleen 80 km Benaresista alaspäin, kun keksimme allamme sopivan aukeaman, jolle laskeutua.

Samoilimme siitä ehkä puolenkymmentä kilometriä alaspäin ja sitten saman matkan kaupunkia kohden huedellen ja huhuillen.

Erään ruohikon laidassa — se oli kello 1 aikaan päivällä — kuulin pitkän kimeän vihellyksen. Aloin juosta ääntä kohden. Näin edessäni kaukana ruohikon läpi kiitävän ruskeanahkaisen olennon. Iskin käteni aseeseen, sillä luulin tulijaa indiaaniksi. Mutta sitten kuulin huudon omaa kaunista äidinkieltäni:

— Hei, pojat! —

Kahden minuutin kuluttua riippui Muru kaulassani.

Hänen joka jäsenensä väpisi ja hän hengitti läähättäen.

— Palataan, setä, Suomeen! — sen sai hän sanotuksi ja heltisi itkemään.

Sitten puristi hän otteensa tiukemmin.

— Saanko minä, setä, maitoa? —

En tiedä miten lie Murusta tuntunut, mutta itse kuulakseni tuli ääneni kuin maan alta:

— Rakas ystäväni, se on mahdotonta, sillä kymmenen päivää sitten koneeseen jäänyt maitotilkka oli mennyt ihan pilalle, jotenka se oli viskattava pois —

Erkkikin oli jo joutunut paikalle.

— Sinä Gangesin muumio, miksi niin huonosti sähkötit? — hän ensimmäiseksi älähti.

— Puhutaan siitä toisten — koetin minä sivuuttaa asian.

— Voi, etkö sitä tiedä, etten minä osaa sähköttää enempää kuin *oman nimeni*? — Muistan vain ne kirjaimet. —

Nyt selvisi meille tuo puutteellinen sananvaihto. Muru ei ollut ymmärtänyt sanomiamme, eikä hän meille taas voinut antaa paraintaan enempää.

— Minä tahdoin sanoa: *palaan*, mutta p:tä en tiennyt. Muistutin *valaa*, mutta v:tä en osannut lyödä. —

— Mutta sanohan nyt jo toki, miten ihmeessä sinä olet tänne joutunut? — kysyi nyt Erkki, pojan päätä silittelien.

— Sitten toisten. Mennään nyt pois. —

Me olisimme kantaneet hänet, mutta hän halusi mielemmin kävellä. Hän ei näet koskaan tyydy ottamaan muuta apua kuin sen, mikä on ihan välttämätöntä.

— Minä nukuin yön bampuruokopensaassa ja olen nyt täysissä voimissa — vastasi hän, tapailien samaa marssitahtia upseerin kanssa.

XII.

Muru kertoo kauhistavan seikkailunsa.

Olimme tuskin nousseet ilmaan, palataksemme tämän 11 tuntia kestäneen vaarallisen kiertotien: Turkestanissa tapahtuneen seikkailumme paikkaan Tsingangiin, kun Muru laski kätensä kaulaani.

— Minä olen, setä, unohtanut erään tärkeän seikan — hän sanoi.

— No? —

— Pyytää sinulta anteeksi sitä, että poistuin luvatta luotasi Benaresissa. —

— Niin, kyllähän siitä seurasi paljon ikävyyksiä. —

— Voi, setä hyvä, vähältä piti, ettei se vallattomuus maksanut minulle henkeäni. Varmasti sinä rukoilit puolestani, siltä minusta hyvin usein tuntui. —

— Kyllä sinä sen tiedät. Vaan nyt sinun täytyy ruveta nukkumaan. —

— Eikö mitä! Vielähän nyt päivä on ylhäällä. Etkö sinä haluakaan tietää seikkailustani? —

— Tietysti, jos vain jaksat kertoa, ei mikään ole minulle tällä kertaa tervetullempi tieto. —

Sitten Muru kertoi, kuin pahaan untaan selvitellen ja muistellen:

— Ajatteles, että apinatemppeleli oli niin lähellä kou-

lua, siinä, jossa setä puheli opettajattaren kanssa. Mieleni paloi näkemään apinoita, ja kun en ymmärtänyt yhtään teidän keskusteluanne, päätin sen kestäessä pistäytyä apinain parissa. —

En ole hassumpaa nähnyt elämässäni: Kirkko häntäniekkoja apinoita varten! Heti, kun astuin ovesta sisälle, lynkytti kymmenkunta hulmaania luokseni, kepsahtaen takajaloilleen ja alkaen kaikenlaisia temppuja tehden irvistellä edessäni. Menin toiseen nurkkaan, mutta nämä juoksivat perästäni. Eräs veti suunsa vinoon vasempaan korvaansa asti, läyskytti alaleukaansa ja näytti minulle pitkää nenää. Silloin minä paukasin sitä nyrkillä kuoon.

— Ai, ai — keskeytin hänet — sinä löit pyhää apinaa! Eihän se pitkännenän näyttämällä mitään pahaa tarkottanut; se oli vain kepponen, jonka se on oppinut joltain katsojalta. —

— En minä siitä syystä lyönytään, vaan kun se tempasi kädestäni sedän minulle ostaman banaanin — puolustelihe poika ja jatkoi kertomustaan:

— Tästäkö syntyi heti rytäkkä ja melu! Tuo apina älähti pahasti, lönkyttäen heti bramiinille kertomaan tapausta, Kymmenkunnan muita tuli tämän avuksi. Ne näyttelivät, mitä oli tapahtunut. Ja seuraus oli, että minut kopattiin kiinni ja vietiin bramiinineuvoston eteen tutkittavaksi.

Ei siinä mitään selvää tullut. Ilta oli käsissä. Minut suljettiin yöksi putkantapaiseen, vai lieneekö ollut kirkko, sillä peräseinän keskikohdalla seisoi kivelle asetettu hirveä ja kirjava epäjumalan kuva. Tunsin, että olin haudassa, josta en enää elävänä pääse. Huone pimeni, sillä ikkunatkin teljettiin. Ilma siellä oli kostea ja löyh-

käsi pahalta, sillä lattiana oli pelkkä nurmikko ja nurkissa laatikoissa sihisten mätänivät uhrieläimet ja monenlaiset kukkien jätteet.

Tunsin melkein itkevänä epätoivosta, sillä tiesin, että teillä oli minusta suuri hätä. Paiskausin pitkäksi latti-alle ja ojensin käteni tuota jumalaa kohti, toivoen sen hyppäävän avaamaan minulle oven. Mutta mykkänä se seisoj paikallaan. Sitten lakkasi ulkona liike ja nyt vasta tuntui kammottavalta. Sanopas, setä, mitä luulet minun silloin ajatelleen?

— Että ei olisi pitänyt tulla Indiaan. —

— Sitä minä en ajatellut. Minä ajattelin, että kun te ette vain lähtisi pois Benaresista. Pelastuvani minä toivoin.

Niinpä pälkähti päähäni keino. Minä kaivan maahan seinän alitse loukon ja karkaan vankilastani! Ryhdyin heti toimeen. Mutta se oli hidasta ja vaikeaa. Raavin sormeni veriin. Hiki vuoti virtanaan kasvoiltani ja ruumiistani, ja multaisilla käsilläni tuhrin silmäni. Päätäni huimasi väsymys ja huoneen ummehtunut ilma. Levähdin hetken ja riisuin päällysvaatteeni. Jälle jäi vain nämä Erkin antamat saapashousut ja niiden alla olevat alusvaatteet. Siirsin rakkaat ja tärkeät esineeni — putken ja pikkukoneeni pansarihousujeni taskuun, sillä näistä koneistani en tahdo hetkeäkään olla erillään. Kuuma oli sittenkin, vaikka näytin ilki-alastomalta, sillä Indiassa on yökin helteinen.

Mutta ei auttanut muu kuin tehdä uskolla työtä. Eilen pian pääse pois — ajattelin — niin tukehdun. Raastoin multaa kuin hullu ja vihdoin tunsin ulkoilman löyhähähdyn. Yks' kaks olin seinän alitse ulkona ja juoksin

virran rannalle huuhtoutuakseni ja tullakseni sitten koneen luo.

Mutta miten oudoksuin, kun teitä ei ollutkaan siinä! Tuskallisen ikävää aikaa kuluttaessani kävelin rinnettä ja mietin, mitä tehdä.

Yht'äkkiä — taisi olla jo lähellä aamun valkenemista — loiskahti vesi oudon kovasti — käännyin katsoakseni, ja mitä näinkään? Kamala krokotiilihirviö oli sukeltanut virrasta ja nelisti avosuon minua kohti. Läksin juoksemaan viettävää rinnettä. Mutta mädänneistä kukkajätteistä limaisessa maassa luiskahti jalkani, minä lensin nurin niskoin — ja hirviö oli muutaman kymmenen metrin päässä minusta. Tämä oli epäilemättä silmänräpäys, jossa lyötiin arpaa elämästäni. Muistin samassa hopeatorveni, tempasin sen tuskasta vavisten, toivoen pelastusta ja peljäten siinä toivossa pettyväni. Mitäs, jos torvi ei olisi tehnytään tehtävänsä!

Silloin minä muistin erään hyvän neuvon: vaaran hetkellä täytyy olla rohkea, varma ja kylmäverinen. Pelastuksenuskoni kasvoi ja ehdin parahiksi painaltaa vasemman peukaloni torvenpäässä olleeseen nappiin, samalla kun oikean käteni peukalo ja etusormi sivalsivat kupeeseen kiinitetyn ruuvin auki.

Teko oli tehty. Tunsin vaan, miten ilkea vihellys kävi ilmassa ja ehdin nähdä, kuinka senttimetrin levyinen suora tuliviiva leikkasi ilmaa, varmaan aina Gangesin tuolle puolen asti. Sitä kesti silmän räpäyksen. Ja kun silmäni selkenivät tuon tulen lumoista, näin, että hirviö retkotti oudon näköisesti rinteessä. Siltä oli jäänyt kita auki ja niskat samaan asentoon kuin ne olivat sen juostessa.

Varmaan voit arvata iloni siitä, että olin pelastunut. Juoksin miten kykenin lintumme luo ja päätin nurmikolle

pitkäkseni ojentuen odottaa teitä kertoakseni ihmeellisen seikkailuni. Mutta minä nukuin siihen Gangesista, maasta ja muusta tietämättä, nukuin ihanan odotuksen uneen. Tiedäthän, miten väsynyt minä saatoin olla?

Oikean käteni olin pistänyt housun taskuun, hopeatorvea sinne työntäessäni. Siihen se jäi nukuttuanikin ja vasen käteni oli poikittain rinnan yli.

Kaikki, mitä sitten tapahtui, aistin läpi unen.

Aloin kuulla ensin kuhinaa ja puheen sorinaa, hihkaisuja ja ikäänkuin taivaasta laskeutuvaa laulua. Sitten kuulin kopisevaa juoksua, hätäistä hälinää ja itkun voitotusta. Kuulin huudettavan samoja jumalia, joita braamiinin suusta ensimmäisenä aamuna helisi.

Yht'äkkiä näin valahtavan kirkkauden ja sen keskellä kirjavan joukon, joka raahasi krokotiilin ruumista pyhille portaille päin. Valkeissa kauhtanoissaan kulkivat papit edellä, messuten. Sitten vierä katuva joukko täyttä kurkkuaan parkuen ja kukkia ilmaan viskoen.

Tein johtopäätöksen: tuska oli suuri, sillä pyhä eläin oli kuollut, yksi jumala oli jättänyt hindulaiset!

Äkkiä tunsin, miten hälinä läheni minua. Tajusin, että olin unessa, mutta en jaksanut siitä selvätä. Vankilani löyhkäävä, saastunut ilma oli myrkyttänyt minut ja jännityksestä vapautuneet, työstä väsyneet jäseneni olivat herpautuneet. — Minut kannettiin valkeain portaiden oikean puoliseen sivuun. Siellä oli vilkas kuhina ja kiireinen liike. Kuulin rätinää ja tulen liekin jumua. Tein taas johtopäätökseni: pyhän linnun luota oli löydetty kuollut jumalan poika! Kansan tuska oli kaksinkertainen. Ei oikein tiedetty, mitä tehdä, sillä tässä oli rinnan kaksi ennen tapahtumatonta sattumaa.

Lyötiin arpaa siitä, miten menetellä: heitetäänkö ju-

malan poika virtaan ja tuliko hän nyt polttamatta perimään autuutensa? Pyhän eläimen kuolema samalla kertaa oli joku merkki ja viittaus, jota ei heti voinut pitää selviönä.

Sieluani poltti vaistomainen tuska siitä, miten kohtaloni arpa nousee. Joko minut poltetaan tai ei, sehän oli ihan samaa, sillä virta tarjosi minulle kuitenkin varman kuoleman — ajattelin.

Sitten vaistosin, miten pyhät miehet toivat esille bamburuovot, joihin minut valkein lakanoin oli sidottava. Aika juoksi nopeasti. Kaikki toiminta kävi joutuin.

Yht'äkkiä tuli haudan hiljaisuus. Kaikki tuntui häviävän ympäriltäni.

— Tiedätkö, setä, mitä ne silloin tekivät? —

— Ne pitivät varmaan rukousta. —

— Ei, sieltä tuotiin bramiinien nähdä valkealle lakanalle asetettu pyhä käärme, jonka eräs aamuhartauteen saapunut perhe oli löytänyt kuolleena metsästä.

Hindulaisten elämänjärjestys oli luisunut radaltaan! Toinen pyhä eläin oli myöskin kuollut. Mitään muuta ei voitu käsittää, kuin että tämä oli rangaistus valkeaihoisen pojan vankilaan telkeämisestä. Ja kun tieto oli jo levinnyt vangin karkaamisesta ja hänet nyt tunnettiin samaiseksi jumalanpojaksi, joka oli löydetty pyhän linnun luota kuolleena oli selvää, että tämän kuolleen oli saatava kunniallisin hautaus: Soittaen ja rumpuja lyöden minut asetettiin palmunlehvien ja bamburuokojen muodostamaan kouruun, sidottiin katkerista keltaisista rinki-kukista kehä ympärilleni ja sitten Vishnua, suojelusjumalaa huutaen sellaisella voimalla, että Himalajakin taisi vavista ja joka ainut pyhä krokotiili sukeltaa

säikähdyksestä virran syvyyteen, heitettiin minut Gangesiin.

Minut oli pidetty kuolleena, sillä pukuni teki ruumiini jäykäksi, suuni ja silmäni eivät liikkuneet . . . minä näes nukuin syvää ja siunatun ihanaa unta.

Tämä tapahtui kesäkuun toisen päivän aamuna. —

— Kuulehan — keskeytin hänet. — Ehkä sinua huvittanee kuulla, että tuo pyhä käärme oli sama, jonka Erkki vankeusyönäsi ampui ja että hän samaan aikaan, kun sinä surmasit krokotiilin, tähtäili kitaa kohti toista samanlaista hirviötä. —

— Mitä? Oletteko tekin olleet seikkailuissa? kysyi Muru silmät suurina.

— Vähän sinua etsiessämme. Mutta jatkahan kertomustasi. —

— Sitten oli elämäni joitakin aikoja pelkkää arvetusta. En tiedä kuinka kauan kuljin veden vallassa, sillä väsymyksestä toivuttuani oli pääni sekaisin ja kipeä. Tuskin näin silmilläni. Paahtava aurinko oli kuumentanut otsani. Olin koettanut tempoa käsiäni siteiden alta, saadakseni edes valella vettä päähäni, mutta en saanut käsiäni irti. Joskus hetkittäin kyllä laineet löivät pääni ylitsekin, mutta sekään ei saattanut minua tajuihini.

En tiennyt sitäkään, kuinka oli päivien ja vuorokausien laita. Aistimukseni varmenivat vasta siihen, että taruin kiinni erääseen hiekkasärkkään, joka pisti virrasta esille. Ja nytpä jo laukesivat siteenikin! Lämmin, paikoin rasvaisen limainen vesi ja aurinko oli ne mädännyttäneet. Koetin tapailia ajatuksistani, mitä tämä kaikki oli, ja vähitellen — kuin unen takaa, alkoivat tapaukset järjestyä ja muodostaa selviötä.

Heti ensitöiksi tuli mieleeni ajatus, että minun oli koe-

tettava pelastautua. Muistin sähkötyskoneeni. Asefin suunnan, koettaen kysyä teitä. Toivoni petti, mitään vastausta en saanut. Uskoin koneeni olevan jostain keskenräisen, tai muuten joutuneen vedessä epäkuntoon.

Nyt tarrauduin käsin kiinni hiekkaan päättäen, että tästä oli melottava rantaan miten tahansa. Siinä repeillessäni katkesivat siteeni ja alus laukesi pois. Päätin kohohtua seisoalleni, lyöden arpaa siitä, jaksaisinko uida rantaan, joka oli tuossa ehkä kilometrin takana.

Olin juuri saanut jalkani pitävään perustukseen, kun tuuperruin suin päin veteen. Päätäni näes huimasi vieläkin auringon pistävä helle. Mutta sitten sain nähdä ihmeen, jota en elämässäni ole uskonut mahdolliseksi.

Luulin olevani puutunut ja painuvani suoraa päätä pohjaan, vaan niin ei käynyt. Ruumiini upposi tuskin puolipaikkeilleen veteen.

Tohdin nyt tuskin liikuttaa itseäni, sillä pelkäsin joka hetki tasapainoni pettävän. Minä en luottanut itseeni enkä uimataitoni, koska olin kuolleeksi luultuna ja totisesti puolikuolleen ajelehtinut Gangesissa!

Siitä kuitenkin vihdoin ajelin itseni rantaan, tartuin turvonneilla sormillani äyrääseen ja hinauduin ylös. Voitko arvata, setä, mitä minä sitten tein? —

Muru katsoi kirkkain silmin minuun ja odotti vastustani henkeään pidellen.

— Ehkä sinä koetit sähköttää uudelleen? —

— Ei, sitä en tehnyt. —

— Sitten sinä tahdoit painautua turvaan lepäämään. —

— Ei, minä rukouksessa kiitin niin hartaasti kuin jaksoin Jumalaa ihmeellisestä pelastuksestani. — Tämän jälkeen kävelin eteenpäin tietämättä tai tuntematta muuta kuin sen, että minun oli väsymys ja nälkä.

Osuin vihdoin iltamyöhällä erääseen pieneen tupaan — taisi olla maanviljelijän asunto — ,josta sain ruokaa ja leposijan. Herättyäni muodosti tuo ystävällinen hindu sormiaan näytellen luvun, josta sain selville, että olin nukkunut alun toista vuorokautta. Mutta kun yö oli jälleen käsissä, en osannut lähteä liikkeelle — ja niin viivyin vielä seuraavan aamun tuloon. Olin tässä taas, vaikka turhaan, koettanut koneeni kykyä. Parantelin sitä taas, mutta tulos oli yhtä epätoivoinen.

Nyt oli minun kiittäen lähteminen taipaleelle. Ja mikä tuska oli minun huomata edellisen illan erehdykseni! Olin kulkenut Gangesin alajuoksuun päin.

Takaisin palatessani jouduin sitten otteluun pari kertaa Indian peljätyiden eläinten kanssa. Koska sen tunnet omasta kohdastasi, niin en kuluta aikaa kertoakseni siitä. Selvyudeksi sanon vain, että ero oli siinä, että teillä oli aseet ja teitä oli kaksi rotevaa miestä, mutta minä olin yksin aseetonna. Minun täytyi siis turvautua alituisesti jalkojeni sukkeluuteen ja kekseliäisyyteeni. Apinoista, joita huilahteli oksilla, en perustanut ja melkein halveksin kääntää silmiänikin niihin päin — tiedäthän syyn — mutta pahin vastus oli käärmeistä ja pistävistä hyönteisistä. Sitäkin maanvaivaa on suuressa Indiassa ihan tarpeeksi.

Pako- ja hengensäilytyskekseliäisyyteni saattoi minut kuitenkin sellaiseen pulaan, että kadotin Gangesin näkyvistäni ja eksyin ruohikoiden ja metsätaipeiden sekaan. Sain harhaila siellä pari vuorokautta kuolema yhtenänsä edessä ja mielessäni pelko, että te jätätte minut, kun en milloinkaan saanut koneeni ääntä kuuluviin.

— Mutta olihan sinulla kompassisi, miksi et katsonut ilmansuuntaa — täytyi minun häntä muistuttaa.

— Niin uskoin ensihädässä itsekin. Mutta sitten muistin, että se jäi Benaresin putkaan liivin taskuun.

Vihdoin — neljännen päivän illalla maihin nousuni jälkeen — olin niin väsynyt ja epätoivosta menehtymässä, että valmistuin jo kuolemaan. Kaiken uskoni pelastuksesta olin kadottanut. Istuin yksin oudon autiuden sylissä, kuun hopeoita ja korkean tähtitaivaan kirkkautta katsellen. Sanomaton ikävä poltti sydäntäni. En osannut muuta kuin odottaen kuulostaa vain taivaaltapäin lentokoneen surinaa. Tänä hetkenä sain tuntea, miten varmana soi sedän ääni sydämessäni: elä poistu luvatta näkyvistäni! Jumalan tahdon minä rikoin — ajattelin — kun en tätä totellut. Tällainen oli nyt seuraus. Mutta kaikesta tottelemattomuudestani huolimatta on sedän rukous pelastanut minut. —

— Niin, tuskani vuoti rukouksessa yli reunojensa Benaresin partaalla juuri samana iltana. —

— Mutta miksi ihmeessä te ette koskaan vastanneet sähkötykseeni? — kysyi nyt Muru.

— Me emme olleet koneessa sen hetken jälkeen, kun yhdessä erosimme — vastasin ja kerroin lyhyesti, mitä kaikkea olimme hänen tähtensä tehneet.

— Sitten minä ymmärrän. Minun koneessani ei siis sittenkään ollut vikaa! Johan minä olin varma siitä, että siinä ei saa olla vikaa. —

— Kuinka siitä niin varma olit? —

— Setä itse antoi kansakoulussa pienen ohjeen. Sitten olen lukenut »Nuorten kokeilijain ja keksijäin kirjan» niin tarkkaan, että osaisin monta muutakin konetta rakentaa. Vielä niitä syntyikin — päätteli hän varmana.

Minä kysyin, huvittaako häntä muukin työ yhtä paljon kuin koneiden laitteleminen.

— Kaiken hyödyllisen työn täytyy huvittaa, se on varma. Ja kaikki hetket pitää käyttää työhön. Ajattelas, setä, sitä seikkaa, että ellen olisi tätä tietä lentäessämme ollut työssäni, en enää ehkä koskaan olisi saanut nähdä isänmaatani. Minä olinkin jo jättäytynyt hindulaisten pariin ja myyrästin pari päivää peltotyössä. Mutta sitten taas tuli polttava ikävä mieleen ja eräs paimen vei minut salaa Gangesin rannalle. Nousin puuhun, nähdäkseni Benaresin ja aloin siinä taas ikävissäni naputella koneettani. —

— Tämä ikäväsi oli samalla hetkellä, kun minä Benaresista lähtiessämme ajatuksissani sanoin sinulle ijäiset jäähyväiseni ja muistelin pyhän kaupunkia paetessamme veljesvalaasi. —

— Sitähän minäkin muistelin ja siitä sähköitin. —

Murulla olisi ollut vielä paljon kertomista, mutta minä painoin hänet levolle, sillä yö oli jo käsissä.

Hän nukkuikin melkein heti ja minun suurin iloni oli nähdä, miten viihdyttävän onnekas unenhymy kultasi hänen kasvojaan.

Kuinka sinä, rakas ystäväni, käsität Murun Gangesista pelastumisen mahdollisuuden?

Minä ajattelen asian niin, että krokotiilit luulivat häntä uivaksi kukkaröykkiöksi — eihän hänestä käynyt poltetun ruumiin käry; tai voi sitten sattua niin, ettei niitä edes tullut hänen tielleen, sillä ei niitä nyt sentään Gangesissakaan niin tuhkatiheään ole. Syyn taas siihen, miksei hän vaipunut aaltojen alle, saat vielä nähdä. —

Varmaa kuitenkin on, että tämän nuoren pojan kohaloita johti Kaikkivaltiaan varjeleva käsi.

XIII.

Mitä tapahtuu suuressa Siperiassa.

Ystävällinen lukijani! Ikävystynet varmaan minun pitkään kertomukseeni? Olen tahtonut esittää ainoastaan ääri viivoja niistä tuhansista tapauksista ja ajatuksista, joiden parissa liikuimme Pohjoisnapamatkallamme.

Vien sinut nyt muutamassa minuutissa Tsingangista Balkasjärven poikki, halki äärettömän Siperian, Toms-kin — Siperian suurimman kulkuteiden risteyskaupun- gin — Kautta Jenisein ja sen syrjäjoen Ala-Tunguska- nin sivuitse Kap Tseljuskin kärkeä ja Pohjoisnapaa kohden!

Tällä 6450 km taipaleella, johon meiltä kuluu lepoineen ja tarpeellisine varusteluineen 57 tuntia — tarkkaan ottaen vieläkin enemmän — saamme nähdä soita ja rämeitä, autiota erämaata, heinäaroja, joilla juuri kesän suussa tuhansien kukkien: liljojen ja tulpaanien väri- loiste hehkuu ja liekehtii sekä paimentolaislaumat karjoineen ja teltoineen liikkuvat, sekä havu- että sekametsävyöt.

50:llä leveysasteella saavutamme Siperian sekametsävyöhykkeen, jossa lehtikuusi, kuusi ja mänty luovat viher- reyden vaihtelua. Sitten kohtaamme allamme jo rajan, jossa ei enää silmäämme satu puita. Vain harvoissa kos- teikoissa näkyy joku pensaantapainen koivu, paju tai leppä.

Olemme tulleet alueelle, jossa maa on ikuisen roudan kahleissa. Se on tundra. Näemme maanpinnan peitteeksi viskatun harmahkon ja vihreänkirjavan vaipan, sammal- ja jäkäläkasvullisuuden, jossa muutamat suuri- ja káuniskukkaiset ruohot luovat vaihtelua.

Tässä on rautainen raja-aita, jonka yli rukiin, ohran, kauran tai muun viljelyskasvin hoitoja ei saata astua. Tämä — sulamattoman maan raja — kiertää omituisesti koukistellen ympäri maapallon. Sitä on kuin kaksi suurta jättiläistä kilvan sysinyt, toinen pohjoiseta etelään, toinen päinvastoin.

Lähimpänä meidän maatamme viskautuu se Uralin länsipuolitse Karian mereen, jonka länsirajana No vaja-Semlja on ajojaiden alueella. Siperian puolella on Jäämeren jättiläinen jaksanut sen sysätä aina 60 (siis Hel-singin) leveysasteeseen, mutta Jenisein paikkeilla jo päiväntasaajanjättiläinen painoi sen takaisin aina pohjoiseen napapiiriin. 110:llä it. pituusasteella painaa Pohjan jättiläinen sen Ruotsin eteläkärjen leveysasteeseen. Huomaat siis, että Aasian koillinen niemeke on kylmää. Siellä onkin maapallon kylmin paikka, pakkasnapa (Verhojanskissa). Lännen puolella sipuu tämä raja Alaskan eteläpäästä Winipeg-järven eteläosaan ja siitä Hudson-lahden eteläkärjitse Labradorin eteläpuoleen.

Voimme myös tehdä sen helposti muistettavan havainnon, että ylemmillä leveysastejlla on meri-ilma mannerilmaa lämpimämpi, päiväntasaajalla päinvastoin. Pohjoisen kylmä jättiläinen on jäinen maa, jota vastaan taistelee lämpimämpi meri, päiväntasaajan kuuma jättiläinen on lämmin maa, jonka voimia koettaa jäähdyttää viileä meri-ilma.

Näiden kahden jättiläisen kamppailu on aiheuttanut

erilaisia kasvullisuusvyöhykkeitä, ihmisrotuja ja eläimistöpiirejä maapallollamme.

Jo kohta Balkas-järven yli tultuamme on meidän täytynyt — varsinkin Erkin ja Murun, jotka vuoroin ohjaavat — pukea vahvat turkit yllemme. Täällä näes puhaltaa vastaan vihainen tuuli, joka johtuu siitä, että sisämaa on alkanut lämmitä, kevyt lämmin ilma tempautuu ylöspäin ja sijaan syöksyy kylmä raskaampi ilma. Tämän ilmiön tapaa monessa kohden maapallollamme.

Meidän tekisi mieli pistäytyä vielä mahtavan Lena-joen alkulähteillä, Baikal-järvellä. Muru näes tietää siitä kertoa paljon ihmeitä. Se on maapallon syvin järvi, tyyneä erittäin kaunis, mutta raivo myrskyissään. Tammi-kuun 35° pakkasessa saattaa se eteläosastaan vielä aaltoilla, mutta järähtää sitten paksuun jäähän. Kerrankin oli rakennettu rautatie tämän järven jään yli! Kaloja siinä on jos kuinka paljon, 5 lajia lohiakin. Nimi Baikal merkitseekin: rikas.

Se meidän on kuitenkin — samoin kuin seikkailumme Jenisei-joella — sivuutettava, sillä aika rientää nopeasti ja koneen moottori syö bentsiiniä joka tunti. Mihin me joudumme, jos tämä aines loppuu meiltä täällä erämaan keskellä!

Olemme varsinkin tällä viime taipaleellamme joutuneet monta kertaa otteluun ilmahirviöiden: pyörremyrskyjen kanssa ja niissä tarvitaan voimia niin koneessa kuin miehissäkin.

Seuraamme kuitenkin Jeniseitä noin 400 km matkan. Omituiselta näyttää nyt seutu, jossa ennen mainittiin remuavan, vilkkaan ja iloisen elämän vallinneen. Sanottiin takavuosina itse joen pinnan olleen ehkä tiheämmin asutun kuin maan. Siellä liikkuu hirsilauttoja, joiden selkään

oli asetettu pienoinen mökkipahanen, missä asusti ja eli kokonainen perhe. Siellä kiiti eteenpäin puhkuen höyry-laiva, vieden hälliseviä varsinaisia venäläisiä, turkkilaisia, tunguseja, kirkisejä, tataareja, jakuteja ja jos mitä paikasta toiseen. Toinen höyry hinasi suunnattomia tavaraaluksia, kokonaisia kauppapuoteja. Rannalla huito ja huusi hevospies jonkun sillankohdalla. Niin: ennen oli ollut Jeniseillä ja sen ympärillä huisketta ja hällinää. Nyt sitä vastoin näytti monin paikoin kuolleen hiljaiselta ja väsyneeltä. Suuri maailman sota on puhaltanut Siperiankin yli! Se on kaivellut ne kätököt, joita mahtava Venäjä vuosikymmeniä tsaariensa väkevän käden avulla kokoili, sovitteli ja sijotti. Se on repinyt myöskin koko Venäjän kansan. Sen sydämessä on haava, joka ehkä vuosi kymmeneen ei ehdy vuotamasta.

Minun näissä mietteissä istuessani on Muru jälleen alkanut nakutella ja viilailia jotakin keihäänkärjen tapaista, jättäen moottorin omiin hoteisiinsa.

Yht'äkkiä leimahtaa silmissäni valtava liekki. Muru viskaa vasaransa ja viilansa ja syöksyy säikähtyneenä moottorin luo. Mutta se on jo myöhäistä. Kuuluu kova rasahdus, kuin raudan katkeama. Sitten seuraa vinkuvaa ja kitisevää ääntä, ja moottori alkaa hiljentää vauhtiaan.

— Mitä te ruskatte siellä? Hoitakaa moottoria! — kuuluu puhelimesta upseerin käskävä ääni.

Me emme kumpikaan saa sanaa suustamme.

— Antakaa käydä, lisää bentsiiniä! — karjasee upseeri.

Mutta vauhti hiljenee, lintumme siipien lyönti harvenee ja se alkaa luisua syvyyttä kohti.

— Hukassa olemme! Putoamme suoraan tunturilammen keskelle! — soi upseerin tuskainen ääni.

— Ohjaa oikealle! — neuvon hädissäni.

— Kyllä se on ohjattava! Kolmensadan metrin päässä on allamme vesi. Tästä ei ehdi mihinkään kääntyä. —

Erkki saa kuitenkin käännetyksi suuntaa sen verran, että putoamme suoraan lammen rannalla olevain lehtikuusten vierelle tasaisen vaivaiskoivuviidakon helmaan.

Olimme ehtineet luiskahtaa juuri pohjoisnapapiirin (meidän maassamme Kemi-järven etelä-osan poikki, Kemi- ja Ounas-joen yhtymän yläpuolitse) yli ja tulleet 68 p. lev. ja 88 it. pituusasteelle. Suunta edessämme Jäämeren rantaan oli 860 km.

Tämä tapahtui tuntia ennen kesäkuun kolmannentoistapäivän loppua, ja tämä oli kertomuksemme kolmas-toista luku!

Onneton kolmetoista!

XIV.

Me varustaudumme kamppailuun Jättiläisen kanssa.

Tässä me nyt istuimme ja olimme! Ympärillämme avautui tundran ihmeellinen näkemys: sydänyön hetkinä täysi selkeä päivä, aurinko näkyvässä, häviten vain hetkeksi kapeitten, pumpulinpehmeiden pivensäikäleiden alle. Nämä vaihtavat yhtenäen muotoaan, toiset paikkaansa ja väriänsä, ja niin koko seutu laaksoissa, kukkupaikoilla ja kristallinkirkkaassa vedessä saa omituisen väriliekinnän. Olemme kylmässä, *arktisessa* kasvi- ja eläinpiirissä, jossa talvet ovat pitkät ja vihaisen kylmät, kesät lyhyet ja koleat. Lämpö tälläkin kertaa on tuskin 2 astetta, vaikka se kotipaikkeilta lähtiessämme oli ollut 20°!

Niin: epäilemättä on etsimämme Jättiläinen lähellä meitä! Sen pitkät, huuruiset partakarvat ovat jo sormin koskettavissamme, mutta menemmepäs nyt ja saavutamme sen!

Upseeri tarkasteli hetken konetta ja ilmotti meille sitten sen ilosanoman, ettei vika ollutkaan parantamaton. Kolmen, neljän tunnin ponnistus vain, ja jälleen saisimme jatkaa! —

Juhannus syttyi sydämiimme tästä tiedosta.

— Hei, eteenpäin, uskaliaat ja rohkeat Pohjanpojat!
— huusi Muru ja viskasi hattunsa korkealle.

— Elähän heitä sitä. Saattaa matkahaukka tulla ja siepata, entäs sitten? —

— Johan minä Indiaasta asti ajoin Balkasille paljain päin, käyhän se tästäkin eteenpäin — hän vain nauroi.

— Kyllä! Tiedätkö, että kohtaamme vielä niinkin kylmiä paikkoja, että tuli tikussa jäätyy? —

— Vai niin! No sitten on parasta meidän jäädyttää itsemme jo edeltäpäin valmiiksi sitä varten! —

Upseeri korjasi konetta ja minä Murun kanssa töllistelin taivasta ja maata.

— Tiedätkö mitä, setä? — sanoi hän yht'äkkiä — Me olemme juuri samalla leveysasteella kuin kaksi vuotta sitten Ounasvaaralla ja sama on kuukauden päiväkin —

— Olemme vähän ylempänä. —

Sitten alkaa meille hirveä leikki hyttysvihollisien kanssa. Niitä karkaa sakeissa parvissa kimppuumme, myrkkypistimet valmiina ihoamme iskemään.

— Mistä näitä tänne näin paljon tulee? — kysyi Muru.

— Niitä nousee norosta ja suon sydäimestä. Pistiäis-hyttysten tapa on munia veteen. Keväällä sikiää munasta toukka, toukat koteloituvat ja muutaman päivän perästä pyrähtää lentoon tuo siivekäs olento — selitin.

— Täällähän on tunturipeura ja pohjankettu! muisti hän. — Meidän täytyy ampua niitä joku. —

— Sitä emme voi tehdä. Meidän on jatkettava matkaamme. Ja voisimmehan eksyä, kuten Indiassa. —

— Vähät tuosta! Tässä on niin paljon lähempänä kotimaata, että muutamassa päivässä tämän matkan juokseekin. —

Varmaan meille olisi tässäkin sattunut jos mitä selk-kauksia seudun paimentolaisten, *samojeedien* kanssa, jos olisimme joutuneet päivään viipymään. Tai olisimme ehkä kohdanneet vanhoja sukulaisiamme: suomalais-ugrilaiseen heimoon kuuluvia *voguleja* ja *ostjakeja*, tai ehkäpä vil-lejä raakalaisia *tunguseja* ja *jakuteja*. Mutta onneksi ehdimme valmistua aikanaan tuulen tielle.

Kääriydyimme nyt mahdollisimman huolellisesti talvi-tamineihimme. Näytimme niissä niin hullunkurisilta, että täytyi väkisinkin nauraa toisilleen.

— Setä on ihan kuin se hulmaani-moksi siellä Indiassa! iloitsi Muru.

— No sinä olet sitten melkein kuin maitovellissä uitettu lihapulla. —

Ennen lähtöämme söimme vielä jotensakin navakasti ja hyvin ruokahaluin, sillä pitkiin aikoihin ei ollutkaan ruoka liioin maistanut.

— Tämä on viimeinen ateria, mitä suuressa Aasiassa syömme. Muistakaa sitä pojat ja ottakaa sen kunniaksi! — huusi upseeri täyttä kurkkuaan.

— Ja tämä on ensimmäinen ateria, minkä vahvistamina varustaudumme vastaanottamaan Pohjoisnavan Jätti-läisen — lisäsin minä.

— Sano toki: taistelemaan. Vai luuleeko setä, että me vaan lennämme Jättiläisen nenän päälle ja sanomme hyvää päivää ja hyvästi, tekemättä sen ihmeempää — sanoi Muru rohkeasti.

— Mitäs ihmeitä sinä sitten aiot tehdä? — minä utelin.

— Sen Jättiläisen sylistä ammutaan ainakin puolen-kymmentä hyljettä, jääkarhu ja pari mursua. Mursun

köllikkä viedään sedän kotiin ja jääkarhu linnun vuok-
rasta. Kantaahan tämä kone niin paljon? —

— Kantaa, kantaa se — vakuutteli upseeri.

Ja näin puhein me kohosimme ylös ja läksimme koet-
tamaan lintumme kantokykyä.

Kuusi tuntia tämän jälkeen — kesäkuun 14 pnä klo 9
näytti äärettömässä kaukaisuudessa avautuvan eteemme
tyhjiys, joka tuntui pyörryttävän avaralta.

— Varmasti moottorissa! — komensi Erkki Murua.

Muru asettui kuin naulittu paikalleen, silmä teräksenä
ja käsi tarkkaavan varmana. Ei saanut kulua hetkeäkään,
jolloin hän ei valvonut koneen käyntiä.

Minä iskin katseeni avaruuteen. Mittasin sitä joka
suuntaan, mutta mistään päin ei löytynyt silmälle tuki-
kohtaa tai rajaviivaa. Aistimukseni vain vakuutti, että
me lensimme laskemattoman auringon alla, tundran vii-
meiset jäiset rippeet alapuolellamme, kohti sitä maailman-
osaa, jonka tuntematon salaperäisyys on maksanut monta
ihmishenkeä. Mikäli matka leikkautui, oli kuin olisi vas-
taan vierinyt vihainen jättiläinen, Jäämeri, jossa oli
uhmaa ja voimaa, mutta ei armoa eikä väsymystä.

Pohjoinen Jäämeri! Mitä muuta se on kuin Jättiläinen,
jonka terävät ja hirveät hampaat — ajojäälohkareet ja
röykkiöt — olivat valmiit puremaan ja puristamaan ja
jonka hyinen henkäys saattoi kiduttaa ja kuolettaa viluun
ja nälkään! 14 milj.km², eikö siinä ollut alaa virroille,
jälle, selkeille syville avovesille, myrskyille, lumituiskuille
ja tuhansille nisäkkäille ja linnuille? Tämän jättiläisen ja
sen selän yli kohoavan avaruuden ystäviähän ovat valas,
jääkarhu, mursu, hylje, myrskylintu, myrskypääsky,
alkka, norsunluulokki, pormestari, alkkakuningas y. m.

Jättiläinen lähenee lähenemistään. Minusta tuntuu

että rintaani ahdistaa ja päätäni huimaa. Koneemme liekkuu kuin kevyempää tyhjyyttä piesten. Sen suriseva ääni kuulostaa itkulta, joka lähtee hukkuvan huulilta. Kylmänhuuru lyö lasiin ja särkee suoraan alas sukeltavan valonsäteen tuhansiksi toisiinsa sekoutuneiksi hiukkasiksi.

Hitaasti vaihtuu valoilmiö. Tuolla alkaa jo sinistä taivaan lakea vasten kohota jokin tummanharmaa. Sitten seuraa vaalea, kellervä ja viimeksi valkea ja vihreä. Se on kuin jättiläisjoutsen, joka kelluu sinisen veden selällä. — Siellä uivat korkeat jäävuoret!

Pelottava on Pohjoinen jäämeri. Mitättömän pieneksi sitä nähdessään tuntee maan asukas itsensä. Mutta kuitenkin on ihminen uskaltanut käydä kamppailuun sen kanssa.

Ruotsalainen ilmapurjehtija Andrée, joka syysmyrskystä oli tehnyt rohkean lentonsa Ahvenanmaan saariston yli, varusti jättiläisilmapallon — 20 m läpimitta ja 4500 m³ vetykaasua ja läksi 11 p. heinäk. 1897 lentämään uskoen menevänsä Huippuvuorten ja Beringinsalmen 3700 km välisen taipaleen. Hän katosi tietämättömiin. Harras tutkimusten kannattaja Bennett osti laivan »Jeannette» ja lähetti sen San Franciscosta 1897 pelkäämättömän De Longin johdolla Pohjoisnavalle. Seuraavan vuoden loka-kuussa tuhoutui laiva ja vasta kolmen vuoden perästä tavattiin Grönlannin etelärannanalta laivasta lähteneitä esineitä — jotka olivat tehneet matkan — ehkä haetun paikan kautta — uuden Siperian saarilta.

Tällaisiin retkiin osaaottaneita satoja henkilöitä ja lukuisia laivoja on jäänyt Jättiläisen uhriksi. Mutta onpa onnetar heitä voittajinakin palauttanut! v.v. 1878-80 kansalaisemme E. A. Nordenskiöld purjehti Aasian pohjoispuolitse lännestä itään; norjalainen F. Nansen 1896

tunkeutui tuhansien vastuksien läpi 86 pl. asteelle saakka ja amerikalainen Peary todistaa 1909 saavuttaneensa Pohjoisnavan!

Koneemme halkaisee hitaasti ilmaa. Tuntuu kuin Jättiläisen rutistava voima koettaisi vangita sen siivet ja iskeä takaisin painavan puhurinsa sen rintaa vasten. Mutta lintumme, joka ei ole kammonut Himalajan huippuja, ei myöskään ota säikähtääkseen Jäämeren majesteetillista vastarintaa.

Jättiläinen nousee edessämme kuin jostain syvyydestä. Nyt jo erottaa silmämme valtavan sinisen railon, joka auringon häikäisevässä valossa ja kuulaan kirkkaassa ilmassa heijastaa myöskin keltaista, vihreää ja violettiä. Näky on todella huimaava. Musta maajuova allamme, joka kapenee minuutti minuutilta, näyttää juoksevan takaisin päin ja sitä mukaa lähenee tuo edessä oleva suuri ja voimallinen meri.

Kesäkuun helteestä emme tiedä, sillä ilma, joka lyö vastaamme, on alle jäätymäpisteen.

Mutta yht'äkkiä tunnen, että lintumme siipien lyönti hidastuu ja me alamme liukua alaspäin lähetessämme juuri veden rajaa.

— Mikä tuli? — kysyn upseerilta sydän säikähdyksestä halkeamaisillaan.

— Ei mikään, me vain laskemme tahallamme alas. Tässä näkyy olevan niin suuri asia kysymyksessä, että on ehdottomasti tehtävä tarkka ja luotettava sotasuunnitelma. Meidän on täsmälleen määrättävä suunta, laskettava miten kauas uskallamme yrittää, että bentsiiniä jää myöskin paluumatkaa varten. On tarkasteltava ja jos mahdollista täydennettävä muonavarastomme — ja päätettävä: yritämmekö lentäen vallottaa Pohjoista Jäämerta! —

Katsoin kelloa; se oli täsmälleen 10 ap. Näin nyt ensikerran omin silmin Pohjoisen Jäämeren aallot.

Muru katsoi myös silmästä silmään Jättiläistä, jonka tervehdysmatkaa varten hän oli rakentanut lentokoneen ja viettänyt monta unetonta yötä.

— Hyvää päivää, hyvä herra! — hihkasi hän ensimmäiseksi.

Ensimmäinen huimaava leikki.

— Sano, setä, mistä noita tulee noin paljon? — kysyi Muru heti minulta, uivia jäävuoria ja möhkäleitä osottaen.

— Niitä tulee kiinteistä jäätiköistä Novaja Semljasta, Frans Josefin maasta, Huippuvuorilta, Grönlannista ja navan ympäriltä. —

— Miten ne sieltä lähtevät ja mitä ne sitten täällä kelluilevat? — tutki hän. Johdonmukaiset pojat haluavat näet kaiken tietää perinpohjaisesti.

— Näillä jäätiköillä n. s. *maajätikkö* soljuu alas laaksoja pitkin vuonoihin. Tämä liukua laskeva Jättiläinen työntää vedenrajan päästyään päänsä veden alle, sillä se tulee valtavalla painolla. Mutta sitten sen täytyy kimota ylöspäin, koska jää on kevyempää kuin vesi. Kuuluu rytinä, sillä vesi murtaa poikki jää-jättiläisen pään. Tämä painuu taas alaspäin, mutta veden paine ponnistaa sen ylös. Silloin siitä lohkeilee suuria möhkäleitä, jotka putoavat kohisten vuonoon, ja pirkkottavat vettä jättiläissuihkuna pilviä kohti.

Sitten keinuu jäävuori ylös-alas ja lipuu hiljalleen loitommas jäätikön kärjestä. Tämän matkalaisen tempaa sitten haltuunsa joku virta ja vie avomerelle. Nyt se on matkallaan. Siitä näkyy vain noin setsemäs osa. Käsität siis, kuinka suuria ne saattavat olla, jos tuossa näkyy 10 m

korkea jääkappale! — Toisinaan voi se kaatua kyljelleenkin ja silloin siitä pistää näkyviin aina 100 m korkuisia okaita ja hampaita. Nämä tulevat tänne lämmittelemään ja — sulamaan.

— Eikö sieltä sisäjäätiköiltä sitten lopu viimein jää, kun tätä jatkuu vuosituhansia? —

— Jättiläinen on suuri ja se lisää voimiaan sikäli kuin niitä vähenee. Uutta jäätä muodostuu yhä runsaista lumisateista ja kostean meri-ilman tiivistymisestä jäätiköillä. Ajatteles, että Islannin maajäätiköt, fondit, täyttävät 13 tuh. 400 km² alan. Pohjoisen pallonpuoliskon suurin maajäätikö on Grönlannissa (vihreässä maassa). Saaren länsirannalla on vain 100-200 km leveä vyö, johon tuo sisämaan jää ei ulotu. Tämän saaren jäätikkö on 2500 km pitkä, 800 km leveä ja satoja, ehkäpä tuhansiakin metrejä paksu. Se on jättiläispeite, jonka alle mahtuisi, — ei lämmittelemään, vaan jäähtymään — viisi Suomen suuruista maata! Sitten sinä epäilet jään loppuvan! Tiedemiehethän pelkäävät tulevan uudestaan ajan, jolloin jääjättiläinen paiskautuu Skandinaviankin päälle. —

— Näkyykö noita sitten kaikkialla Jäämeressä? —

— Kyllä kaiken n. s. ajojaiden alueen seuduilla. Se on meidän maamme kohdalla ehkä 300 km pohjoiseen, pitkin Venäjän ja Aasian pohjoisrantaan, Kamshatkan ja Alaskan eteläpuolellakin ja kaikissa läntisen pallon puoliskon pohjoisissa lahdissa. Navan ympärillä, pisimmältä Alaskaa ja Siperian koillista kärkeä kohti, on luonnollisesti kiinteä tutkimaton jäätikkö. Ainoastaan amerikalainen Peary väittää käyneensä Pohjoisnavalla. —

— Milloin? —

— Muistaakseni 1909. —

— *Me käymme vuonna 1920!* — sanoi Muru hyvin vakavasti.

Menimme sitten koneeseen, jossa Erkki oli mittailut, piirustellut ja laskenut.

Näin hänet vakavampana kuin milloinkaan. Hän seisoi pikän aikaa piirustukseensa tuijottaen ja veteli ris-tejä laskujensa yli. Väliin siveli hän oikealla kädellään lintumme kajuutan seiniä, kuin niiden kestävyyttä tunnus-tellen. Sitten taas tuijotti paperiin ja sanoi meille, pää-tään nostamatta:

— Vakavasti minun täytyy ilmoittaa teille se ikävä asia, ettemme voi lentää Pohjoisnavalle. —

— Emme! — huudahti Muru hämmästyneenä.

— Sano suoraan: me emme sinne pääse! — kehotin minä.

— Sitä minä en voi sanoa, koska minä en sitä usko. Mutta yksinkertaisesti selittäen: me emme ole ensinkään varustautuneet tällaista matkaa varten. —

— Se on muutenkin mahdotonta täytyi minur väitellä.

— Se *ei ole* mahdotonta! Mistä syystä se sellaista olisi? —

— Siitä syystä, ettei sitä ole kukaan yrittänyt lentää. —

— Tuo väittäjä ei todista mitään. Jonkun kai täytyy olla ensimmäinen missä asiassa tahansa. —

— Uskoiko Nansen, että oli mahdotonta purjehtia Atlantin merestä Pohjoisen Jäämeren kautta Isoon valta-mereen, vaikka sitä oli huonolla menestyksellä koetettu ja kaikki sanoivat, että se on mahdotonta? — kysyi Muru minulta. Ja heti hän lisäsi:

— Ei, Nansen yritti ja onnistui. Meidän on myöskin rohkeasti yritettävä. —

— Upseerikunniani velvottaisi siihen. Mutta nyt on

niin, että tästä on matkaa vielä 1580 km. Se kysyy paljon voimaa ja aikaa. Suomen messut ovat *kolmentoista* päivän perästä, sillä ne alkavat 27 p. —

Onneton kolmetoista taaskin!

— Kuulkaahan, hyvät ystävät — vakuutin minä. — Puhumatta voimasta tai ajasta on meidän mahdoton lentää Pohjoisnavalle! Sanon sen vieläkin, kuulettehan: se on *mahdoton*. —

— Perustelut väitöksellesi? —

— Sääsuhteet ja ilma. Me emme saa riittävästi selkeää säätä, me emme saa tarpeeksi happea eikä tarpeeksi tiivistä ilmaa. —

— Se on otaksumaa ja lorua, jota minä en usko — väitti upseeri.

Hän oli todellinen taistelumies, jonka rohkeutta eivät saaneet mitkään otaksumat horjuttaa.

— Ja mitä me siitä vaivasta hyödyimme? kysyin. — Kuka meistä kykenee mitään tutkimaan, tai kuka meistä on valmis auttamaan itseänsä ja tovereitaan vaaran sattuessa? Vaarat, jotka Pohjoisnapamatkailijaa kohtaavat, ovat hirvittäviä. Niistä ei pelastuta ilmapyssyillä, sähkötyskoneilla tai jollain muulla sellaisella. —

— Ei, kyllä meidän kuitenkin on yritettävä. Ja jos näemme todeksi sedän mahdottomuuden, niin käännämme suuntaa ja ajamme Huippuvuorille. Näkemistä on sielläkin ja siitähän on vain vilahduksen matka kotiin — esitteli Muru.

— 1900 kilometriä! — todisti upseeri.

— Lähdethän sinä, Erkki, Pohjoisnavalle? — kysyi Muru, laskien kätensä upseerin olalle.

— Olen laskenut, että parain lento veisi aikaa 16 tuntia. Paluumatka 26, yhteensä 42 tuntia. Meillä ei riitä bent-

siini niin pitkäksi aikaa. Indian matkat sen tekivät. Ja tähän on joka tapauksessa lisättävä — ties kuinka monta tuntia — säähaittoja varten — rohkeni hän jo myöntää.

— Sano epämääräinen aika, esim. kaksi vuotta! — vakuutin puolestani.

Pitkällisen väittelymme lopputulos oli, että Erkki ja Muru päättivät yrittää *niin pitkälle* kuin mahdollista. Minä koetin edelleen ehkäistä sillä, että olihan jo Jättiläinen, jota olimme lähteneet tapaamaan, nähtävissämme, mutta Muru kiusasi:

— Kuka sen on sanonut, mitä me näemme ja löydämme jättiläisen sylistä ja selkärangan päältä! —

Olemme jälleen ilmassa ja leijumme koillista suuntaa, määränämme Pohjoisnapa. Valtavan voimakasta on nähtävä allamme ja ympärillämme. Kone saa liukua hiljaa ja parinsadan metrin korkeudessa. Kanssamme kilpailee puolen kymmentä lokkia, jotka väliin leijuvat suoriin siivin, kauniita kaartoja tehden. Tuossa siuhahtelee parvi myrskylintuja. Ahnain ja vaanivin silmin syöksyvät ne alaspäin, vedestä saalista pälyillen. Siinä siuhahti sivutsemme pormestari, Jäämeren suurin lokkilaji, taitava ja rohkea naalien kanssa tappelija. Kas, tuossa siuhahtelee surullisesti kirkuen lumenvalkoinen mustanokkainen norsunluulokki! Tuossa puolenkymmentä samantyyppistä kököttää juhlallisen arvokkaina jäälohkareella. Se on kaunein koko Jäämeren siivekkäiden joukossa. Tuosapa istui musta parvi kottaraisen kokoisia alkkakuninkaita ja pulahti äkkiä päälaelleen veden sisään!

— Hei, Erkki! Ammutaan tuo hylje! — lähti Muru yht'äkkiä.

— Ei meillä ole nyt aikaa käydä niitä hännäämään. Pidä vaan moottorista huoli. —

Tuolla lentää joku hirvittävän valtava ja musta ilmassa. Mikähän se on? —

— Ylemmäs! — huudan Erkille.

Kone koettaa nousta vaivaloisesti.

— Vieläkin ylemmäs, etkö näe, että me lennämme suoraan kohti. —

Ja samassa se tuli ja repäisi lintuamme. Olisimme olleet auttamattomasti hukassa, mutta Erkin varma ja voimakas käsi osasi saavuttaa tasapainon melkein yhtä nopeasti kuin repelevä myrskyn pyörre koetti meitä kaataa.

— Siinä oli ensimmäinen vastus — huusin hänelle. — Niitä tulee vielä montä. —

Nyt tunsin, että kone nousi säännöllisesti. Tuolla häämötti valkean ja vihreän juovainen ajojäiden reuna.

— Lisää bentsiiniä! — kuului käsky Murulle.

— Siinä on aivan liikaa ennestäänkin. —

— Mutta kone ei tottele, se pyrkii laskemaan. Toimiiko moottori? —

— Ehdottomasti. —

Sitten minä alan tuntea taas tuota outoa rinnan ahdistusta. Kone nousee ja laskee. Se on kuin väsynyt lintu, jonka olisi mieli nähdä korkeus, mutta jonka rintaa leikkaa ilman viima ja jota ponnistusten väsymys pakottaa painumaan.

— Kone laskee, me putoamme kaikesta huolimatta sulaan veteen! — huusi Erkki.

— Missä on syy? —

— Sitä minä en osaa sanoa. Se on minusta odottamattontä. —

— Minä sen sanon: meidän on mahdoton lentää Pohjoisnavalle! —

Vastausta ei tullut Erkiltä. Tiesin hänen vain taistelevan kaikin voimin torjuakseen onnettomuutta. Mutta yhä varmemmin se tuntui lähenevän. Nopeat ja levottomat nousut ja laskut eivät ennustaneet hyvää.

— Varustakaa kaikkea mahdollista taskuihinne, me putoamme veden valtaan! — huusi upseeri hätääntyneenä.

Silloin hyppäsin syytämään haltuuni mitä sain. Tempasin kartan, polttolasin ja ilmapyssyn sekä osan eväitä. Murun ehdin nähdä ensimmäiseksi sieppaavan kolme käsipommia ja miekat. Hän ahtoi myös syliinsä eväitä, minkä jaksoi.

— Vaara ohi! — huusi samassa upseeri.

Me olimme kuin lyödyt hämmästyksestä.

Ja todellakin: koneemme nousi varmasti ylöspäin. Mutta heti tunsin sen taas laskevan.

— Vaara edessä, olkaa valmiit joka hetki! — huusi taas Erkki.

Vajaa kaksi kilometriä oli kiinteän jään rajaan. Olimme ajaneet ohi 80 p. leveysasteen 110 it. pituusasteen paikkeilla.

Ehdimme vielä älytä, kuinka kaksi komeaa kellahkoturkkista Jäämeren majesteettia seisoi takakäpälillään vihreältä hohtavan jään reunalla, meitä avosylin vastaanottamassa, ja vähän tuonenpana kisaili kolme hylkeen votkaletta, jotka heti meidät nähdessään viskautuivat mereen.

Sitten putosimme!

Kello oli seitsemän illalla ja täysi päivä.

Onnettomuus oli niin järkyttävä, että me Murun kanssa emme kyenneet liikkumaan paikaltamme. Upseeri tuli punakkana kuin krapu ja hymyillen luoksemme.

— Olkaa nyt hyvät ja astukaa ulos! — hän sanoi. Kumpikaan meistä ei löytänyt oikein mitään sopivaa sanottavaa.

Astukaa ulos — suoraan Jäämeren helmaan!

— Pidätkö sinä meitä hylkeinä, vai? —

— Minun täytyy vähän nukkua, sillä en ole kahteen viikkoon silmäni kunnolla ummistanut — sanoi hän ja paiskautui pitkäkseen kajuutan penkille. — Siksi toivoin, että te kohteliaisuudesta olisitte menneet siksi aikaa ulos. —

— Jaha, sinä tarkoitat, että menemme kannelle! Sehän käy päinsä kyllä. Voimme siellä kävellä ja — katsella. —

— Onhan teille enemmän tilaa tuolla — hän taas nauroi, viitaten tyynenä lepäävää vettä.

Minä aloin jo tosissani tarkata häntä. Oliko tuo rohkea ystävämme, iloinen ja rakastettava Erkkimme menettänyt järkensä? Hän kehottaa meitä kävelemään mittaamattoman syvän ja vaiteliaan uhkaavana lepäävän meren syliin! Ja sitten salamana iski aivoihini ajatus tuosta pelottavasta rautapullosta, jota hän oli sanonut käytettävän vain viimeisimmässä hätässä. Mitä hän aikoi sillä nyt tehdä, sillä jos tämä ei ollut viimeisin hengen hätä, niin sitten ei mikään!

Sen vuoksi minä ilmotin hänelle, etten aio poistua kajuutasta.

— No, Murun minä ainakin toimitan muille markkinoille, sillä hän nyt ei missään tapauksessa malta olla koluamatta ja nakuttelematta. —

Näin sanoen hyppäsi hän seisoaalleen, tempasi käyntiluukun auki ja alkoi hamuilla Murua syliinsä.

Ulkoa löyhysi viileä veden höyry.

— Mitä sinä, onneton, aiot — tehdä? minä hädäsäni parkasin, tavottaen poikaa kiinni.

— Viskaatko sinä minut mereen? — huusi Muru, katsoen totisin silmin ystäväänsä.

— En mitään muuta kuin pienen hauskuuden Jäämerionnettomuutemme kunniaksi. — Hän oli syytänyt Murun ottamat tavarat nurkkaan ja paiskasi sitten pojan suin päin mereen.

Kuin mielipuoli syöksyin minä perästä.

Emme kuulleet muuta kuin hänen kamalan naurunsa.

— Ha, ha, ho, ho! Joko tahdotte kävellä? — Tämä on rangaistus siitä, että pojan vekkuli oli syypää tundralla alas putoamiseemme ja tuotti siten häpeäpilkun minun loistavaan upseeri entooni.

Sitten harppasi hän perästämme ja seisoi veden pinnalla kuin tikku.

— Miks'ette te nouse kävelemään? — sanoi hän meille, ottaen kaksi marssiaskelta eteenpäin ja tehden kunniaa.

Ymmärrätkö sinä, rakas lukijani, tätä? Minä Murun kanssa en sitä hitustakaan käsittänyt. Mutta sen vaan tiedän, että hetken perästä *kävelin minä ja Muru juoksi meren sulaa pintaa pitkin.*

Sitten tuli meille tähän astisen seikkailumatkamme vaikein osa: meidän oli raahattava koneemme kiintojälle. Sillä vaikka lintu oli samalla vesitaso, ei se tällaisenaan kyennyt veden pinnalta nousemaan lentoon. Sitäpaitsi Erkki tahtoi välttämättä käydä katselemassa jäätikkökumpuja.

Omituiselta tuntui kävellä vettä pitkin ja painaa jalkansa valtameren selkään, kuin hiukan perään antavaan suohon.

— Mutta kuinka ihmeessä tämä on mahdollista ja käsitettävää? — kysyin hämmästyksen lyömänä,

— Maailmassa on moni asia *mahdollista* ja vain harva *mahdotonta*. Enkä minä vielääkään usko sitä, että lentäminen Pohjoisnavalle on mahdotonta, — joskin myönnän sen *meille tällä kertaa* sellaista olevan. Varmasti saat nähdä tai kuulla minun vielä suorittavan sen lennon! Mitä tulee sitten siihen, että näet nyt minun — ja itsenne myöskin — voittaneen valtameren, on se vain pieni uusien keksintöjen tulos — rohisi hän kova äänisesti. Ja sitten, ikäänkuin peljäten Jäämeren, tai sen hylkeiden ja karhujen, kuulevan hänen tärkeän salaisuutensa, osasi hän nyt puhua matalalla äänellä:

— Tämä ei ole mikään taikapuku, vaan ihan luonnollinen luonnon antimista valmistettu. Aines on otettu *kabokki*-nimisestä kasvista, jota kasvaa eräällä Australian koillispuolella olevalla saarella. —

— Mutta tähän on nykyajan merkillisimpiä keksinnöitä! —

— Ei se mikään keksintö ole. Sattuman kautta se on saatu selville. Tuo saari on brittiläisen maailmanvallan hallussa, mutta kabokki-salaisuuden tuntee ainoastaan suomalainen nero. *Siinä on verraton ase, jolla Suomi nostetaan Europan suurvallaksi.* —

— Turkanen, jos tämän olisin tienyt, niin en minä Gangesissa olisi melomalla itseäni maihin laahannut! — oli Muru jo aikaa sitten huudahtanut.

Muru oli myöskin kuullut Erkin selityksen. Mutta hänhän olikin poika, johon voi luottaa.

»Maihin» päästyämme meillä oli ensimmäinen työ ajatella oikein »lämmintä» ruokaa. Mieluista, joskin sala-peräisen kammottavaa oli touhuta täällä Jäämeren

saarella häikäisevän valkean lumen ja vihreäin jääryökykiöiden joukossa. Saimme siinä jokainen mieluista tehtävää. Erkki Murun kanssa päätti lähteä pyydystämään jonkun linnun tai hylkeenpojan illallispaietiksi ja minä sain jäädä tarkastelemaan ympäristöä sekä keksimään keinoa tulen aikaansaamiseksi.

Läksin rohkeana ja kevein mielin kompassiini luottaen. kapuamaan ja kiertelemään jääkumpujen lomitse

Mutta lienen tuskin edennyt viitisensataa metriä, kun minut yllätti outo näky.

Ensin tunsin omituista rasvan käryä, sitten kuulin murisevia ääniä ja loppujen lopuksi näin sinervää savua hiljalleen leijailevan taivasta kohti.

Edessäni oli mahdottoman suuren kumoon kaadetun padan muotoinen karvainen möykky ja sen ympärillä liikkui muutamia vahvarakenteisia, pienisilmäisiä ja leveänaamaisia miehiä keihäitään kolistellen. Minä olin karvainen, mutta nuo olivat vielä karvakkampia. Minä olin olevinani rohkea, mutta tämä näkemys lannisti minut. Luulin heitä ensin joiksikin jäämeren hirviöiksi, mutta kuulemani antoi minulle sen uskon, että he olivatkin ihmisiä, kalasteleva *tshuktshien* perhekunta. Tuon karvamöykyn — se oli telttä — sisältä kuului puurummun kolinaa ja tanssin hytkytystä.

Ensi hämmästyksen ohi mentyä hierottiin nopeasti molemmin puolinen tuttavuus. Meille luvattiin vieraanvaraisesti illallinen, yösija ja mitä muuta tarvitsimme sekä mitä heidän vähät varastonsa vain kykenivät tarjoamaan. No, hyvähän tästä tulikin! Heti näin hyviä naapureita.

Pistäysin sisällä, jossa näin sangen omituista. Parisen emäntää — yhtä karvakkaita — harteistaan leveät kuin

pöytälauta, neljä lapsen vanttua, jotka likasilmäisinä läskikimpaleet kädessään muistuttivat todellisesti karhun penikoita ja sitten vielä pari kolme keskenkasvuista tytön ja pojan votkaletta. Kaikilla oli yllään peuran- ja hylkeennahkaiset tamineet.

Perhe piti ilta-ilojaan hyvän päiväsaaliin kunniaksi. Äsken juuri oli tuli kärventänyt karhun päätä, joka uhrattiin meressä asuvalle voimalle, kalaonnen antajalle.

Muistelin jolloinkin lukeneeni tällaisten tshuktshien hierovan saaliillaan kauppaa rantaan laskevain amerikkalaisten kauppiaiden kanssa. Ja niin vilahti mieleeni mainio ajatus. Sitä tietä saisimme bentsiiniä, tai pahimmin käydessä houkuttelisimme heidät ehkä kyyditsemään itsemme veneillään maihin!

Mikäs hätä tässä nyt oli! Saimme seikkailla tarpeeksemme ja kun tuli halu lähteä, niin kelpo kotiinsaatto!

Osoitellen ilmotin, että me kiittäen otamme astaan heidän apunsa ja palaamme. Sitten läksin. Olin varma palaamisestamme, sillä jos emme olisi yösijää tarvinneetkaan, sitä enemmän tarvitsimme tulta ja jo mainittua apua.

Olin viipynyt korkeintaan tunnin, mutta toiset olivat jo saapuneet. Pieni hylje vain saalista, vaan huomenahan saataisiin lisää!

Kerroin sitten löytöni ja he olivat heti suostuvaiset tuumaan. Mitään muita aseita, kuin turkkien alle kätkeyt taskuaseemme, emme ottaneet, sillä saattoihan noin ystävällisiin ihmisiin luottaa. Lukitsimme siis koneen, raa-hasimme saaliin mukanamme ja menimme uusien naapuriemme pariin.

Kastuneet turkkimme, jotka olivat jäätyneet, herättivät naisväessä suurta sääliä. Heti he kuljettivat meidät

teltan sisällä olevaan nahoilla ympäröityyn nelikulmaiseen kamariin, jossa sammalsydäminen, hylkeenrasvalla täytetty lamppu valaisi katkuten ja lämmittäen.

Meille tarjottiin ruhtinaallista ruokaa: paistettua poron lihaa, keittämättömiä silakoita, jonkunlaista jäänkyljystä kiskottua imelältä maistuvaa sammalkasvia ja jälkiruuaksi tshuktshien herkkua: peuran suolisiälmyksiä.

Murulta ja Erkiltä venähtivät suut vähän oudosti, mutta minä silmää iskien huomautin, että syötävä oli, vaikkapa vain tuollaista valesyöntiä.

Asetuimme sitten yöteloillemme. Mutta kuitenkin minä Erkin kanssa en uskaltanut huoletta nukkua, sillä kuka saattoi taata näitä raakalaisia pakanoita? Päätimme vuoroon valvoa.

Tovin hiljaa olttuamme kuulin Murun supisevan jotakin.

— Mitäs sinä siellä puhelet? — kysyin häneltä hiljaa.

— Minä vain luin iltarukoukseni — vastasi hän vielä hiljemmin ja nukkui sitten.

Aamulla olimme uusiin oloihimme jo niin koteutuneet, että tunsimme olevamme talon karvakkaiden kanssa kuin samaa perhettä. Ainoa vastenmielisyytemme oli tuo likaisuus ja ilkeä löyhkä, mikä ympärillämme vallitsi.

Nyt rohkenin minä jo ryhtyä ottamaan selkoa, oliko meidän toivomistakaan saada tätä tietä apua osaksemme. Se kävi mahdolliseksi vain siten, että pari miehistä läksi mukaamme koneellemme, jossa näytimme heille öljysäiliön, koneen ja sitten osottelimme tulen palamista sekä annoimme heidän haistaa bentsiiniä.

Silloin mies ymmärsi. Mutta selitti kohta, että vasta kolmen viikon perästä tapahtui retki rannikolle. Sitä

ennen ei myöskään laivoja tullut. Tämä aika oli ahkerasti saalistettava.

No mitäpäsi siitä! Olihan meillä valta yrittää omin neuvoinkin, ja ellemme onnistuneet pääsemään, niin sitten oli nurkumatta alistuttava kohtaloonsa.

Vielä koneen luona ollessamme, kun Erkki jo kovaäänisesti selittäen ja viittoen teki sopimusta yhteiselle pyyntiretkelle lähtemisestä, veti Muru minut syrjään ja sanoi:

— Setä, minä aavistan pahaa. —

— No? —

— Etkö nähnyt, miten ahnaasti tuo mies iski silmänsä miekkoihimme? Varmasti meille tulee vielä noiden murjaanien kanssa sota. Minä näin yöllä niin omituista untakin. —

— Me pidämme varamme — sanoin ja kutsuin sitten Erkin. Kerroin hänelle Murun havainnon ja penäsin, että meidän jokaisen oli pyyntiretkellä ollessamme kartettava kaikkea sellaista, mikä saattoi heistä näyttää taikatempulta. Uskonnollisen ajatuksensa mukaan saattoivat he pitää meitä vaikka itse ilman pahoina henkinä. Yks' kaks' olisi silloin rauha rikottu.

Vannoimme mies miehestä yrittävämme parastamme ystävyuden ylläpitämiseksi ja rauhan säilyttämiseksi Jäämeren raakalaisten kanssa.

XVI.

Hurjaa ottelua, sylipainia y. m. Jättiläisen kanssa.

Upseeri oli ensimmäiseksi rikkoa valansa. Hän nimittäin, ollessamme noin puolentoista kilometrin päässä avoveden rajassa mursuja vaanimassa, yritti temmata äänettömän ilmapyössynsä esille, kun minä ehdin hänet estää sitä käyttämästä.

Meitä oli työssä seitsemän rotevaa miestä, — menköön nyt tällä kertaa sellaisista Muru ja minäkin! — Olimme asettuneet juuri pieneen valkoiseen teltaamme, tähystelläksemme hylkeitä, kun murjaanit (tshuktshit) heristivät tarkkoja korviaan. Taaempaa vedenrajasta loiskutti meihin päin kolme komeaa mursua. Tässä oli oltava hiljaa, jos mieli jotakin aikaan saada, mietin.

Mutta eikös mitä! Äkkiä alkoi sieltä kuulua hirvitävää mölinää, joka leikkasi luita ja ytimiä. Mursut näet pitivät laulajaisia! Silloin hyppäsivät murjaanit piilostaan esille, käsissään keihäät ja harpuunit sekä viittoivat meidät mukaansa. Juoksimme veneeseemme ja murjaanit päästivät kamalan mölinän vastaukseksi eläimille. Se oli tavalista mursujen ärsytystä, — niitä onkin helppo saattaa raivoon. Me yhdyimme mökään ja meteliin. Muru ka vahti seisoaalleen, viuhtoi kaksin käsin, hihkuen »hoo-heehiu»-taan, upseerin syvä basso jyrisi kuin myllynkivi ja

minä piipitin kukkopillinä. Eläimet korottivat äänensä, kohosivat raivoten vedestä pystysuorina ja pieksivät vettä, jotta se kuohui kuin kerma.

Olimme jo jotenkin lähellä, kun neljän murjaanin harpuunit viuhahtivat yht'aikaa kahteen noista metelijoitsijöistä. Mutta samalla pyörähti veneemmekin kuperikeikkaan ja me pulahdimme veden valtaan. Yksi murjaaneista jäi kahareisin aluksen selkään.

— Elkää kävelkö! — älähdin tovereilleni. Ja tämä ei ollut tarpeenkaan, sillä varmat vedessäliikkujat, tshuk-tshit, viskautuivat heti hätäämme ja työnsivät meidät veneeseen.

Samassa nousivat haavotetut eläimet jälleen näkyviin. Kaksi uutta keihästä iskeytyi niiden niskaan. Silloin kuulin pamauksen ja jotenkin selvällä suomen kielellä ihmettelevän huudahduksen:

— A bussy! —

Muru oli lauaissut aseensa ja murjaani sen huomattuaan päästänyt tuon ihastuksenhuudahduksen.

Sitten miehissä raahasimme kuolleet pedot kiinteälle jäälle, josta niitä kelkoilla illan suussa hinattiin teltille.

Olimme tuskin saaneet saaliimme ylös vedestä, kun päämme päälle ja ympärillemme ilmestyi parvi aave-maisia harmaita myrskylintuja, jotka alkoivat tapella ja kaakottaen vartoa osaa saaliista.

Neljä tuntia myöhemmin oli meillä melkein yhtä hauska leikki viiden jääkarhun kanssa.

Nämä ovat paljon varovaisempia ja arempia kuin mursut. Ainoastaan varoen ja viekkaudella on niitä saalistettava.

Näimme ne kaukaa auringon paisteessa pitävän iltakisojaan jään reunalla.

Mutta oli siellä muutakin, vaikkei siitä meille hiiskuttu! Siitä saimme myöhemmin vielä tuntuvamman vakautuksen.

Miehet toivat milloin runsaamman milloin niukemman saaliin, ja minä puolestani — valamme velvottamana — panin parastani ystävyystemme ylläpitämiseksi.

Mutta jo heti alussa sain sen surullisen käsityksen »oppilaistani», että oli jääkimpaleista helpompi leipoa piparikakkuja kuin näille ihmispolosille mitään opettaa.

Koetin asettaa heidät hyvään järjestykseen riviin istumaan. He viskautuivat kuin apinan pojat selälleen, ojentaen koukistetut säärensä minuun päin. Toinen nousi ratsastamaan toisen niskoilla. Kolmas läpytteli käsiään tai voiteli läskipalaselällä naamaansa, tahtoen osottaa minullekin samaa ystävyyttään. Kesken kaiken alkoivat he tanssia, hihkua ja lyödä häränpyllyä vuotien päällä.

Minä hihkuin vastaan ja koetin tolkuttaa, miten tuli koulukkaiden olla. Kaikki oli kuin tuhkaa tuuleen.

Sitten meidän piti oppia kirjaimia.

— li — sanoin minä.

— liiii — vinkuivat he.

— Se pitää sanoa ii! — tolkutin.

— Niiiii — tai jiiiii . . . huuu - hiiiii.

— Ö! —

— Öyyy! — mörisivät oppilaani.

Annoin sitten eräälle kynäni ja koetin opettaa piirtämään taskukirjani lehdelle ristin.

Kynän saaja haisteli kynää, päästi leveän mölisevän naurun, katkasi sen kappaleiksi ja pisti ne sitten kiehuvaan hylkeenrasvakattilaan. Toinen söi paperin suihinsa. Eräs älysi siinä rähäkässä sormukseni ja alkoi koplia sitä irti osotellen, että se oli pistettävä silmän päälle.

Jäähdyteltyämme — minulle tuli totta totisesti hiki tässä työssäni, vaikka olin Jäämerellä jääsaarella — aloimme lauluharjoituksen.

— Suu — sii — see — lauloin aluksi jonkinlaista kolmisointua.

— Vaa — vii — vuj — iiiu — alkoivat nämä kiljua ja sitten tuli kaikellaisia mahdollisia möliseviä ja uliseviä ääniä — aivan kuin eläinparvi olisi ollut edessäni.

Laskennon opetuksessa ei päästy yhtään mihinkään. Lyhyesti sanoen: koko työni meni myhkyrään.

Mutta minä päätin olla kärsivällinen ja rakkaudesta rikas. Vältin tukkapöllyjä ja muuta sellaista. Nauroin vain ja koetin tyytyä. He nauroivat vielä enemmän. En muuta tiedä: lystiä heistä ainakin tämä elämä oli.

Sanotaan ihmisen oppivan ajan kuluessa, vaikka hänellä olisi lehmän muisti. Näillä taisi olla pää pelkkää jäätä ja ymmärrys kylmää vettä. Ne eivät oppineet yhtään mitään.

Lopulta — pitkien aikojen perästä (unohdin jo päiväluvunkin) menetin minä kärsivällisyyteni ja suutuin, vaikka olenkin hyvänahkainen mies. Hylkäsin heidät elämöimään omiin hoteisiinsa, koettaen tolkuttaa muorille, että helpompi oli siirtää Helsinki Pohjoisnavalle kuin opettaa hänen mukulansa edes istumaan siivolla silmänräpäystä.

Hänestä se oli yhtä kaikki, mutta itsestäni se oli sangen karvas havainto. Olin näes aina uskonut, että minä veistän vaikka puupölkystä lapsen, joka oppii anakin kirjottamaan oman nimensä!

Muru näytti tässä tuskassani taas minulle, miten lapsi oppii, jos hänellä on harrastusta. Sillä puuhattuaan päivät väsyksiin miesten parissa hylkeitä, mur-

suja ja karhuja keihästellen ja ilman kirkujia ampuen opetteli hän iltaisin Erkin kanssa sähkökirjotusta. Mitään konetta ei saanut käyttää näkyvissä, ainoastaan pisteet ja viivat oli pönttävää päähän. Ja ennenkuin minä olin siirtynyt murjaanipoikain ja -tyttöjen opetustoimesta eläkkeelle, osasi hän täydellisesti käyttää sähkökirjaimistoa. Vikkelät ja viisaat Suomen lapset!

Mutta sitten tuli kummaa. Eräänä päivänä oli Muru kiusannut Erkiltä avaimen ja mennyt tietämättäni koneeseen, alkaen siellä reistailla ja naputella suurempaa sähkötyskonetta. Silloin oli hän ihmeekseen saanut vastaukseksi pari napahdusta. Hikipäin ja uupumatta alkoi hän jatkaa, etsien asemia. Mutta vastausta ei enää tullut.

Hän kertoi Erkille, että Jääkarhu oli varmaan sähköttänyt hänelle, sillä lyönnit olivat lyhyet ja huonot. Nyt he menivät yhdessä Erkin kanssa koneelle.

Kolmen tunnin työn jälkeen palasi upseeri Murun kanssa, ja minä näin jo kaukaa, että jotain tavatonta oli kysymyksessä.

— Huomenna meidän on saatava lintu liikkeelle. Bentsiiniä pitää siunautua vaikka ilmasta, sillä me viipymättä lennämme Frans Josefin maalle — hän sanoi.

Minä katsoin ihmeissäni häneen. Muru tempasi taskustaan sähkösanomakaistaleen ja luki minulle.

»Frans Josef 81-58 kuolemaisillaan ... apua ...»

— Kuka siellä kuolee? kysyin.

— Siinäpä se on! Mitään jatkoa ei tullut. Sähköttäjän voimat ovat todella vähissä ja pikainen apu tarpeen. — selitti upseeri.

— Mahdotonta on meidän apumme. Mehän voisimme itse yhtä hyvin sähköttää vaikka Amerikan presidentille samat sanat. —

— Taaskin tuo *mahdotonta!* — vastasi upseeri närkästyneenä.

— Mutta hyvä ystävä, etkö sinä ymmärrä asiaa oikein! Miten me kykenemme lentämään tätä taivalta ja etsimään sieltä kymmenien jäätiköiden seasta kuolevan olennon, jonka nimeä ei edes mainita, puhumattakaan tarkemmasta asemasta: asteen minuuteista ja sekunneista. Me itsehän olemme myöskin haaksirikkoiset ja avun tarpeessa. —

— Emme missään hengen hädässä. Ja kaikesta huolimatta: sanoma osottaa, että avuntarvitsija on kansalainen, suomalainen. —

— Se ei ole lainkaan sanottu. —

Asia jäi meiltä riitaan, mutta se riita loppui hyvin lyhyeen.

Tapahtui näet niin, että Erkki seuraavana päivänä matkainnoissaan unohti valansa ja alkoi — kun hylje oli heiltä kaatanut veneen — kävellä veden pintaa pitkin sekä ampuipa vielä äänettömällä ilmapyssyllään jääkarhunkin. Silloin olivat murjaanit menneet suunniltaan — kertoi Muru. — Tuohon paikkaan jätettiin pyyntihommat. Miehet juoksivat teltalleen ja kahden tunnin sisällä oli koolla kuusitoista keihäsniekkää, jotka piirittivät meidät, uhaten lävistää joka ainoan, ellemme jättäisi heitä ja menisi matkoihimme.

Heidän uskontonsa mukaan me olimme pahoja henkiä, jotka oli loihdittava pois pyyntionnea pilaamasta.

Aika ja armo, joita anoimme, ei tullut kysymykseen. Meille syydettiin kärvennettyä lihaa matkaeväiksi ja keihäillä hoputtaen karkotettiin tästä valkeasta valtakunnasta, kuten muinoin Farao karkotti israelilaiset.

Seitsemän tunnin sisällä nousimme ilmaan. En enää

muista päivänmäärää, sillä alituinen touhu ja yhtämittäinen auringon näkyminen sekotti päivälukumme.

— Pääsette nyt meistä, mutta vielä me palaamme takaisinkin! — huusi Muru murjaaneille hattuaan heiluttellen, kun jo lintumme oli ilmassa ja tapaili tuulta siipiensä alle.

Erkin luvalla heitti hän sitten alas yhden pommin. Minä kerkesin vain älytä, kuinka hirveä vesiryöppy räiskyi korkeuteen ja vesikarpalot alas liukuessaan välkkyivät kuin hopeahelmet tai kristalli auringon paisteessa.

Tällä kyydillä läksimme palaamaan Pohjoisnapa-matkaltamme.

XVII.

Viimeinen vaara ja — voitto!

Panit, rakas ystäväni, varmaan jo merkille, että kertomukseni kiittää hurjin hypyin loppuaan kohti? Sen asian laita on näes niin, että minulta loppuivat muistikirjani lehdet ja Jäämeren keskellä oli ja on mahdoton paperia saada — siitä kun maallakin on kova pula ja yhtenäinen hinnan korottelu. — Muististani en taas voi mitään lisätä sillä se sanottava voisi olla hyvin epävarmaa. Mitä Erkki ja Muru muistanevat, eivät he minulle sitä ilmaise. Erkki näes väittää, että kukaan napamatkailija ei milloinkaan kerro kaikkea kokemaansa. He kertovat vain hirveimmät asiat ja jättävät omiksi tiedoikseen muut mukavammat. Minä olen koettanut tehdä päinvastoin.

Sen minä vain vielä muistan ja voin vakuuttaen lisätä, että meidän oli ajettava suorinta tietä Novaja Semljan pohjoispuolitse, mutta upseeri oli omin päinsä ohjannutkin lintunsa niinkuin itse tahtoi.

Eräänä hetkenä — senkin muistan — tuli Muru huolestuneena luokseni.

— Setä, Mikäs nyt neuvoksi? Bentsiini on lopussa, emmekä taida olla vielä Novaja Semljallakaan? —

— Putoamme ja kävelemme jalan. —

— Mutta jääkö lintu merelle? —

— Kyllä sen täytyy jäädä. Emme sitä voi selässämme kantaa — vastasin.

— Siinä tapauksessa jään minä vahtiin ja komennan Erkin kävellen hakemaan koneelle ruokaa, vaikkapa Moskovasta. Rangaistuksensa täytyy hänenkin saada — sanoi Muru varmana.

— *Lentäminen mahdotonta*, allamme Frans Josefin eteläisin saari, matka Novaja Semljaan 330 km ja lähimmälle mantereelle, Kuolaan 1488! — kumahti puhelimesta upseerin ääni. Samassa alkoi koneemme verkalleen liukua alas valkeaa jäätikköä kohden!

Sitten en muista enää paljoa. Kuin paha uni, on mielessäni pysynyt se, miten me Murun kanssa vietimme vuorokausia koneinemme jäälautalla, tähystellen taivaan rantaa mantereelta päin ja odotellen upseeria palaavaksi. Me taistelimme monet hetket elämästä ja kuolemasta, naputtaen koneeseemme ja odottaen vastausta. Tuuli kuljetti meitä, minne tahtoi, sillä voimamme olivat liian heikot hallitsemaan vihreän jäälaivamme suuntaa. Toisinaan yhteen osuvat jääkappaleet vihurin puristamina olivat rusentaa meidät hengettömiksi, mutta käsipommeilla olimme saaneet nämä vaarat vältetyksi.

Jos sinä, rakas ystäväni, haluat tietää kaikista niistä vaikeuksista ja kohtaloista, mitä minulla Murun kanssa oli elettävänä, niin lue jonkun edellämäinitsemäni Jäämeren matkailijan kertomus — ehkäpä Nansenin! Tuska, epätoivo ja kuoleman pelko karkasivat yhtenäin koneeseemme, jossa useimmat hetkemme vietimme. Ne ikäänkuin tahtoivat työntää terävät nuolensa tuon monta kovaa kestäneen lintumme läpi.

Me tähyilimme, toivoimme ja odotimme maata, manerta mitä tahansa, kunhan vain olisimme päässeet pois

jäiden ja tuulen kahleista. Toisinaan löyhysi vastaamme leuto ja lämmin ilma, joka tuntui tulevan suoraan kotimaasta, kotikoivikon päällitse. Ja vain sellaisien tuulenviestien harras ikävöiminen piti meitä vireissä ja viihdytti tuskan täyttämiä rintojamme. Mutta toisinaan leikkasi taas kaiken toivomme jäinen, siniseltä hohtava viima.

Aurinko paistoi yhtenäen taivaan laella. Se oli suuri almanakka, joka ilmotti meille ajan hidasta kulkua.

Vihdoin — sen muistan selvääkin selvemmin — hyppäsi Muru posket hehkuen ulos kannelle ilmottamaan minulle, että Erkki oli sähköttänyt ja kysynyt suuntaamme. Hän oli palaamassa, bentsiini muassaan.

Kymmenen päivän perästä hän sitten tulikin, odotettua ainetta tuoden. Hän oli kävellyt, sähköttänyt ja odottanut. Bentsiini oli tullut vastaan laivassa jo hyvän matkaa. Ja me olimme liukuneet tuulen mukana hitaasti, mutta varmasti länsi-lounas suuntaan.

Minä en häpeä sanoa sitä, ettei meidän riemullamme, nyt jälleen kohdatessamme, ollut rajoja. Me syleilimme toisiamme liikutettuina kuin eksyksistä yhteen joutuneet lapset.

Sitten muistan vielä erikoisen selvästi senkin, kun Muru, niin pian kuin olimme lentäneet jälleen kotimaamme rajain sisäpuolelle, istui pitkän aikaa syvissä mietteissään matossa riippuvaan rautapulloon tähyillen. Yht'äkkiä sanoi hän sitten minulle:

— Sanoiko Erkki siellä Jäämerellä niin, että se Australian saari, josta kabokkia saadaan, on brittiläisten oma?

— Kyllä hän niin sanoi. —

— Saarella on alkuasukkaita, vai miten setä arvelee?
— kysyi hän edelleen.

— Luullakseni. —

— Kabokkia täytyy saada meidän maahamme enemmän. Me varustamme retkikunnan ja lähdemme sitä noustamaan, ja jos ei koreaan pyyntöömme suostuta, niin me valloitamme saaren omaksemme ja keräämme kaiken kabokin. Tämän täytyy tapahtua, ellei ennemmin, niin ainakin sitten kun minusta on tullut lentäjä-upseeri. —

Tästä lähin muistan jälleen tapaukset erittäin tarkasti. Niitä olikin niin kovin vähän.

Hyvän aikaa lennettyämme kuulin Erkin äänen:

— Olavinlinna, pysähdymmekö? —

— Tehdään niin. Hauska on jälleen hengittää Saimaan suloista tuulta ja tuntea kotiseudun luonnon lempeän käden hivelyä! — vastasin.

— Saavat sitten savolaiset silitellä »harakkata» ja luulla meitä harakan pojiksi — iloitsi Muru.

— Kyllä ne meidät tuntevat. Mutta katsokaahan tuota kirjavaa ja tavatonta kansan paljoutta! Melkein kuin Benaresin portailla — huusin hämmästyneenä alas osottaen.

— Meitä vastaan ottamaanhan ne ovat tulleet, — sanoi Muru liikutettuna ja lisäsi hetken perästä vallakoiden:

— Heilutanko juhralippuna tätä — jääkarhun nahkaa? —

— Anna sen vain olla, sitten kotipihaan päästessä. —

— Ai sentään! Minä unohdin yhden tärkeän seikan! Vasta nyt johtui mieleeni, kun kotipihasta puhuit — huusi hän harmitellen.

— Mikäs se oli? —

— *Unohdin viedä pojille Lapinmaan kultahiekkaa!* —

Viivylimme hetken vain Olavinlinnan luona. Saimme siinä tietää, että vietettiin paraillaan Olavin juhlia.

Minä en osannut muuta kuin läiskäyttää hämmästyksestä käsiäni. Olavin juhlat! Käsissä oli siis heinäkuun 29 päivä! Hyvästi, »ehdottomasti oikeaan aikaan» paluumme ja maailman kuulut Suomen messut! Ne olivat olleet ja menneet.

Mutta Muru oli saanut myöskin savonlinalaisilta koulupojilta ihmeen kuulla:

— Heinäveteläinen porho oli ajanut messuilta lentokoneella kotiinsa ja messuvieraita oli yhtenäen lennätetty Helsingin yläpuolella — sanoi hän masentuneena.

— Me kiikuimme silloin Jäämeri-jättiläisen harteilla.—

— Sittenpä hän tuli sekin nähdyksi, niin että muistaa nähneensä — vastasi Muru nauraen. Hetken perästä harmitteli hän taas:

— Voi sen hät-hätäläiset kun hupsusivat sellaiseen äkkilähtöön, että jäivät ne omin vaivoin pyydystetyt hylkeet ja mursun-votkaleet mukaan ottamatta! —

— Ka, sinnepä nuo näkyivät jääneen — vastasin minä hiljaa hymyillen.

Sinne ne jäivät, sinne ne jäivät,
kelluvat hylkeet ja kirkkahat päivät!

XVIII.

Suuren arvotuksen ratkaisu.

Olisitpa vain, kiltti ystäväni, ollut näkemässä sitä riemun remakkaa, millä meidät kotipihaan päästessämme otettiin vastaan! Meitä oli luultu jo kokonaan kadonneiksi, sillä Murun sedän lähettämiin sähkösanomiin ja tiedusteluihin ei oltu saatu mitään vastausta.

En tiedä, millä mielellä Irlannin herra oli odottanut lintuansa takaisin ja mitä Erkille sanottiin, kun hän heinäkuun 30 päivänä huhautti Helsinkiin. Sen vain tiedän, että me Murun kanssa saimme syleilyjä ja iloa osaksemme.

Murun isä oli juuri pellolla lyömässä hattulyhdettä kuhilaan päähän ja kuului sanovan, työhönsä luottaen:

— Se on sitten valmis! —

Minä myöskin asetan tämän luvun matkakertomuksemme päätteeksi, sillä matkalta olemme ehein nahoin palanneet ja kertomus on valmis.

Minä tunnen kyllä tehneeni hätäistä ja hapuilevaa työtä, sillä monien velvollisuuksieni ohella on minulla niin perin vähän aikaa kirjottaa. Mutta siitä huolimatta olen kuulevinani monen pienen ystäväni ihmetellen kysyvän, miksei maantieteessä kerrota yhtä tarkkaan näistä ihmeellisistä asioista?

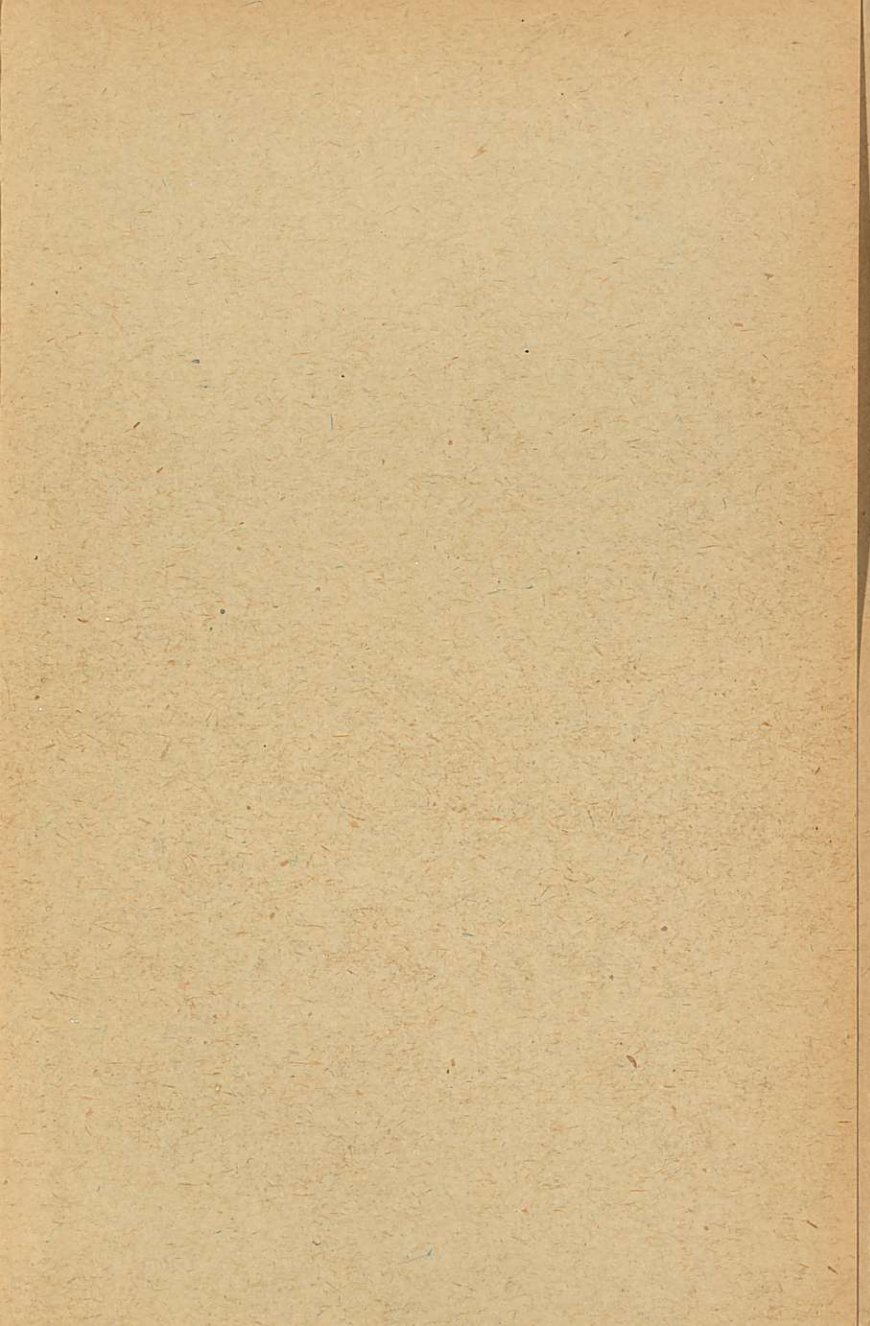
Katsos: sen asian laita on helposti ymmärrettävissä. Jos

maantieto kertoisi kaikki tosiasiat tarkkaan, pitäisi kirjoittaa niin hirveän suuri maantieto, että tarvittaisiin tavallisen suuren koulun kaikki oppilaat yhdessä nostamaan sitä kirjaa, eikä se mahtuisi mihinkään pöydälle.

Meille ei ole tahdottu tuottaa sitä hankaluutta, että olisi tehty tuollainen jättiläismaantieto. Paljon mukavampaahan on, että se mahtuu hyvästi taskuun ja siitä saattaa suuremmatta vaivatta oppia monta ihmeellistä ja hyödyllistä asiaa.

Tässä kirjassa on muutamia viittauksia, joiden mukaan oletetaan, että lukija on tutustunut viime-jouluisen satukirjaan »Ihmeitten Maa». — Kust. O/y Valistus.

Tekijä.

Suom. lastenkirj. 3.
Saukkonen

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOELMA

120 102 2149

NUORTEN KIRJOJA:

<i>Cooper, Fennimore, Ruohoaavikko</i> ..	7: 50
<i>Ellis, Edvard, Jetro</i>	7: 50
—,,— <i>Virran kummitus</i> ..	4: 50
<i>Hannikainen, Lauri, Pohjolan poikia</i>	4: 50
<i>Heinämaa, Siviä, Risto Roopenpojan</i>	
<i>ihmeellinen elämä</i>	3: 50
<i>Härkönen, Iivo, Suomen kansan eläin-</i>	
<i>satuja</i>	7: 50
—,,— <i>Suomen kansan peik-</i>	
<i>kosatuja</i>	5: 50
—,,— <i>Suomen kansan seik-</i>	
<i>kailusatuja</i>	10: —
—,,— <i>Suomen kansan sa-</i>	
<i>tuja I-V</i>	15: —
<i>Joulupukin jutelmia</i>	4: 50
<i>Joulupukin satuja ja leikkejä</i>	4: 50
<i>Kivirikko, K. E., Luonnon helmasta</i>	8: —
<i>Noponen, Alpo, Ensimmäiseltä kymme-</i>	
<i>neltä</i>	7: —
<i>Saukkonen, Alfr., Ihmeitten maa</i>	4: 50
—,,— <i>Kullan Muru</i>	2: 50
<i>Unkarilaisia satuja</i>	5: 50

OSAKYHTIÖ VALISTUS